

PIIKIT JA RUUSUT SEURAKUNTATYÖN LÄHTÖKOHTANA

Kyselytutkimus Tampereen tuomiokirkon kävijöiden kokemuksista
elämästä ja seurakunnasta

Veera Kortesmaa

Opinnäytetyö, syksy 2017

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaalian koulutusohjelma

Diakonin suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) +

diakonin virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kortesmaa, Veera. Piikit ja ruusut seurakuntatyön lähtökohtana. Kyselytutkimus Tampereen tuomiokirkon kävijöiden kokemuksista elämästä ja seurakunnasta. Syksy 2017, 108 s., 4 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma, Diakonin suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + diakonin virkakelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Tampereen tuomiokirkossa käyvien ihmisten kokemuksia elämästä sekä saada palautetta ja ideoita, millä tavalla kirkko on tähän mennessä onnistunut olemaan läsnä ihmisten elämässä ja millä tavalla seurakunta voisi tulevaisuudessa vastata paremmin ihmisten tarpeisiin. Näihin aiheisiin johdatti Tuomiokirkon kirkkosalin suuri Köynnöksenkantajat-maalaukset, joka innoitti keräämään ihmisten kokemuksia oman elämänsä köynnöksenkantajina. Opinnäytetyö liittyi Tuomiokirkon 110-vuotisjuhlavuoteen.

Tutkimus oli luonteeltaan laadullinen. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella sekä Tuomiokirkossa että seurakuntayhtymän Internet-sivulla. Kyselyyn tuli kaiken kaikkiaan 95 vastausta. Aineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä sekä teemoittelua. Kysely oli avoinna toukokuusta 2017 elokuuhun 2017.

Tuloksista tuli esille vastaajien elämässä olevien ilojen ja surujen suuri kirjo. Iloa ja hyvinvointia tuottaviksi asioiksi mainittiin useimmin perhe, ystävät ja läheiset ihmiset, harrastukset, työ ja opiskelu sekä toivo. Huolta ja surua puolestaan vastaajille tuotti useimmin sairaudet, ihmissuhdeongelmat, epävarmuus, työ tai työttömyys sekä läheisen kuolema.

Tulosten mukaan vastaajille kaikkein merkityksellisimpiä asioita seurakunnassa ovat olleet erilaiset toimintamuodot, yhteys ja yhteisöllisyys, rukous, jumalanpalvelukset sekä kristillisen uskon ylläpito. Tulevaisuudessa he toivoisivat seurakunnan panostavan entistä enemmän eri toimintamuotoihin, yhteisöllisyyteen, kristillisen uskon ylläpitoon, kuunteluun ja keskusteluun sekä opetukseen.

Vastaajat olivat melko tyytyväisiä olemassa oleviin toimintamuotoihin ja toivoivat niiden jatkossakin säilyvän. He eivät kaivanneet erikoisia tai monimutkaisia asioita. He toivoivat vahvistusta hengelliselle elämälleen, kokonaisvaltaista kohtaamista, yhteisöllisyyttä, mielekästä tekemistä, keskusteluapua, leirejä, retkiä, tapahtumia ja tilaisuuksia, seurakuntalaisten todesta ottamista sekä kristillisen uskon ylläpitoa. Elämän ja ihmisten erilaisuus ja monimuotoisuus kutsuvat seurakuntaa miettimään järkeviä ja tarkoituksenmukaisia keinoja vastata ihmisten monenkirjaviin tarpeisiin ja toiveisiin.

Asiasanat: diakonia, elämänlaatu, hyvinvointi, onnellisuus, osallisuus, seurakuntatyö, yhteisöllisyys

ABSTRACT

Kortesmaa, Veera. Spines and roses as the basis of the work in parish. A survey on life and parish experiences of Tampere cathedral visitors. Autumn 2017, 108 p., 4 appendices.

Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Social Services, Option in Diaconial Social Work. Degree: Bachelor of Social Services + Deacon.

The aim of this thesis was to investigate the life experiences of Tampere cathedral visitors and to gain feedback on how the parish has managed to be present in people's lives and ideas how the parish could answer better their needs in the future. The Köynnöksenkantajat fresco in the Cathedral hall was used as a theme for the survey: to collect people's experiences on being carriers of their own life garland. The thesis was a part of the Cathedrals 110 years celebration.

The survey was qualitative. The data was collected by a questionnaire in the Cathedral and on the website of the federation of parishes in Tampere. Together 95 answers were received. The research data was analyzed by using content analysis and grouping. The enquiry was open from May 2017 to August 2017.

The results showed a wide variety of life's joys and sorrows. The most general sources of joy and wellbeing were family, friends and other close people, free time activities, work or study and hope. The most frequent causes of sorrow and concern were illnesses, problems with relationships, uncertainty, work or unemployment and death of a close person.

According to the results the most meaningful matters in parish had been different activities, community spirit or communion, praying, services and maintenance of Christian faith. In the future the parish should invest in different activities, community, maintenance of Christian faith, listening, conversing and teaching the Bible.

The respondents were quite pleased with the existing activities in parish and wished them to continue in the future. The respondents did not feel a need for exceptional or complicated aspects in the parish. They desired support for their spiritual life, to be seen and faced comprehensively, communion, meaningful activities, conversational therapy, camps, trips, events, maintenance of Christian faith and parishioners to be taken seriously. The variety of people and lives call for the parish to come up with reasonable and suitable ways to answer the different needs and hopes people have.

Keywords: community, diaconia, happiness, life quality, parish work, participation, wellbeing

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 HYVINVOINTI	8
2.1 Hyvinvointi ja elämänlaatu.....	8
2.2 Onnellisuus.....	11
2.3 Elämänlaadun ulottuvuudet tutkimuksissa.....	14
2.4 Elämänlaadulle tärkeät tekijät.....	15
2.5 Eriarvoisuus – hyvinvoinnin epätasainen jakautuminen	17
3 SEURAKUNTA HYVINVOINNIN TUKIJANA	22
3.1 Seurakunnan olemus ja tehtävä	22
3.1.1 Osallisuus ja jäsenyys seurakunnassa	23
3.1.2 Seurakunta välittämässä Kristuksen rakkautta	27
3.2 Diakoniatyö.....	28
3.2.1 Diakoniatyön juuret	30
3.2.2 Uudenlainen diakonia-käsite.....	32
3.2.3 Diakoniatyön suhde muuhun auttamistyöhön	34
3.2.4 Diakoniatyö osana sosiaalipolitiikkaa.....	35
4 TAMPEREEN TUOMIOKIRKKOSEURAKUNTA	37
4.1 Seurakunnan historiaa	37
4.2 Seurakunnan jäsenistö	38
4.2.1 Eri segmentit Tuomiokirkkoseurakunnan alueella.....	40
4.2.2 Jäsen 360° - aineiston hyödyntäminen seurakunnassa	43
4.3 Seurakunnan toiminta	44
4.3.1 Diakonia.....	45
4.3.2 Kasvatus	46
4.3.3 Menkää ja tehkää	48

4.4 Tuomiokirkko ja sen maalaustaide	49
5 KYSELYTUTKIMUS TUOMIOKIRKON KÄVIJÖILLE.....	53
5.1 Tavoite ja tarkoitus	53
5.2 Prosessin kuvaus	54
5.3 Tutkimusmenetelmät ja aineiston kerääminen	55
5.4 Kohderyhmä.....	57
5.5 Laadullinen kyselylomake.....	58
5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	59
6 TUTKIMUKSEN TULOKSIA.....	62
6.1 Analysointimenetelmät	62
6.2 Köynnöksenkantajiin samastuminen	65
6.3 Elämän piikit ja ruusut	67
6.4 Seurakunta osana elämää.....	71
6.5 Kriittistä palautetta seurakunnalle.....	76
7 TULOSTEN TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖSET	78
7.1 Vastaajajoukko	78
7.2 Elämän ilojen ja surujen kirjo.....	79
7.3 Seurakunta ihmisten arjessa	82
7.4 Jäsenyys, seurakuntalaisuus ja osallisuus	85
7.5 Diakonian näkökulma	88
8 POHDINTA	90
LÄHTEET.....	96
LIITTEET:	101
LIITE 1: Köynnöksenkantajat.....	101
LIITE 2: Vastauslomake	105
LIITE 3: Ohjaava infoteksti	106
LIITE 4: Silta-lehden artikkeli.....	107

1 JOHDANTO

Vuonna 1907 valmistunut Tampereen tuomiokirkko täytti tänä vuonna (2017) 110 vuotta. Tampereen tuomiokirkkoseurakunta on juhlinut 110-vuotiaasta kirkkoaan monin tavoin. Juhlavuosi tehtiin näkyväksi kirkon alasaliin pystytetyn Piikit ja ruusut -näyttelyn avulla. Näyttelyssä oli esillä Aamulehden julkaisemia, Tuomiokirkkoon liittyviä artikkeleita. Tämän kautta hahmottui Tuomiokirkon historia paikallisessa kontekstissa. Tämän lisäksi kirkon naapurissa sijaitsevan Juhannuskylän koulun oppilaat olivat mukana näyttelyssä kirkosta tekemiensä piirustusten kautta. Oppilaiden piirustukset välittivät tulevaisuuden näkökulmaa. Ne kertoivat, millaisin silmin lapset ja nuoret näkevät Tuomiokirkon ja millaiseksi he sen tuotoksissaan kuvaavat.

Opinnäytetyöni liittyi tässä kokonaisuudessa nykyhetken sanoittamiseen. Tarkoituksena oli kyselylomakkeella kerätä tietoa siitä, mitä kirkossa vieraileville ihmisille kuuluu, millaisia asioita he nykyään kantavat elämässään ja mitä kirkko ja seurakunta heille merkitsevät. Näihin aiheisiin johdatti kirkkosalia reunustava suuri Köynnöksenkantajat-maalaukset, joka innoitti keräämään ihmisten kokemuksia oman elämänsä köynnöksenkantajina. 'Piikit ja ruusut' näyttelyn nimenä viittaa osaltaan kirkkosalia hallitsevaan Köynnöksenkantajat-maalaukseen. Toisaalta se myös kertoo kirkon sekä ihmisten kokeman seurakunnan moninaisuudesta.

Opinnäytetyöni idean isä oli Tuomiokirkkoseurakunnan aktiivinen seurakuntalainen ja kirkkotaiteen harrastaja. Tuomiokirkon taiteeseen perehtyneenä häntä alkoi kiinnostaa, millaisia samastumiskohteita kirkkovieraat löytävät kirkkosalia koristavista maalauksista. Yksi hallitsevimista kirkon koristuksista on Hugo Simbergin Köynnöksenkantajat-fresko, joka kiertää kirkon lehteriä. Maalauksessa on kuvattu pitkä katkeamaton köynnös, jota 12 poikaa kantaa. Perinteisesti köynnöksen piikkeineen ja ruusuineen on ajateltu symboloivan elämänsä köynnöstä, jota jokainen poika kantaa hieman eri asennossa. 12 poikaa symboloivat myös opetuslapsia kantamassa Jeesuksen Kristuksen piikkikruunua.

Vuosikymmenestä toiseen kirkkovieraat ovat voineet etsiä pojista omaa tapaansa kantaa kohtalooaan, elämän piikkejään ja ruusujaan. Tämä köynnösmaalauk toimii innoittajana, jonka avulla oli mahdollista sanoittaa elämän iloja ja suruja sekä sitä, kuinka omaa elämäköynnöstään kantaa. Seurakuntalainen ehdotti, että juhluvuoden kunniaksi näyttelyn yhteyteen rakennettaisiin paikka, jossa saisi rauhassa tutustua köynnöksenkantajapoiikiin heistä otettujen valokuvien avulla ja kertoa oman elämänsä piikeistä ja ruusuista sekä siitä, kehen köynnöksen kantajista voisi samaistua.

Itseäni opinnäytetyön tekijänä ilahdutti tämä luova tapa kerätä tietoa ihmisten arjesta. Kuvat puhuvat puolestaan ja auttavat sanoittamaan sellaisia asioita, joista olisi muuten vaikeaa puhua. Toinen itseäni motivoiva tekijä oli osallisuuden näkökulma, joka on saanut toteutua opinnäytetyössäni aivan suunnittelutasolta lähtien. Idea tähän työhön ei siis tullut seurakunnan työntekijöiltä vaan seurakuntalaiselta. Opinnäytetyössäni työelämälähtöisyys toteutui näin seurakuntalaisen ääni edellä. Osallisuuden näkökulmasta oli hienoa olla mukana prosessissa, jonka taustalla oli seurakuntalaisen oma kiinnostus ja harrastuneisuus kirkkotaidetta kohtaan sekä halu olla käyttämässä tätä osaamista ja intohimoa omassa kotiseurakunnassa toimimalla ja vaikuttamalla.

Opinnäytetyöni tarkoituksena oli kerätä aineistoa ihmisten elämäntodellisuudesta; millaisia iloja ja suruja he kantavat elämässään. Tämän aineiston oli tarkoitus avata näkökulmia seurakuntatyön, erityisesti diakoniatyön kehittämiseen. Tarkoitukseni oli pohtia, kuinka kirkko voisi vastata siihen todellisuuteen, jossa ihmiset elävät, ja kuinka seurakunta voisi olla mukana elämän piikkien ja ruusujen kantamisessa. Oman elämänsä jakamisen lisäksi kyselyyn osallistujilta tiedusteltiin heidän kokemuksiaan seurakunnan roolista omassa elämässään ja kysyttiin uusia ideoita tulevaisuutta ajatellen.

2 HYVINVOINTI

2.1 Hyvinvointi ja elämänlaatu

Hyvinvointi on laaja käsite, jota on historian saatossa pyritty määrittelemään ja mittaamaan monin tavoin. Hyvinvoinnin tila perustuu ihmisen perustarpeiden tyydyttämiseen. Toisaalta mitattu ja koettu hyvinvointi voivat poiketa toisistaan, sillä lopulta hyvinvointi on kuitenkin subjektiivinen kokemus. Tutkimuksista on selvinnyt väestötasolla tiettyjä tekijöitä, jotka ylläpitävät ja lisäävät hyvinvointia ja toisaalta myös niitä tekijöitä, jotka ovat riskejä hyvinvoinnille. Hyvinvoinnin vajeet kasautuvat monesti tiettyihin väestöryhmiin. Tämä johtaa huonosuaisuuden kasautumiseen ja yhteiskunnallisen jakautumisen syvenemiseen. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos i.a.)

Hyvinvointi-käsite voi suomenkielessä viitata sekä yksilölliseen että yhteisötason hyvinvointiin. Yksilöllinen hyvinvointi käsittää muun muassa sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttamisen ja mielekkään tekemisen kun taas yhteisötason hyvinvoinnin ulottuvuuksia ovat esimerkiksi elinolot, työhön ja koulutukseen liittyvät seikat sekä toimeentulo. (Terveiden ja hyvinvoinninlaitos i.a.) Hyvinvoinnin osatekijät jaetaan Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen mukaan yleensä kolmeen ulottuvuuteen: terveyteen, materiaaliseen hyvinvointiin sekä koettuun hyvinvointiin. Hyvinvointivaltion tehtävänä voidaan pitää hyvän elämän lähtökohtien tarjoamista kaikille kansalaisille. Tämä mahdollistuu hyvinvointivaltion tarjoamien palveluiden ja sosiaaliturvan muodossa. (Terveiden ja hyvinvoinnin laitost i.a.) Yhteisötason hyvinvointiin liittyvät tekijät ovat näin ollen tietyltä osin ihmisestä itsestään riippumattomia tekijöitä, jotka kuitenkin mahdollistavat yksilöllisen, koetun hyvinvoinnin saavuttamisen.

Hyvinvointi-käsitettä lähellä on elämänlaadun käsite. Maailman terveysjärjestö WHO on muotoillut oman määritelmänsä elämänlaadulle. Tämä määritelmä kuvaa hyvinvoinnin subjektiivista ulottuvuutta.

Elämälaatu tarkoittaa yksilön arviota elämästä siinä kulttuuri- ja arvokontekstissa, missä hän elää, ja suhteessa hänen omiin päämääriinsä, odotuksiinsa, arvoihinsa ja muihin hänelle merkityksellisiin asioihin
(Vaarama, Karvonen, Kestilä, Moisio & Muuri 2014, 23.)

Tutkijoiden keskuudessa esiintyy erimielisyyttä, mitkä ulottuvuudet tarkkaan ottaen muodostavat pohjan hyvinvoinnille, kuinka näitä eri ulottuvuuksia tulisi painottaa ja miten niiden vertailu on mahdollista tutkimuksissa (Saari 2011, 9). Kaikkea hyvinvointitutkimusta yhdistää tavoite selvittää, mikä ja mitä on hyvä elämä, mutta yksimielisiä ei olla siitä, voidaanko yleistä hyvän elämän sisältöä edes määritellä. Joidenkin tutkijoiden mielestä tämä ei ole mahdollista johtuen ihmisten elämäntavoitteiden erilaisuudesta ja eriarvoisuudesta. Tämän sijaan huomio voidaankin kohdistaa myös hyvän elämän institutionaalisiin edellytyksiin. Tällöin ei pyritä määrittelemään, mitä hyvä elämä tarkoittaa vaan ollaan kiinnostuneita niistä yhteiskunnallisista rakenteista, jotka mahdollistavat yksilön hyvinvoinnin. (Saari 2011, 11–12.)

Hyvinvointitutkimuksen kaksi päälinjaa liittyvät tutkimuksen kohteeseen. Pyritäänkö tutkimaan objektiivisesti mitattavissa olevia resursseja (kuten varallisuutta) vai ollaanko kiinnostuneita ihmisten koetusta hyvinvoinnista. Resurssi- ja hyvinvointiperustainen tutkimuslinja edustavat ääripäitä, joiden välillä tehdään nykyisin monenlaista hyvinvointitutkimusta. Näitä kahta ääripäätä on pyritty yhdistelemään ja luomaan uusia näkökulmia niiden välille. Esimerkiksi Erik Allardtin (1976) lähestymistavassa on sekä resurssipohjaisia että hyvinvointiperustaisia teemoja yhdistettynä, jolloin samasta ilmiöstä voidaan saada sekä yksilön subjektiivisesti kokemaa että objektiivisin mittarein mitattavaa tietoa. (Saari 2011, 35–37 ja 43–44.)

Etenkin pohjoismaisessa hyvinvointitutkimuksessa sovelletaan Erik Allardtin määritelmää hyvinvoinnista (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos i.a.). Allardtin (1976, 21) mukaan hyvinvointi on tila, jossa ihmisillä on mahdollisuus saada keskeiset tarpeensa tyydyttyä. Tyydyttyt tarpeet eivät pelkästään lisää hyvinvointia, vaan ne toimivat myös usein resursseina muiden tarpeiden tyydyttämiseksi. Tämä koskee erityisesti ihmisen perustarpeita. Allardt (1976,

36–38) jakaa erilaiset perustarpeet kolmeen luokkaan: elintaso (having), yhteisyyssuhteet (loving) ja itsensä toteuttaminen (being). Näitä kutsutaan myös hyvinvoinnin ulottuvuuksiksi.

Elintason ulottuvuudella viitataan ihmisen fysiologisiin ja materiaalsiin tarpeisiin. Tällaisia ovat esimerkiksi terveys, ravitsemus, koulutus, työllisyys sekä asunto. Näille tarpeille on tyypillistä se, että niillä on yleensä yläraja, jonka jälkeen lisääntyessäänkään ne eivät enää merkittävästi vaikuta hyvinvoinnin lisääntymiseen. (Allardt 1976, 39–42.)

Yhteisyyssuhteet on hieman vanhahtava nimitys sosiaalisille suhteille ja psykososiaaliselle hyvinvoinnille. Tämä ulottuvuus pitää sisällään ihmisen perustarpeen kuulua jäsenenä sosiaalisten suhteiden verkostoon, jossa ilmaistaan välittämistä ja huolenpitoa (Allardt 1976, 42–43).

Itsensä toteuttamisen ulottuvuus pitää sisällään ihmisen sisäisten mahdollisuuksien ja kykyjen kehittämisen ja käyttämisen sekä persoonallisuuden kehittämisen. Itsensä toteuttamista on monenlaista, se voi näkyä suorituksina ja saavutuksina tai sitten ei. Ihmiset tarvitsevat mahdollisuuksia toteuttaa itseään, kokea arvonantoa sekä harrastaa ja osallistua erilaisiin toimintoihin. Toiminnan puutteella ja sosiaalisella eristymisellä on nähtävissä selvä yhteys. Rajoitukset mahdollisuuksissa itsensä toteuttamiseen saattavat johtaa vieraantumiseen, passivoitumiseen ja tyytymättömyyteen. (Allardt 1976, 46–49.)

Allardtın resurssipohjaisen ja hyvinvointiperustaisen tutkimuslinjan yhdistävä teoria ei ole saavuttanut suurta suosiota Pohjoismaiden ulkopuolella. Kriitikoiden mielestä nämä erilaiset ulottuvuudet ovat vertailukelvottomia. (Saari 2011, 43–44.)

2.2 Onnellisuus

Onnellisuustutkimus sijoittuu suurimmaksi osaksi viimeisen 30 vuoden sisälle. Tätä ennen psykologiassa ollaan oltu enimmäkseen kiinnostuneita negatiivisista tunteista, ongelmista ja sairauksista. (Ojanen 2011, 239–240.) Viime vuosikymmenten aikana onnellisuudesta on alettu kiinnostua psykologian lisäksi myös sosiologiassa ja taloustieteessä (Hjerppe 2011, 222). Onnellisuus on käsitteenä melko monimutkainenkin, sillä se voidaan ymmärtää monella eri tavalla. Onnellisuus voidaan ymmärtää kokonaisvaltaisena arviona elämästä, jolloin se tarkoittaa yleistä tyytyväisyyttä elämään. Toisaalta onnellisuus voidaan tulkita myös tunteeksi, joka vaihtelee hetkestä toiseen. (Ojanen 2011, 241.)

Hjerppe (2011, 223) esittelee Nettleä (2005) lainaten onnellisuuden kolme tasoa, jotka ovat psykologiassa eritelty. Ensimmäinen taso pitää sisällään kullakin hetkellä vallitsevat ilon ja mielihyvän tunteet. Toinen taso kuvaa pysyvämpiä tuntemuksia hyvinvoinnista ja tarpeiden tyydytyksestä, joita ihminen tietoisesti pohtii ja puntaroi arvioidessaan onnellisuuttaan. Kolmas taso puolestaan kuvaa kokonaisvaltaista elämisen laatua, tasapainoa ja onnellisuutta. Kysyttäessä ihmisiltä heidän onnellisuudestaan, he monesti sekoittavat näitä eri tasoja ja arvioivat onnellisuuttaan sekä hetkellisten onnentunteiden että pidempiaikaisten ja pysyvämpien kokemusten avulla.

Onnellisuus ja hyvinvointi ovat käsitteinä lähellä toisiaan. Koetun eli subjektiivisen hyvinvoinnin voi ajatella tarkoittavan pitkälti samaa asiaa kuin onnellisuus. Erityisesti Suomen kaltaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa empiiristen tutkimusten valossa hyvinvointi ja onnellisuus ovat pitkälti päällekkäisiä ja selvästi yhteydessä toisiinsa. Toisin on monissa kehittyvissä maissa, joissa köyhissä ja kurjissa oloissa elävät ihmiset, joilla on puutteita monissa perustarpeissa, saattavat kokea itsensä hyvinkin onnellisiksi. (Saari 2012, 10.)

Onnellisuustutkija Sonya Lyubomirsky (2009, 29–30) esittelee mallin, jonka mukaan 40 % onnellisuudesta on ihmisen omissa käsissä, muutettavissa toiminnan ja ajatusten avulla. Loput 60 % onnellisuudesta selittyy seuraavasti:

perintötekijöiden luoman lähtötason osuus on 50 % ja ulkoisten olosuhteiden osuus on 10 %. Tämä on saatu selville kaksostutkimusten avulla.

Hieman yli puolet ihmisen onnellisuudesta määräytyy näin ollen sen mukaan, millainen ihminen on persoonallisuudeltaan ja millaisia asioita hän on kohdannut elämässään. Jäljelle jäävään 40 %:iin on mahdollista vaikuttaa oman ajattelun ja toiminnan kautta. Tällaisia onnellisuuteen vaikuttavia keinoja ovat esimerkiksi kiitollisuus ja myönteinen ajattelu, negatiivisen vertailun välttäminen, sosiaaliin suhteisiin panostaminen, hyvien tekojen tekeminen, anteeksianto, elämän iloista nauttiminen, päämääriin sitoutuminen, kehosta huolehtiminen, selviytymiskeinojen kehittäminen sekä uskonnon ja henkisyyden harjoittaminen. (Lyubomirsky 2009, 87–231.)

Professori Markku Ojanen (2001, 353–354) puolestaan painottaa psykologisten keinojen ja käytännön tekojen lisäksi olosuhteiden sekä käytettävissä olevien resurssien vaikutusta onnellisuuteen. Hän toteaa, että ihmisen ajattelu ja asenteet toki vaikuttavat onnellisuudenkokemuksiimme, mutta olisi epäinhimillistä kuvitella, että raskaat elinolot, kovat kohtalot ja elämän vastoinkäymiset eivät aiheuttaisi ihmisessä kärsimystä, ahdistusta ja pahoinvointia. Positiivinen ajattelu ei välttämättä toimi sillä hetkellä, kun elämä koettelee kovalla kädellä.

Juho Saari (2012, 79) lähestyy onnellisuutta sosiaalipoliittisesta ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Hänen mukaansa onnellisuus ei ole pelkästään ihmisen yksityisasia, joka määräytyy geenien ja psykologisten tekijöiden avulla, vaan yksilön onnellisuus on sidoksissa yhteiskunnan taloudelliseen perustaan sekä institutionaaliin rakenteisiin ja siihen voidaan vaikuttaa yhteiskuntapolitiikan avulla.

Hyvinvointia on perinteisesti arvioitu käytettävissä olevien resurssien mukaan, mutta viimeisten vuosikymmenten aikana on alettu kiinnittää huomiota myös koettuun hyvinvointiin, josta on myös käytetty nimityksiä elämän tyytyväisyys tai onnellisuus. On alettu miettiä, kuinka koettua hyvinvointia voitaisiin yhteiskuntapolitiittisilla keinoilla edistää. (Saari 2012, 10–11.) Tutkimuksissa on

havaittu muun muassa, että ihmiset arvioivat omaa onnellisuuttaan eri tavoin erilaisissa yhteiskunnissa. Mitä tasa-arvoisempi yhteiskunta on ihmisten mielissä sitä korkeammaksi he arvioivat onnellisuutensa. (Saari 2012, 51–55.)

Eri maiden välisiä eroja koetussa hyvinvoinnissa on voitu tutkia esimerkiksi Eurostatin 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä keräämien tilastojen avulla. Näistä tutkimuksista selviää, että korkein onnellisuuden taso on saavutettu Pohjoismaissa ja muissa hyvin toimivissa hyvinvointivaltioissa. Lisäksi onnellisuuden keskihajonta on sitä suurempaa, mitä alhaisempi onnellisuuden taso ylipäätään on. Tutkimuksista selviää myös, mitkä elämänalueet tuottavat ihmisille eniten onnellisuutta. Vertailtaessa Suomea ja Euroopan unionin keskiarvoa huomataan, että tärkeimmät elämänalueet, perhe, terveys ja ystävät, ovat samat sekä Suomessa että Euroopan unionissa. Työn ja vapaa-ajan ihmiset kokevat suurin piirtein yhtä tärkeiksi. (Saari 2012, 46–48.)

Kysyttäessä yhtä tärkeintä hyvän elämän edellytystä vastaukset poikkeavat enemmän toisistaan. Neljä tärkeintä hyvän elämän edellytystä keskiarvoina tarkasteltuna ovat Suomessa suhde puolisoon, työ, lasten saaminen sekä koulutus ja Euroopassa työ, suhde puolisoon, koulutus ja yhteiskunnallinen arvostus. Eurooppalainen keskiarvo ei kuitenkaan kerro kovin tarkasti eurooppalaisten näkemyksistä, sillä erot eri maiden välillä ovat suuria. Yleisenä jakolinjana EU:n maissa voidaan nähdä jako puoliso- ja työkeskeisiin maihin. Hyvinvointivaltioissa arvostetaan keskimäärin enemmän ihmissuhteita ja muissa maissa työhön ja toimeentuloon liittyviä asioita. Tämä johtunee siitä, että hyvinvointivaltioissa toimeentulo on tietyltä osin sosiaaliturvajärjestelmän ja yhteiskuntapolitiikan ansiosta turvattu ja hallittu, joten on ”varaa” investoida ihmissuhteisiin. (Saari 2012, 46–50.)

Tarkasteltaessa tulojen ja menojen tasapainon välistä yhteyttä onnellisuuteen, ovat tulokset yksiselitteisiä. Riittävän elintason ja onnellisuuden välillä on voimakas yhteys, ja niukkuus vähentää onnellisuuden kokemuksia. Näin riittävä elintaso näyttää olevan onnellisuuden ehto. (Saari 2012, 78.)

Onnellisuutta voidaan näin lähestyä erilaisista näkökulmista. Erityisesti psykologiassa se nähdään ihmisen yksityisasiana, johon on mahdollisuus vaikuttaa erilaisten valintojen, tekojen ja ajattelumallien kautta. Näistä psykologisista keinoista on tehty monia käytännönläheisiä oppaita kaikkien ihmisten käyttöön. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta nämä oppaat psykologisoivat ja yksilöllistävät onnellisuutta liikaa eivätkä ota huomioon yhteiskunnan institutionaalisten rakenteiden ja onnellisuuden välistä yhteyttä. Lisäksi näiden oppaiden lukijakunta on suurimmaksi osaksi hyvin koulutettuja ja vähintäänkin keskituloisia ihmisiä. (Saari 2012, 91.)

Seurakunnilla on mahdollisuus olla lisäämässä ihmisten onnellisuutta ja elämän tyytyväisyyttä monella tavalla. Esimerkiksi diakoniatyön kautta voidaan pyrkiä vaikuttamaan yhteiskunnallisen tason asioihin kuten eriarvoisuuden vähentämiseen ja oikeudenmukaiseen tulonjakoon. Toisaalta seurakunnalla on myös mahdollisuus sanomansa, toimintansa ja olemuksensa kautta tukea yksilöiden onnellisuutta ja hyvinvointia.

2.3 Elämänlaadun ulottuvuudet tutkimuksissa

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos tuottaa tietoa suomalaisten hyvinvoinnin tilasta, jakaumasta ja kehityksestä. Tutkimusraportteja suomalaisten hyvinvoinnista kootaan kirjan muotoon joka kolmas vuosi. Tällä hetkellä tuorein julkaisu on Suomalaisten hyvinvointi 2014. Tämän tutkimuksen tuloksiin ovat vaikuttaneet viimevuosien ilmiöt niin maailmanlaajuisesti kuin kansallisestikin tarkasteltuna. Monta vuotta jatkunut taloustaantuma, kasvava työttömyys sekä jatkuvat vaatimukset rakenteellisista uudistuksista ja sosiaaliturvan sekä palveluiden leikkaamisesta ovat vaikuttaneet yksittäisten ihmisten hyvinvointiin. (Vaarama ym. 2014, 3.)

Suomalaisten hyvinvointi -tutkimuksessa on käytetty EuroHIS-8-mittaria, joka jaottelee elämänlaadun fyysiseen, psyykkiseen, sosiaaliseen ja ympäristöulottuvuuteen. Lisäksi mukana ovat kysymykset koetusta yleisestä

elämänlaadusta sekä koetusta terveydestä. (Vaarama ym. 2014, 23.) Hyvinvoinnin ajatellaan tässä tutkimuksessa koostuvan edellä mainituista tekijöistä.

Suomalaisten hyvinvointi 2014 tutkimusraportin tulosten mukaan valtaosalla Suomalaisista terveys on kohentunut ja elämänlaatu koetaan hyväksi. Samaan aikaan kuitenkin yhteiskunnallinen eriarvoisuus on kasvanut, köyhyys ja syrjäytyminen ovat lisääntyneet ja sosioekonomiset terveyserot ovat kasvaneet. (Vaarama ym. 2014, 3.)

Elämänlaatu osoittautui tutkimuksessa voimakkaasti sosiaalisesti valikoivaksi, mikä tarkoittaa, että parempiosaisilla on parempi elämänlaatu. Iäkkäiden kohdalla suurin riskitekijä elämänlaadun kannalta on heikko toimintakyky. Työikäisillä riskitekijöitä puolestaan ovat työkyvyttömyys, työttömyys ja tuloköyhyys. Nuorilla riskeinä näyttäytyvät puolestaan toimeentulon ja asumisen ongelmat. Tulosten mukaan kaikkein paras elämänlaatu oli työikäisillä työssäkäyvillä, parisuhteessa elävillä ja perheellisillä. Toiseksi parhaasta elämänlaadusta nauttivat hyväkuntoiset ja aktiiviset ikäihmiset. Kaikkein suurin riski huonoon elämänlaatuun oli vähän koulutetuilla ja työttömillä nuorilla, työkyvyttömyyseläkkeellä olevilla, toimeentulotuen asiakkaila sekä 80 vuotta täyttäneillä. Elämänlaatuun vaikuttavien tekijöiden merkitys kuitenkin vaihtelee elämän eri vaiheissa. (Vaarama ym. 2014, 20–36.)

2.4 Elämänlaadulle tärkeät tekijät

Elämänlaadun perustekijät ovat tutkimuksen mukaan kaikille ihmisille melko samat, mutta niiden tärkeysjärjestys ja kirjo vaihtelevat eri ikäryhmissä. Suomalaisten hyvinvointi 2014 -tutkimusraportista selviää, että mitä nuoremmista henkilöistä on kyse, sitä moniulotteisempi elämänlaadulle tärkeiden osatekijöiden kirjo on. Vastaavasti iäkkäämpien ihmisten kohdalla elämänlaadulle merkityksellisiä tekijöitä on vähemmän. Erityisesti terveyteen,

toimintakykyyn ja toimeentuloon liittyvät tekijät korostuivat iän myötä. (Vaarama ym. 2014, 26–28.)

Työikäisillä suomalaisilla työkyvyttömyys ja työttömyys ovat selvästi eniten yhteydessä useisiin eri elämänlaadun ulottuvuuksiin. Työkyvyttömillä on heikompi fyysinen ja psyykinen terveys, toimeentulo-ongelmia ja tyytymättömyyttä ihmissuhteisiin. Nämä tulokset viittanevat jossakin määrin työkyvyttömyyden syihin (mielenterveys- sekä tuki- ja liikuntaelinongelmat) sekä seurauksiin (työkyvyttömyyseläkkeen pienuus, yksinäisyys). Tulokset olivat samansuuntaisia myös työttömien kohdalla, mikä viittanee siihen, että pitkittyessään työttömyys heikentää fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia sekä lisää toimeentulon ongelmia. (Vaarama ym. 2014, 28–30.)

Toisena riskiryhmänä näyttäytyivät tuloköyhät eli tässä tapauksessa toimeentulotuen saajat. Ongelmat toimeentulon kanssa heijastuvat yleisenä heikentyneenä terveytenä ja toimintakykenä sekä toimeentulon ja asumisen ongelmina. Tosin kaikki toimeentulotuen saajat eivät ole moniongelmaisia ja syrjäytymisvaarassa. Riskiryhmään kuuluvat erityisesti toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaat. (Vaarama ym. 2014, 29–33.)

Yksinäisyyden on todettu olevan hyvinvointi- ja terveysongelmien syy ja seuraus. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus on yksi yksinäisyyttä aiheuttava tekijä. Yksinäisyys puolestaan aiheuttaa terveys- ja hyvinvointivajeita, jotka johtavat yksilön toimintakyvyssä ja elämänmahdollisuuksissa eriarvoisuuteen. Suomalaisessa yhteiskuntapolitiikassa kiinnitetään huomattavissa määrin huomiota taloudelliseen kasvuun ja puhutaan paljon pieni- ja keskituloisten elintason nostamisesta eriarvoisuuden poistamiseksi. Tämän varjoon on jäänyt sosiaalisten suhteiden tärkeys osana hyvinvointia ja elämänlaadun paranemista. Yksinäisyyttä esiintyy kaikissa väestöryhmissä, mutta on havaittu, että ylempiin sosioekonomisiin luokkiin kuuluvat ihmiset pystyvät suojautumaan muita paremmin yksinäisyyden kielteisiltä vaikutuksilta. (Saari 2016, 10–12.)

Nykyään yksinäisyys määritellään negatiiviseksi, psyykkiseksi olotilaksi, jossa ihminen kokee ahdistusta määrällisesti tai laadullisesti puutteellisista

ihmissuhteista (Junttila 2016, 53). Yksinäisyyttä tutkittaessa erotetaan yleensä kaksi yksinäisyyden muotoa, koettu yksinäisyys ja sosiaalinen eristyneisyys. Sosiaalinen eristyneisyys on objektiivisempi käsite ja viittaa sosiaalisten suhteiden ja läheisyyden määrään. Koettu yksinäisyys puolestaan on subjektiivisempi näkökulma, jossa ollaan kiinnostuneita yksilön itsensä antamista tulkinnoista ja arvioista. (Saari 2016, 14–17.) Yksinäisyys korostuu erityisesti nuoruudessa ja vanhuudessa, sillä nämä ovat elämänvaiheita, joissa ystäviä erityisesti tarvitaan ja heillä on erityinen rooli elämässä (Kainulainen 2016, 115).

Tutkimusten mukaan yksinäisyyden kokemus vähenee vuosien karttuessa aina 70 ikävuoteen asti, jonka jälkeen se taas lähtee kasvuun. Yksinäisyys on luonnollisesti vähäisempää parisuhteessa elävien keskuudessa. Työikäisten keskuudessa yksinäisimpiä ovat naimattomat ja lesket, mutta eläkeläisillä erot parisuhteessa olevien ja yksineläjien yksinäisyydessä kaventuvat. (Kainulainen 2016, 118–122.) Voidaan todeta, että yksinäisyys ja elämänlaatu ovat toistensa peilikuvia eli kun toinen lisääntyy, niin toinen laskee (Kainulainen 2016, 124). Monet hyvinvointiin ja terveyteen liittyvät ongelmat, jotka aiemmin ymmärrettiin sosioekonomisten erojen ja yksilön valintojen kautta, selittyvätkin paremmin yksinäisyydellä (Saari 2016, 10).

2.5 Eriarvoisuus – hyvinvoinnin epätasainen jakautuminen

Suomalaisten terveys ja hyvinvointi ovat jatkuvasti kehittyneet parempaan suuntaan. Eriarvoisuus on kuitenkin samaan aikaan kasvanut. Näin ollen kohentunut terveys ja hyvinvointi jakautuvat väestössä yhä epätasapainoisemmin. Erityisesti sosioekonomisilla tekijöillä on havaittu olevan yhteys hyvinvointiin ja terveyteen. Sosioekonomisella asemalla tarkoitetaan sekä hyvinvoinnin aineellisia ulottuvuuksia (tulot, omaisuus, asumistaso) että niiden hankkimiseen tarvittavia voimavaroja ja edellytyksiä (koulutus, ammatti, asema työelämässä). Sosioekonomisella asemalla näyttää olevan suora yhteys hyvinvointiin, terveyteen ja niiden määrittäjiin. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos

i.a.) Seuraavaksi kuvaan joitakin Terveyden ja hyvinvoinninlaitoksen määrittelemiä hyvinvoinnin kannalta merkityksellisiä tekijöitä, jotka jakavat voimakkaasti Suomessa eläviä ihmisiä. Diakoniatyön ytimessä on näky oikeudenmukaisesta ja tasa-arvoisesta yhteiskunnasta, joten eriarvoisuuteen liittyvät tekijät ovat merkityksellisiä diakoniatyön kehittämisen kannalta.

Asuminen

Oma asunto on konkreettinen hyvinvointia tukeva tekijä. Asunnottomuutta on saatu vähennettyä Suomessa viimeisten 20 vuoden aikana. Pienituloisten asumismenojen osuus heidän kaikista tuloistaan on kuitenkin kasvanut ja todellisten asumismenojen ja asumistuessa hyväksytyjen asumismenojen välinen kuilu on kasvanut. Pienituloisilla ihmisillä asumismenoja jää siis maksettavaksi yhä enemmän muista tuloista. Tämä on myös kasvattanut toimeentulotukimenoja. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.)

Koulutus

Koulutuksella on selkeä yhteys terveyteen ja hyvinvointiin. Koulutus on tärkeä terveyden ja hyvinvoinnin määrittäjä, sillä työmarkkina- ja ammattiasema vaikuttaa suoraan tulotasoon ja taloudelliseen asemaan. Koulutus muokkaa voimakkaasti ihmisen tietoja, taitoja ja arvoja. Näin sillä on yhteys muun muassa elintapoihin, sosiaaliseen pärjäävyyteen ja terveyskäyttäytymiseen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.)

Osallisuus

Osallisuutta syntyy, kun ihminen saa olla osana jotakin ryhmää, kokee arvostusta, tasavertaisuutta sekä luottamusta ja saa vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Monesti ihminen on osallisena joissakin yhteisöissä opiskelun, työn, harrastuksen tai järjestötoiminnan kautta, mutta osallisuuden aste ja yhteiskunnallinen aktiivisuus vaihtelevat kuitenkin elämänkulun ja -tilanteiden mukaan. Osallisuuden edistäminen on tärkeää, sillä ihmiset kasvavat, kehittyvät ja toimivat suhteessa toisiin ihmisiin. Osallisuuden lisääminen on myös yhteydessä eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähenemiseen. Osattomuus heikentää hyvinvointia ja terveyttä. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a.)

Sosiaalinen pääoma

Sosiaalinen pääoma tarkoittaa ihmisen sosiaalisia verkostoja ja niissä syntyvää luottamusta ja vastavuoroisuutta. Sosiaalinen pääoma on yhteydessä erityisesti parempaan terveyteen. Sosiaalinen pääoma selittää terveyseroja vähemmän ja enemmän koulutettujen välillä sekä pieni- ja suurituloisten välillä. Sosiaalinen pääoma lisää koettua hyvinvointia. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a.)

Toimeentulo

Kotitalouden katsotaan olevan köyhä silloin, kun sen käytettävissä olevat tulot ovat alle 60 % väestön keskimääräisestä käytettävissä olevasta ulosta. Köyhyys on yhteydessä moniin hyvinvoinnin vajeisiin. Tällaisina tekijöinä näyttäytyvät esim. pitkäaikainen työttömyys, heikot työolosuhteet, raskas työ, alhaiset asuinolosuhteet, heikko terveydentila, terveyttä vaarantavat elintavat sekä sosiaalisen tuen puute. Suomalaisessa yhteiskunnassa tulot jakautuvat voimakkaasti koulutuksen, työmarkkina-aseman, iän ja kotitalouden vaiheen mukaan. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a.)

Työllisyys

Työmarkkina-asema on yksi oleellinen hyvinvoinnin määrittäjä. Hyvinvointi- ja terveyseroja on sekä eri ammattiasemassa olevien välillä että työttömien ja työllisten välillä. Erityisesti pitkittyneellä työttömyydellä on haitallisia vaikutuksia niin terveyteen kuin hyvinvointiin. Työttömät voivat keskimäärin huonommin kuin työlliset. Voidaan siis todeta, että työttömyys on riski hyvinvoinnin kannalta, mutta toisaalta myös ongelmat hyvinvoinnissa, erityisesti terveydessä voivat aiheuttaa työttömyyttä tai vähintäänkin vaikeuttavat työnsaantia. Toistuvan ja pitkittyneen työttömyyden on havaittu madaltavan odotettua elinikää. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a.)

Työolot

Kuten aiemmin totesin, työllisyys on yksi tärkeä hyvinvointia tukeva elementti. Yhtä lailla työnkuvaan ja työpaikkaan liittyvät tekijät voivat joko parantaa tai heikentää hyvinvointia. Työssä ihminen viettää ison osan päivän tunneista, joten ei ole yhdentekevää, millaisissa oloissa työtä tehdään. Haitalliset työolosuhteet ovat yleisempiä työntekijäammateissa kuin ylemmillä

toimihenkilöillä. Tosin haasteet psykososiaalisissa työolosuhteissa kuormittavat yhtä lailla myös ylempiä toimihenkilöitä. Ongelmat työolosuhteissa harvoin esiintyvät yksittäisinä tekijöinä, vaan niillä on taipumus kasaantua. Esimerkiksi fyysisesti kuormittava työ, kemialliset altisteet ja työn huono hallinta voivat uhata työntekijän terveyttä ja hyvinvointia samalla työpaikalla. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a.)

Yhdyskuntasuunnittelu

Yhdyskuntasuunnittelulla voidaan vaikuttaa ihmisten elinolosuhteisiin ja sitä kautta hyvinvointiin. Elinympäristössä on monia tekijöitä, jotka luovat epätasaa ja haasteita hyvinvoinnin kannalta. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi palveluiden saavutettavuuden epätasainen jakautuminen, asuinalueiden epätasainen jakautuminen sekä ympäristöterveyteen liittyvät tekijät. Sosiaalinen segregatio tarkoittaa eri sosiaalisten ryhmien sijoittumista omille alueilleen kaupunkirakenteessa. Ilmiö on ongelmallinen, sillä tämä näkyy pahoinvoinnin keskittymisenä ja palvelutarpeen epätasaisena jakautumisena. Usein ne kuntalaiset, jotka kokevat hyvinvointinsa puutteelliseksi, asuvat samoilla alueilla, jolloin esimerkiksi erot sairastavuudessa, koulutus- ja tulotasossa sekä rikostilastoissa ovat kaupungin eri osien välillä suuret. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a.)

Yhteenvetona voisi todeta, että tutkimusten perusteella hyvinvointiin ja elämänlaatuun vaikuttavat tekijät vaihtelevat hieman ikäryhmän mukaan. Toimintakykyyn vaikuttavat sairaudet heikentävät elämänlaatua erityisesti työikäisillä, niiden johtaessa työkyvyttömyyteen sekä iäkkäillä, niiden johtaessa merkittävään elämämpiirin kaventumiseen sekä haasteisiin arjessa selviytymisessä. Lisäksi toimeentulon ongelmat ja alhainen koulutus näyttävät olevan yleisesti yhteydessä heikentyneeseen hyvinvointiin. Hyvinvointia näyttävät lisäävän ja tukevan työikäisyys, työssä käyminen, parisuhde ja perhe sekä sosiaalinen verkosto. Vaikuttaa siltä, että haasteet jollakin hyvinvoinnin ulottuvuudella vaikuttavat myös muihin ulottuvuuksiin heikentävästi.

Erityisesti sosioekonomisella asemalla eli hyvinvoinnin aineellisilla ulottuvuuksilla ja niiden hankkimiseen tarvittavilla voimavaroilla näyttäisi olevan

selvä yhteys hyvinvointiin. Tämä lisää eriarvoisuutta väestön tasolla. Suomalaiset elävät osittain eri maailmoissa – hyväosaisten ja huono-osaisten on yhä vaikeampaa ymmärtää toisiaan ja toistensa elintodellisuutta.

3 SEURAKUNTA HYVINVOINNIN TUKIJANA

3.1 Seurakunnan olemus ja tehtävä

Minulle on annettu kaikki valta taivaassa ja maan päällä. Menkää siis ja tehkää kaikki kansat minun opetuslapsiksi: Kastakaa heitä Isän, Pojan ja Pyhän Hengen nimeen ja opettakaa heitä noudattamaan kaikkea, mitä minä olen käskenyt teidän noudattaa. Ja katso minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti. (Matt.28:18–20.)

Tämä pienen evankeliumiksi nimetty Raamatunkohta on luonteva paikka etsiä vastausta kysymykseen: ”Mikä on seurakunnan perustehtävä?” (Kopperi 2015, 126). Erityisesti luterilaisen kirkon olemusta ja seurakunnan tehtävää pohdittaessa voi vastauksia etsiä myös tunnustuskirjoista. Augsburgin tunnustuksessa Luther on määritellyt kirkon pyhien yhteisöksi, jossa evankeliumi puhtaasti julistetaan ja sakramentit oikein toimitetaan (CA VII). Seurakunnan pyhyyteen vaikuttaa se, että seurakunta ei ole alun perin ihmisten perustama, vaan se syntyi helluntaina pyhän Hengen vaikutuksesta ja Pyhä Henki toimii edelleen kristittyjen keskuudessa. Näin se siis eroaa kaikista maallisista organisaatioista. Kirkon tulisikin edustaa tässä maailmassa Jumalan valtakuntaa.

Myös Jeesuksen ohjelmajulistus Luukkaan evankeliumin neljännessä luvussa voidaan ajatella olevan kuvaus seurakunnan ja kristittyjen tehtävästä:

Herran Henki on minun ylläni, sillä Hän on voidellut minut. Hän on lähettänyt minut ilmoittamaan köyhille hyvän sanoman, julistamaan vangituille vapautusta ja sokeille näkönsä saamista, päästämään sorretut vapauteen ja julistamaan Herran riemuvuotta. (Luuk. 4: 18–19.)

Tästä katkelmasta voidaan päätellä, että kirkon tehtävä on yhtäläillä sekä julistaa hyvää sanomaa että auttaa hädänalaisia (Kuusimäki 2012, 16).

Suomessa Kirkkolaki (Kirkkolaki 1993) on omalta osaltaan määrittelemässä kirkon perustehtäviä. Kirkkolain ensimmäisen luvun 2 §:ssä määritellään seurakunnan perustehtävä seuraavasti:

Tunnustuksensa mukaisesti kirkko julistaa Jumalan sanaa ja jakaa sakramenteja sekä toimii muutenkin kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi. (Kirkkolaki 1993).

Lisäksi lain luvussa neljä annetaan tarkempia ohjeita siitä, millaisen toiminnan avulla perustehtävää tulisi toteuttaa

Näistä esimerkeistä huomaa, että kirkon tehtävää on vaikea määritellä kovin tarkasti ja täsmällisesti. Jokainen esittämäni esimerkeistä pitää sisällään evankeliumin levittämisen sekä jollakin tasolla lähimmäisenrakkauden näkökulmat. Määritelmässä viitataan myös kirkollisiin toimituksiin osana kirkon tehtävää. Kirkolla onkin ihmisten mielipiteistä riippumaton, olemuksensa mukainen tehtävä, johon kuuluu evankeliumin julistaminen, sakramenttien toimittaminen sekä lähimmäisten rakastaminen. Seurakuntatyössä onkin kaikessa monipuolisuudessaan mahdollisuus vaikuttaa moniin hyvinvoinnin ulottuvuuksiin ja niiden toteutumiseen ihmisten elämässä. Seurakunta voi esimerkiksi tarjota taloudellista tukea avustusten ja ruokailujen muodossa, vahvistaa psykososiaalista hyvinvointia tarjoamalla hyväksyvän ja osallisuuteen kutsuvan yhteisön sekä tarjota mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen erilaisten kerhojen, piirien ja vapaaehtoistoiminnan kautta.

3.1.1 Osallisuus ja jäsenyys seurakunnassa

Osallisuus tarkoittaa tunnetta tai kokemusta, osallistuminen on puolestaan aktiivista toimintaa. Osallisuus kuvaa yksilön kiinnittymistä yhteisöön, kuulumista johonkin. Osallisuuteen kuuluu omakohtainen sitoutuminen johonkin ja se voidaan nähdä syrjäytymisen vastavoimana. (Jelli-järjestöpalvelu.i.a.) Osallisuuden ja osallistumisen käsitteet ovat sidoksissa toisiinsa, mutta niitä on kuitenkin hyvä tarkastella erillisinä. Osallistumisella tarkoitetaan mukanaoloa

toisten järjestämissä tilaisuuksissa, kun taas osallisena olemiseen liittyy vahvempi omakohtainen sitoutuminen, yhteisiin asioihin vaikuttaminen ja yhteiseksi hyväksi toimiminen. Osallisuuden voi nähdä janamaisena jatkumona, joka alkaa annetusta jäsenyydestä ja kehittyy osallistuvan jäsenyyden kautta koetuksi osallisuudeksi (Thitz 2013, 28–30).

Ihmisen sisäinen maailma, ajatukset, kokemukset, muistot, luovuus ja toiminnan suuntaaminen eivät synny irrallaan sosiaalisesta ympäristöstä, vaan yhteistoiminnassa toisten ihmisten kanssa. Ihmiselle rakentuu tietoisuus toisista ja osallisuus heidän hyvinvoinnistaan yhdessä elämisen ja toimimisen kautta. (Thitz 2013, 22–23.) Nykyisessä yksilökeskeisyyttä korostavassa yhteiskunnassamme yksilön on mahdollista määrittää itsensä ja elämänsä yksilöllisemmällä tavalla ja vaarana on menettää yhteisöllisyyden perusta, tarve toisille ihmisille. Aikaamme leimaavatkin irrallisten ihmisten yhteisöt, joista on helppo siirtyä toiseen. (Thitz 2013, 26.) Nykyään yhteisöstä etsitään samaan aikaan sekä turvaa että vapautta. On turvallista kuulua yhteisöön epävarman maailman ja elämän keskellä, mutta toisaalta on myös suuri halu oman valinnanvapauden säilyttämiseen. Mitä enemmän ihminen haluaa kokea vapautta sitä vähemmän hän voi olla kiinnittynyt turvaa tuovaan yhteisöön. Tämä ristiriita kuvaa hyvin nykypäivää. (Pessi & Seppänen 2011, 289.)

Yhteisöllisyyden ja osallisuuden käsitteet ovat olleet esillä kirkon toiminnan kehittämistä mietittäessä aina 1980-luvulta alkaen. 2000-luvulle tultaessa niiden merkitys on vahvistunut edelleen. Yhteisöllisyyden voidaan ajatella olleen keskeinen osa kirkon olemusta jo kirkon syntyhetkistä alkaen. Tuolloin Jeesuksen seuraajat elivät keskinäisessä yhteydessä, huolenpidossa ja hyvän jakamisessa. Tätä kuvaa kreikankielen käsite *koinonia*, joka tarkoittaa ihmisten yhteyttä kirkon pyhiin asioihin ja toisiin kristittyihin sekä osallisuutta kirkon tarjoamasta hyvästä. (Thitz 2013, 16, 45.)

Kirkon voidaan ajatella olevan sekä hengellinen että inhimillinen yhteisö. Kirkko ei ole kirkko vain sen perusteella, että jäsenet kokoontuvat yhteen, vaan tarvitaan myös osallisuutta kirkon hengellisestä elämästä. Näin kirkko siis eroaa muista maallisista yhteisöistä. Kirkon jäsenyyteen liittyvä osallisuus tulee

mahdolliseksi yhteyteen kuulumisen sekä yhteisön elämään osallistumisen kautta (Thitz 2013, 37–38). Seurakuntalaisten osallisuus kirkon viranhaltijoiden rinnalla voidaan nähdä jännitteisenä, sillä kirkko odottaa jäseniltään aktiivista uskonnonharjoitusta ja osallistumista, kun taas suuri osa seurakuntalaisista haluaa säilyä jäsenenä ilman erityisen aktiivista osallistumista kirkon toimintaan (Thitz 2013, 40–41).

Vuonna 2015 laadittu Kohtaamisen kirkko -strategia luo seurakuntien työlle suuntaviivoja vuoteen 2020 asti. Strategiassa on kuusi pääteema, joista yksi on ”Vahvistamme kirkon jäsenyyttä”. Strategian mukaan kirkon tehtävä on jokaisen seurakuntalaisen tehtävä. Vain sakramenttien jakaminen ja saarnaaminen kuuluvat lähinnä virkaan vihittyjen pappien tehtäviin. Kirkkomme on vuosisatojen saatossa organisoitunut niin, että palkattujen työntekijöiden asema on korostunut. (Kohtaamisen kirkko 2015.) Monialainen ja ammattitaitoinen työntekijäjoukko voidaan nähdä vahvuutena, mutta samalla se voi olla myös haaste vapaaehtoistoiminnan ja maallikkovastuun kannalta (Thitz 2013, 16).

Kohtaamisen kirkko -strategiassa on asetettu neljä painopistealuetta, jotka keskittyvät sanomaan, kohtaamiseen, lähimmäisenrakkauteen ja jäsenyyteen (Kohtaamisen kirkko 2015). Opinnäytetyöni ja osallisuuden teeman kannalta jäsenyys ja kohtaaminen -teemat ovat merkittäviä. Jotta kirkko voisi puhutella ja koskettaa, on sieltä löydyttävä kohtaamista. Strategian mukaan Jumala toimii kohtaamisten kautta. Kirkossa kohdataan paitsi Jumalaa myös toisia ihmisiä. Kohtaamiset synnyttävät ja ylläpitävät ihmisten suhdetta seurakuntaan. Kohtaaminen edellyttää tilaa ja avoimuutta. On muistettava, että ihmisten kohtaamistarpeet vaihtelevat elämäntilanteiden mukaan, joten olisi tarjottava mahdollisuuksia erilaisille kohtaamisille. (Kohtaamisen kirkko 2015.)

Jäsenyyden teemaan liittyen strategiassa puolestaan todetaan, että seurakuntaelämä on vahvasti muutoksessa ja totutut tavat tukea jäseniä eivät riitä. Jäsenillä on erilaisia tarpeita ja odotuksia jäsenyytensä suhteen ja näitä tulisi kuulla ja kunnioittaa. Keskeistä on huolehtia jäsenten hengellisistä tarpeista ja kasvusta sekä korostaa Kristusta yhdistävänä ja keskinäistä yhteyttä luovana tekijänä. Strategiassa pidetään tärkeänä, että seurakuntalaiset

osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja sen toteuttamiseen sekä saavat omat kykensä käyttöön. (Kohtaamisen kirkko 2015.)

Jokainen on osallinen -linjauksessa käsitellään kirkon vapaaehtoistoimintaa ja sitä kautta myös osallisuutta. Linjauksen mukaan vapaaehtoistoiminta kasvattaa ihmistä ja antaa merkitystä hänen elämälleen. Seurakunnassa osallisuus toteutuu, kun seurakuntalaisella on tilaa toimia ja olla mukana rakentamassa yhteisön toimintaa. Vapaaehtoistoimintaa ei tulisikaan pitää erillisenä kirkon toimintamuotona, vaan sen tulisi olla tapa elää todeksi kristillistä uskoa. Kasteen ja ehtoollisen kautta kirkon jäsenet kuuluvat Kristuksen ruumiiseen, seurakuntayhteisöön ja ovat kutsuttuja osallisuuteen ja yhteyteen sekä Kristuksen että toinen toisensa kautta. (Jokainen on osallinen – kirkon vapaaehtoistoiminta 2015.)

Strategiassa todetaan, että parhaimmillaan kirkko on osallisuuden ja luottamuksen yhteisö, joka tarjoaa kullekin mahdollisuuden palvella omien lahjojensa ja osaamisensa mukaan. Tärkeä huomio on, että osallisuus voi tekemisen lisäksi olla myös olemista, armon ja rakkauden vastaanottamista. Ihmisen arvo ei tulisi koskaan määräytyä hänen toiminta-aktiivisuutensa mukaan. Osallisuuden edellytyksenä on, että ihmisiltä ei vaadita mitään, mutta heitä rohkaistaan antamaan oma panoksensa yhteisen tehtävän toteutumiseksi. Näin ihminen voi saada tarpeellisia kokemuksia omasta merkityksellisyydestään ja elämän mielekkyydestä sekä löytää omat lahjansa ja toimintamahdollisuutensa uudella tavalla. (Jokainen on osallinen – kirkon vapaaehtoistoiminta 2015.)

Nykyisen yksilöllisyyttä korostavan ajan keskellä on tärkeä muistaa, että kasvaminen ihmisenä vaatii sosiaalista ympäristöä ja toisia ihmisiä. Myös myöhäismodernissa ajassa yhteisöllisyyttä kaivataan ja tarvitaan. Usein tähän havahdutaan vasta siinä vaiheessa, kun jotakin dramaattista tapahtuu ja perusturvallisuuden tunne horjuu. (Pessi ym. 2011, 290.) Hyväksytyksi tuleminen, kuuluminen johonkin, vaikuttaminen ja oman panoksen antaminen ovat vahvoja, voimauttavia ja rakentavia kokemuksia. On totta, että kirkko tarvitsee jäseniensä, seurakuntalaisten panosta, jotta nykyiset toimintamuodot

voisivat jatkua kaikessa laajuudessaan. Vähintään yhtä tärkeää seurakunnan kannalta on kuitenkin se, mitä osallisuuden kokemukset voivat antaa ihmisille. Osallisuutta ei voi olla ilman yhteisöä. Kirkon perusolemus yhteisönä, Kristuksen ruumiina, jossa kaikki jäsenet ovat tärkeitä ja tarpeellisia on otettava tosissaan. Osallisuutta ja jäsenyyttä on monenlaista ja seurakunnan kannalta on tärkeää oppia ymmärtämään ja kuulemaan erilaisia tapoja olla osallinen kirkon toiminnassa.

3.1.2 Seurakunta välittämässä Kristuksen rakkautta

Luterilaisessa teologiassa korostuu lähimmäisenrakkauden näkökulma. Kirkon tulisi olla uskon ja rakkauden yhteisö, jonka jäsenet ovat toisilleen Kristuksia. Jeesuksen rakkaus synnyttää rakkauden toisia kohtaan, sekä seurakunnan jäseniä että muita lähimmäisiä. Kirkon ei ole tarkoitus olla vain samanmielisten yhteenliittymä, vaan yhteisö, joka synnyttää uskoa Jeesukseen Kristukseen. Usko puolestaan merkitsee tilaa, jonka Jumalan sana on synnyttänyt ja joka liittää ihmisen Jumalaan ja tekee osalliseksi Hänen rakkaudestaan. (Kopperi 2015, 130–136.)

Inhimillinen rakkaus syntyy rakkauden kohteesta. eli sitä rakastetaan, mikä on rakastettavaa. Jumalan rakkaus on toisenlaista. Se ei synny kohteensa arvosta, vaan se luo rakkautensa kohteen. Jumala ei rakasta ihmisiä, koska he ovat hyviä ja oikeudenmukaisia, vaan Hän rakastaa rikkinäisiä ihmisiä, jotta voisi tehdä heidät ehjiksi. (Kopperi 2007, 147.) Tätä samaa rakkautta Jumala kutsuu myös seurakuntalaisia ja seurakuntia välittämään.

Ihmisen tullessa osalliseksi Kristuksen rakkaudesta, hän alkaa myös itse toteuttaa samanlaista rakkautta lähimmäistään kohtaan. Tällaista todellisuutta, jossa vallitsee keskinäinen rakkaus ja huolenpito, Jeesus kutsuu Jumalan valtakunnaksi ja Hän kehottaa kristittyjä seuraamaan omaa esimerkkiään ja elämään todeksi näitä arvoja. (Kuusimäki 2012, 15.) Tässä onkin kristillisen

seurakuntaelämän ydin, kun uskosta osalliset ihmiset palvelevat niin toisiaan kuin myös seurakunnan ulkopuolella olevia Kristuksen rakkaudella.

Nykypäivän kristillisissä seurakunnissa tällainen rakkauden teologia ajaa kysymään, mitä lähimmäisemme tarvitsevat arkielämänsä konkreettisissa tilanteissa. Millä tavalla seurakunta voisi olla läsnä heidän elämässään ja auttaa piikkien ja ruusujen kantamisessa? Tämä vaatii rakkauden lisäksi myös tietoa siitä, millaisen todellisuuden keskellä nykypäivän ihmiset elävät ja mitä he kaipaavat kirkolta ja seurakunnalta. Näihin kysymyksiin pyrin saamaan vastauksia opinnäytetyöni avulla. Kirkon tulisi löytää järkeviä ja tarkoituksenmukaisia keinoja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi sekä yksittäisten ihmisten elämässä että laajemmissa, koko yhteiskuntaa koskevat kysymyksissä (Kopperi 2015, 132).

Kopperi (2015, 136) onkin osuvasti tiivistänyt seurakunnan tehtävän toteamukseen:

Kirkon tehtävä on toimia niin, että ihmiset uskaltaisivat uskoa Jumalaan ja rakastaisivat lähimmäisiään.

3.2 Diakoniatyö

Jeesus tiivisti aikoinaan lain kaikkien käskyjen pääsisällön kahteen rakkauden käskyyn. Hän kehotti rakastamaan Jumalaa koko sydäimestä ja sielusta sekä lähimmäistä niin kuin itseä (Matt. 22:37–39; Mark.12:28–31; Luuk. 10:25–28). Perustellusti voikin todeta, että koko Jeesuksen elämä, toiminta ja julistus kertovat Jumalan rakkaudesta ihmisiä kohtaan ja Jumalan tahdosta, että ihmiset rakastaisivat toinen toisiaan, kuten Kuusimäki (2012, 21) asian ilmaisee. Tässä kohdassa ollaan jo hyvin lähellä nykyisen diakonia-käsitteen ydintä, palvelevaa rakkautta. Jeesus itse totesi, että ihmisen poika ei tullut palveltavaksi vaan palvelemaan (Matt. 20:28).

Myös Laulajan (2012, 62) mukaan Diakonian sisältö konkretisoituu kultaisen säännön mukaisessa etiikassa. Elämän tarkoitus ja mieli löytyy suhteessa muihin ihmisiin. Tarvitsemme toisten ihmisten hyväksyntää, luottamusta ja arvostusta. Lopulta diakoniatyökin on jotakin, mikä rakentuu ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa ja suhteissa.

Diakoniatyön teologisia perusteluja voidaan löytää myös kertomuksesta laupiaasta samarialaisesta (Luuk.10:25–37). Tämän kertomuksen avulla Jeesus vastaa kysymyksiin ”Kuka on minun lähimmäiseni?” ja ”Kuinka lähimmäistä tulee rakastaa?” (Kopperi 2007, 144). Myös kertomus sokean kerjäläisen parantamisesta (Mark. 10:46–52) kuvaa jotakin tärkeää diakoniatyön ytimeä. Siinä Jeesus kysyy Bartimaiokselta: ”Mitä haluat minun tekevän sinulle?”. Tällainen toimintatapa ohjaa nykyisinkin diakoniatyötä. Työntekijöiden ei ole tarkoitus arvuutella ihmisten avuntarpeita tai vastata kuviteltuihin tarpeisiin vaan siihen, mikä on todellista autettavan elämässä. (Kopperi 2007, 144–145.)

Jo varhain varattiin seurakunnassa henkilöitä huolehtimaan vaikeuksissa olevista sekä johtamaan tätä toimintaa. Kaikenlainen lähimmäisen huomioon ottaminen, palvelu ja auttaminen, eli diakonia, on ollut aina olennainen osa seurakuntana elämistä (Koskenvesa 2002, 36). Koskenvesan (2002, 56) mukaan 2000-luvulle tultaessa alkoi diakonian kehityksen kolmas vaihe, jonka ytimessä on kaikkien seurakuntalaisten diakoninen elämäntutsumus. Seurakunnan diakoniatyöntekijöiden tehtävänä on auttaa seurakuntalaisia löytämään oma kutsumuksensa ja elämään diakoniavastuullisesti.

Suomen evankelisluterilaisen kirkon piirissä vallitsevan näkemyksen mukaan diakoniatyö on vaikeuksissa olevan ihmisen kokonaisvaltaista auttamista. Auttamisen muotoja ovat muun muassa hengellinen, henkinen, aineellinen, sosiaalinen ja terveydellinen tukeminen sekä diakoniakasvatus. (Kuusimäki 2012, 12.) Voidaan kuitenkin todeta, että kirkon historiasta ei pystytä löytämään yhtä kiistatonta diakonian viran mallia, jota voitaisiin soveltaa kaikkien kirkkojen elämään (Ahonen 2002, 72). Suomen evankelis-luterilaisen kirkon tapa toteuttaa muuhun seurakuntatyöhön niveltävää diakoniatyötä on ainutlaatuinen,

kansallinen erityispiirre. Itsenäisesti toimivat diakonialaitokset ja säätiöt täydentävät tätä kokonaisuutta. (Latvus 2007, 52.)

Diakoniaa määriteltäessä vastauksia etsitään erityisesti Uudesta Testamentista ja alkuseurakunnasta. Diakonian alkujuuria ei kuitenkaan voida paikantaa vain yhteen kertomukseen. Yleisimmin viitataan rakkauden kaksoiskäskeyn, Jeesuksen vertaukseen laupiaasta samarialaisesta sekä Apostolien tekojen kertomukseen diakonien valitsemisesta. On myös huomioitava Jeesuksen diakoninen toiminta köyhien auttajana, sairaiden parantajana, syrjittyjen ystävänä ja Jumalan valtakunnan julistajana sekä alkuseurakunnan diakoninen elämäntapa; keskinäinen huolenpito ja jakaminen. (Veikkola 2002, 107.)

3.2.1 Diakoniatyön juuret

Perinteisesti diakoniatyön syntyhetkenä on pidetty Apostolien teoista löytyvää kertomusta, jossa valittiin seitsemän hyvämaineista miestä huolehtimaan kreikkalaisten leskien oikeudesta avustustenjakoon (Ap.t.6:1–6). Kun kristinuskosta tuli Rooman valtakunnan pääuskonto ja kirkon toiminta vakiintui, muuttui diakonien työmuodot enemmän jumalanpalveluksissa avustavin tehtäviin. Vasta 1800-luvulla, Saksasta lähteneen diakonisen herätyksen myötä, diakoniatyö palasi takaisin juurilleen ja alkoi muistuttaa alkuseurakunnan sosiaalis-karitatiivista auttamistyötä. (Kopperi 2015, 219.)

Tärkeä vaihe nykyisen diakonia viran kehittymisessä oli erityisesti reformaation ajan Raamattu-korostus, joka toi mukanaan ihannoinnin ”raamatullista” diakoninvirkaa kohtaan. Samantyyppinen pyrkimys toistui 1800-luvun Saksassa Theodor Fliednerin johtamana. Tällöin kaupungistuminen ja teollistuminen olivat tuoneet mukanaan kasvavia luokkaeroja ja kaupunkeihin syntyi huono-osaisten luokka. 1800-luvun diakoninen herätys pyrki osaltaan vastamaan näihin yhteiskunnallisiin muutoksiin. (Latvus 2007, 76–77.)

Diakonia-aate levisi nopeasti eri puolille Eurooppaa. Suomessa seurakuntatyössä toimivat aluksi diakonissalaitosten lähettämät diakonissat, kunnes vuoden 1942 kirkkolaissa seurakunnat velvoitettiin perustamaan diakonissan virkoja. Sotien jälkeen sairaanhoidon koulutuksen saaneiden diakonissojen rinnalle alettiin palkata sosiaalialan koulutuksen saaneita diakoneja. (Kopperi 2015, 220.) Vuosikymmenten saatossa diakonia kehittyi leiri-, retki- ja virkistystoiminnasta 1990-luvun laman seurauksena enemmän sosiaalseksi avustustyöksi. Laman myötä diakonian asiakaskunta muuttui oleellisesti, kun ihmisiä joutui äkillisesti varattomiksi työttömyyden ja konkurssien johdosta. Ihmiset alkoivat hakeutua diakoniatyön piiriin, kun olivat tuloksetta etsineet ensin apua muualta. (Malkavaara 2007, 114.)

2000-luvun alkupuolelta alkaen näkemys diakonian viran alkujuurista Apostolien tekojen kertomuksen mukaisessa tilanteessa on kuitenkin osoittautunut harhaanjohtavaksi tulkinnaksi. Nykyisen raamatuntutkimuksen perusteella voidaankin todeta, että reformaation ajan sekä myöhemmin Fliednerin näkemykset paluusta raamatulliseen diakoniaan olivat hedelmällisiä virhetulkintoja. (Latvus 2007, 53 ja 77.)

Tutkija John N. Collins käynnisti keskustelun uudenlaisesta diakonia-käsitteestä. Collinsin mielestä aiempi näkemys siitä, että diakonia-käsite viittaisi Raamatussa aina itsensä uhraavaan rakkauteen, hoitona ja sosiaalisena vastuuna ilmenevään palveluun tai avustusten antamiseen on yksipuolinen ja harhaanjohtava eikä tee oikeutta diakonia-käsitteelle. (Kopperi 2015, 224–225.) Myös Kuusimäki (2012, 12–13) toteaa, että viime aikoina diakonia-käsitteestä on käyty vilkasta keskustelua Collinsin havainnoista johtuen.

Collinsin tutkimusten mukaan antiikin Kreikassa diakonia-käsite ymmärrettiin huomattavasti laaja-alaisemmin. Diakoni merkitsi tuolloin välittäjää, joka jonkun auktoriteetin käskystä tai pyynnöstä oli välittämässä jotakin viestiä. Toisin sanoen diakonit eivät olisikaan diakoneja työn avustavan ja sosiaalis-karitatiivisen luonteen vuoksi vaan siksi, koska he ovat Jumalan valtuuttamassa tehtävässä. Collinsin teorian mukaan diakoni ei olisikaan vaatimaton ja nöyrä

palvelija tai sosiaalityöntekijä, vaan erityisellä Jumalan valtuutuksella erilaisia töitä tekevä työntekijä. (Kopperi 2015, 225.)

3.2.2 Uudenlainen diakonia-käsite

Nykyisen kaltaista diakonian viran mallia ei löydy sellaisenaan Raamatusta, mutta tästä huolimatta motiivit sosiaaliselle ja karitatiiviselle auttamiselle ovat selkeät (Latvus 2007, 68–68). Näin ollen nykyisen kaltaista diakoniatyötä voidaan ehdottomasti pitää Raamatullisena toimintana. Uuden testamentin esimerkit lähimmäisestä huolehtimisesta ja Vanhassa Testamentissa esiintyvä vääristyneisiin yhteiskuntarakenteisiin osuva kritiikki antavat vankat perustelut nykyiselle diakoniatyölle. Diakonian tarkka määrittäminen on vaikeaa ja sitä voidaankin pitää yleisnimityksenä erilaisille kristillisen uskon piirissä tapahtuville, hyvää tarkoittaville toiminnoille (Elenius & Latvus 2007, 271).

Koko kirkon olemuksen ja uskottavuuden kannalta on tärkeää, että kirkko on yhteisö, jossa erityisellä tavalla otetaan huomioon lähimmäisenrakkaus, pidetään huolta heikossa asemassa olevista, autetaan niitä, jotka apua tarvitsevat ja vaikutetaan yhteiskunnan oikeudenmukaisuuteen. Lähimmäisen auttaminen on ollut olennainen osa kristinuskoa läpi sen historian. Velvoite lähimmäisen rakastamisesta kuului uuden testamentin aikana koko seurakunnalle eikä nykyisen kaltaista diakonian virkaa ollut tuolloin.

Näin ollen ero diakonien ja kirkon muiden työntekijöiden välillä näyttää jossakin määrin teennäiseltä. Diakonin työtehtävä palautuu lopulta kirkon tehtävän ytimeen, uskon ja rakkauden edistämiseen. Diakonin virka voi näin saada monenlaisia eri ilmaisumuotoja. Lähimmäisen rakkautta voi edistää monin eri tavoin kuten hoidon ja hoivan, sosiaalisen avustamisen, kasvatuksen, musiikin, sanan julistuksen ja rukouksen keinoin.

Esimerkiksi kirkon lapsi- ja nuorisotyössä on ollut aina mukana diakonisia piirteitä. Yhteiskunnallisten olojen muutokset ovat heijastuneet voimakkaasti

lapsiin, nuoriin ja perheisiin, jolloin perinteiset lapsi- ja nuorisotyön muodot ovat osoittautuneet riittämättömiksi. Tällaisissa tilanteissa haasteisiin on pyritty vastaamaan vahvistamalla diakonista työtettä. Kasvatus määrittää kirkon lapsi- ja nuorisotyötä vain yhdeltä suunnalta. Sen rinnalla on aina nähtävissä myös diakoninen sekä sosiaalipedagoginen ulottuvuus. Nämä eri elementit painottuvat eri lailla eri aikoina ja eri paikoissa. (Launonen 2008, 232–234.) Voidaankin todeta, että seurakunnassa on eri tehtäviä, jotka kuitenkin kaikki perustuvat samaan ytimeen, uskoon ja rakkauteen (Kopperi 229–230).

Vaikka näyttääkin siltä, että diakonia on lopulta koko kirkon ja kaikkien seurakuntalaisten tehtävä, on kuitenkin tarpeellista, että kirkossa edelleen on työntekijöitä, jotka erityisesti keskittyvät tähän tehtävään. Vaikka alkuseurakunnan aikaan diakonia ei sanana ehkä tarkoittanut samaa kuin nykyisin, on kuitenkin seurakunnassa ollut jo aivan alkuaajoista lähtien vahva lähimmäisen ja erityisesti huono-osaisten auttamisen eetos. Kautta koko Raamatun löytyy esimerkkejä siitä, kuinka hädänalaisia ihmisiä on syytä auttaa (Räisänen 2007, 50). Kaikkien seurakunnan työntekijöiden ja seurakuntalaisten voi ajatella tekevän omalla paikallaan omannäköistään diakoniatyötä. Tarvitaan kuitenkin erityinen ammattiryhmä, jolla on osaamista puutteen, hädän ja eriarvoisuuden kohtaamiseen ja siihen vaikuttamiseen. Heillä on ymmärrystä huono-osaisuuden syistä ja seurauksista ja osaamista auttaa erityisesti niitä, joilla hätä on suurin ja joiden elämän perustarpeet eivät tyydyty.

Ihmisten todellisessa elämässä erilaiset tilanteet ja tarpeet eivät pysy kauniisti omissa lokeroissaan. Ihmisten kohtaaminen heidän omassa todellisuudessaan vaatii kokonaisvaltaista työtettä. Mikäli seurakunta haluaa olla ihmisten arjen keskellä, Jumalan rakkautta sanoin ja teoin julistaen, on tärkeää, että työntekijöillä olisi yhteinen perusmotivaatio ja mahdollisimman läheinen yhteistyö. Seurakuntatyössä tarvitaan erilaisen koulutuksen saaneita henkilöitä, jotta ihmisten monenkirjavia tarpeita pystyttäisiin kohtaamaan, ei sen vuoksi, että työntekijät voisivat päteä omilla osaamisalueillaan unohtaen ihmiselämän monimuotoisuuden. Diakoniatyöntekijöiden lisäksi myös muut seurakunnan työntekijät tekevät omanlaistaan auttamistyötä ja palvelevat ihmisiä.

3.2.3 Diakoniatyön suhde muuhun auttamistyöhön

Diakoniatyön erottaa muusta sosiaali- ja terveydenhuollon auttamistyöstä siihen sisältyvä hengellinen tukeminen ja sielunhoito. Työntekijällä tulisi olla herkkyyttä havaita myös asiakkaan hengelliset tarpeet ja olla valmis keskustelemaan niistä. Sielunhoito ja hengellinen tukeminen korostuvat erityisesti yksilötyössä. (Rättyä 2012, 87.)

Pyyteettömyys on toinen diakoniatyölle ominainen piirre; auttaja ei pyydä maksua palvelustaan (Veikkola 2002, 118). Toisaalta nykyisin myös kunnat ja monet järjestöt tarjoavat maksuttomia sosiaali- ja terveystalvueluita ja taasen esimerkiksi diakonissalaitosten toiminta ei ole aina käyttäjälleen ilmaista. Näin ollen tämä kriteeri ei päde ainoastaan diakoniatyöhön, mutta on toki ominaista sille.

Kolmas erityisesti diakoniatyötä luonnehtiva piirre on diakoniatyön ryhmäluonteisuus. Ryhmäluonteiset työmuodot painottuvat diakoniatyössä enemmän kuin esimerkiksi kuntien sosiaalityössä (Malkavaara 2007, 119).

Elenius (2007, 158–176) käsittelee artikkelissaan avaraa diakoniakäsitystä. Avaralla diakoniakäsityksellä tarkoitetaan sitä, että kaikkea hyvää ja lähimmäisen parhaaksi suuntautuvaa toimintaa voidaan kutsua diakoniaksi. Jokainen ihminen voi tämän näkemyksen mukaan toimia Jumalan työtoverina ja Hänen rakkautensa välittäjänä oman arkensa keskellä, niissä rooleissa ja viroissa, joissa kulloinkin toimii. Elenius (2007, 168–169) puhuukin käsitteestä yleinen diakonius, joka on verrattavissa tutumpaan yleisen pappisuuden käsitteeseen. Samalla tavalla kuin jokaisella kristityllä on lupa armon omistamiseen ja jakamiseen on myös kaikilla kristityillä kutsu auttamiseen.

Ihmisten toisilleen tekemissä rakkauden teoissa on mahdollisuus nähdä jumalallinen läsnäolo. Jumala ei pelkästään ole läsnä kohtaamisen tilanteissa vaan Jumala jatkuvasti kutsuu ja ohjaa meitä olemaan Kristuksia toisillemme. Avaran teologian näkökulmasta diakonia ei eroa millään tavalla muusta

auttamistyötä, sillä kuten todettu, kaikki auttaminen on tämän näkemyksen mukaan diakoniaa.

3.2.4 Diakoniatyö osana sosiaalipolitiikkaa

Toisen maailmansodan jälkeen Suomeen oli syntynyt uusia yhteiskunnallisia ryhmiä: sotalesket, orvot, rintamamiehet, sotainvalidit ja Karjalan siirtolaiset. Tämän seurauksena Suomeen alkoi kehittyä valtiolähtöinen tulonsiirtoihin perustuva sosiaalipolitiikka. Sodan aikana sosiaalimenojen osuus valtion menoista kasvoi kolmesta prosentista noin viiteentoista. Kaupungistumisen ja teollistumisen myötä ihmiset olivat yhä enemmän riippuvaisia palkkatyöstä ja julkisesta sosiaaliturvasta. (Kuusiniemi 2012, 34.)

Diakoniatyön rooli on muuttanut muotoaan kuluneiden vuosikymmenten aikana ja pyrkinyt täydentämään valtion ja kuntien tarjoamia palveluita. Vuonna 1943 kirkkolakiin tuli velvoite perustaa diakoninvirka jokaiseen seurakuntaan. Työkenttä on vaihdellut kotisairaanhoidosta vanhustyöhön ja sielunhoitoon, aineellisesta avustamisesta lapsiperheisiin, työikäisiin ja syrjäytymisvaarassa oleviin. Diakonialla on pyritty vastaamaan yhteiskunnassa tapahtuviin muutoksiin ja ihmisten kulloisiinkin tarpeisiin. Esimerkiksi 1990-luvun laman myötä seurakuntien diakoniatyöhön tuli uusia työmuotoja kuten tukiasuntotoiminta, talous- ja velkaneuvonta, rikosuhripäivystys, ruokapankit ja työttömien ruokailut. (Kuusiniemi 2012, 34–41.)

Karoliina Puuska (2012, 128–129) esittää hieman eriävän näkemyksen diakoniatyön tehtävästä yhteiskunnassa. Hänen mukaansa on olennaista, että sillä ei korvata yhteiskunnan sosiaalipolitiikan päätöksenteon jättämiä aukkoja, vaikka tällainen rooli diakoniatyöllä onkin ollut Suomalaisessa yhteiskunnassa. Hän kuvaa diakonien tehtäväksi taistelemisen vaikeissa elämäntilanteissa elävien ihmisten puolesta ja rinnalla, jotta he saisivat heille kuuluvat palvelut ja mahdollisuuden voimaantumiseen.

Diakoniatyö on vuosikymmenten aikana muuttanut muotoaan ja pyrkinyt tekemään työtä ihmisten todellisen arjen ja haasteiden keskellä. Yhteiskunnan ja myös koko maailman tasolla tapahtuvat muutokset vaikuttavat ihmisten elämään ja siihen, mitä diakoniatyöltä kulloinkin vaaditaan. Erkki Melin (2012, 75–79) kuvaa artikkelissaan diakonian tulevaisuuden haasteiksi köyhyyden, koulutuksen, terveyden ja yhteiskunnan polarisoitumisen. Hänen mukaansa nämä haasteet tulevat vaikuttamaan Suomalaisten hyvinvointiin lähitulevaisuudessa ja näin ollen haastavat myös diakoniatyötä jatkuvaan uudistumiseen. Tuloköyhyyden, alhaisen koulutuksen ja heikon terveyden on havaittu olevan kytköksissä toisiinsa ja huono-osaisuuteen. Jotta väestön polarisoituminen ei jatkuvasti etenisi, olisi kiinnitettävä huomiota ennaltaehkäisyyn sekä yhdenvertaisiin mahdollisuuksiin esim. koulutuksen suhteen.

4 TAMPEREEN TUOMIOKIRKKOSEURAKUNTA

4.1 Seurakunnan historiaa

Tampere muodostui omaksi itsenäiseksi seurakunnakseen vuonna 1904. Tätä ennen Tampere oli Messukylän emäseurakunnan alainen. Tamperelaiset pyrkivät irtautumaan Messukylän alaisuudesta yli vuosisadan ajan ennen kuin hanke onnistui. Tampereen seurakunnan itsenäistyessä Tampereella oli asukkaita noin 40000. Uuden seurakunnan nimeksi valittiin Tuomiokirkkoseurakunta. (Munne-Ojala 2002.)

Vuonna 1953 Tuomiokirkkoseurakunta jaettiin viideksi eri seurakunnaksi: Pyynikki, Kaleva, Viinikka ja Härmälä. Nopean alueellisen kehityksen myötä useita uusia alueita liitettiin Tampereen kaupunkiin. Tämän seurauksena seurakuntien määrä myös kasvoi. 2013 vuoden lopussa Tampereen seurakuntakokonaisuus muodostui 11 seurakunnasta. Tammikuussa 2014 tehtiin organisaatiouudistus, jonka myötä Tampereelle muodostui nykyinen seurakuntayhtymä, joka koostuu viidestä eri seurakunnasta. (Munne-Ojala 2002.)

Tampereen alueella toimii viisi toiminnallisesti itsenäistä evankelis-luterilaista seurakuntaa. Kutakin näistä johtaa kirkkoherra yhdessä seurakuntaneuvoston kanssa. Nämä viisi seurakuntaa muodostavat Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän. Viisi seurakuntaa ovat Eteläinen seurakunta, Harjun seurakunta, Messukylän seurakunta, Tuomiokirkkoseurakunta ja Ruotsalainen seurakunta. (Tampereen seurakunnat i.a.a.)

Nykyinen Tampereen Tuomiokirkkoseurakunta toimii keskustan alueella Pyynikiltä Kissainmaalle. Tuomiokirkkoseurakunnalla on noin 39500 jäsentä ja kirkkoherrana toimii tuomiorovasti Olli Hallikainen. Tuomiokirkon lisäksi seurakunnan alueella sijaitsevat muut kirkkorakennukset ovat Aleksanterin kirkko, Finlaysonin kirkko, Kalevan kirkko sekä Vanha kirkko. Seurakunnan

toiminta jakautuu kolmeen lähikirkkoalueeseen, jotka ovat Pyynikin, Kalevan ja Keskustan lähikirkkoalueet. (Tampereen seurakunnat i.a.b.)

4.2 Seurakunnan jäsenistö

Seurakunnan alueella asuvien ihmisten arvoja, asenteita, elämäntapaa ja suhtautumista kirkkoon voidaan selvittää Jäsen 360° -aineistosta. Aineisto perustuu syksyllä 2005 kerättyihin tutkimustuloksiin. Aineistossa on hyödynnetty Kotimaa Oy:n teettämää Jäsen 360° -tutkimusta sekä Kirkon tutkimuskeskuksen teettämää Gallup ecclesiastica -tutkimusta. Jäsen 360° -tutkimuksessa oli mukana 3851 18–75-vuotiasta suomalaista ja Gallup ecclesiastica -tutkimuksessa 4274 18–75-vuotiasta suomalaista. Lisäksi on hyödynnetty TNS Monitor 2015 -tutkimuksen laajoja aineistoja. Tutkimuksien aineistot on koottu yhteen ja painotettu vastaamaan väestöä iän, sukupuolen ja alueen mukaan. Fonecta rakensi yhdistetystä aineistosta 360°-segmentoinnin, joka kuvaa suomalaisten suhtautumista uskoon ja kirkon oppiin, heidän elämänotettaan ja arvomaailmaansa sekä mediankäyttöään. (Jäsen 360° -käsikirja 2016.)

Aineiston pohjalta tehty segmentointi jakaa vastaajat neljään eri pääsegmenttiin ja kymmeneen alasegmenttiin. Pääsegmenttejä ovat irralliset (41 % suomalaista), maltilliset (19 %), avomieliset (12 %) ja uskolliset (28 %). Nämä pääsegmentit jakautuvat alasegmentteihin, joita ovat irralliset elämykselliset, irralliset suoriutujat, maltilliset perinteiset, maltilliset vastuulliset, avomieliset pohdiskelijat, avomieliset henkiset, avomieliset etsijät, uskolliset toiminnalliset, uskolliset opilliset sekä uskolliset hengelliset. (Jäsen 360° -käsikirja 2016.) Esittelen seuraavaksi neljässä pääsegmentissä korostuvia piirteitä.

Irralliset ovat suurelta osin kirkosta etäällä olevia nuoria aikuisia. Heistä naisia on 43 % ja miehiä 57 %. Suurin osa heistä on alle 45-vuotiaita kaupunkilaisia. He viettävät aktiivista elämää, johon kuuluu hauskanpito, huolettomuus, individualismi, eteenpäin pääseminen ja ystävät. Irrallisilla on löyhä suhde

kirkkoon ja uskoon, eivätkä he pidä kirkon opetuksia tai kirkkoa instituutiona tärkeänä. He osallistuvat seurakunnan toimintaan vain hyvin harvoin, ehkä joskus Kauneimpiin joululauluihin. 33 % irrallisista ei usko Jumalaan ja 17 % uskoo, mutta eri tavalla kuin kirkko opettaa. Ryhmään kuuluvilla korostuu käsitys siitä, että uskonnot perustuvat epätosiin uskomuksiin. He toivoisivat kirkon suhtautuvan myönteisemmin seksuaalivähemmistöihin ja turvapaikanhakijoihin sekä uudistavan oppiaan nykytiedon valossa. Myönteisimmin kirkon työmuodoista ryhmä suhtautuu diakoniatyöhön. (Jäsen 360° -käsikirja 2016.)

Maltilliset ovat perinteisiä arvoja kunnioittavia. Heistä miehiä on 94 % ja naisia 6 %. Suurin osa heistä on 45–64-vuotiaita miehiä, jotka asuvat puolison tai puolison ja lasten kanssa taajamissa ja maaseudulla. He toimivat tavallisesti työntekijäammateissa ja ovat tyytyväisiä varsin tavalliseen elämään. He välttävät riskejä eivätkä ole erityisen kiinnostuneita uusista asioista. Maltillisilla on vahva suhde kirkkoon, heistä 76 % on kirkon jäseniä. Heillä on hyvin perinteinen käsitys kirkon uskosta ja opeista. He eivät osallistu kovin aktiivisesti kirkon toimintaan, mutta pitävät tärkeänä kirkon lapsi- ja vanhustyötä sekä mahdollisuutta kirkolliseen hautaamiseen. Maltilliset toivovat, että kirkko keskittyisi nykyisiin tehtäviinsä eikä niinkään tukisi maahanmuuttajia tai yhteistyötä muiden uskontokuntien kanssa. He suhtautuvat myönteisesti kirkon näkymiseen yhteiskunnassa ja toivovat kirkolta epäkohtiin puuttumista ja heikoimpien puolustamista. Maltilliset suhtautuvat kielteisesti samaa sukupuolta olevien kirkolliseen vihkimiseen. (Jäsen 360° -käsikirja 2016.)

Avomieliset ovat liberaaleja ja henkisiä etsijöitä. Heistä 85 % on naisia ja 15 % miehiä. Ryhmässä painottuvat yli 35-vuotiaat naiset, jotka asuvat pääkaupunkiseudulla. Heistä suurin osa on toimihenkilöitä ja heillä on hyvä koulutus. Avomieliset ovat empaattisia ja vastuullisia, ja heillä on selkeitä periaatteita ja arvoja, joiden mukaan he haluavat toimia. Heitä kiinnostaa maailman tapahtumat, ja heille on tärkeää ekologisuus, eettisyys, kulutuksen rajoittaminen ja hyvinvointi. Avomielisistä 85 % kuuluu kirkkoon. Tärkeimpiä syitä kirkkoon kuulumiselle on kirkon auttamistyö ja kristillisten arvojen ylläpitäminen. Avomieliset suhtautuvat hyvin liberaalisti uskoon ja kokevatkin

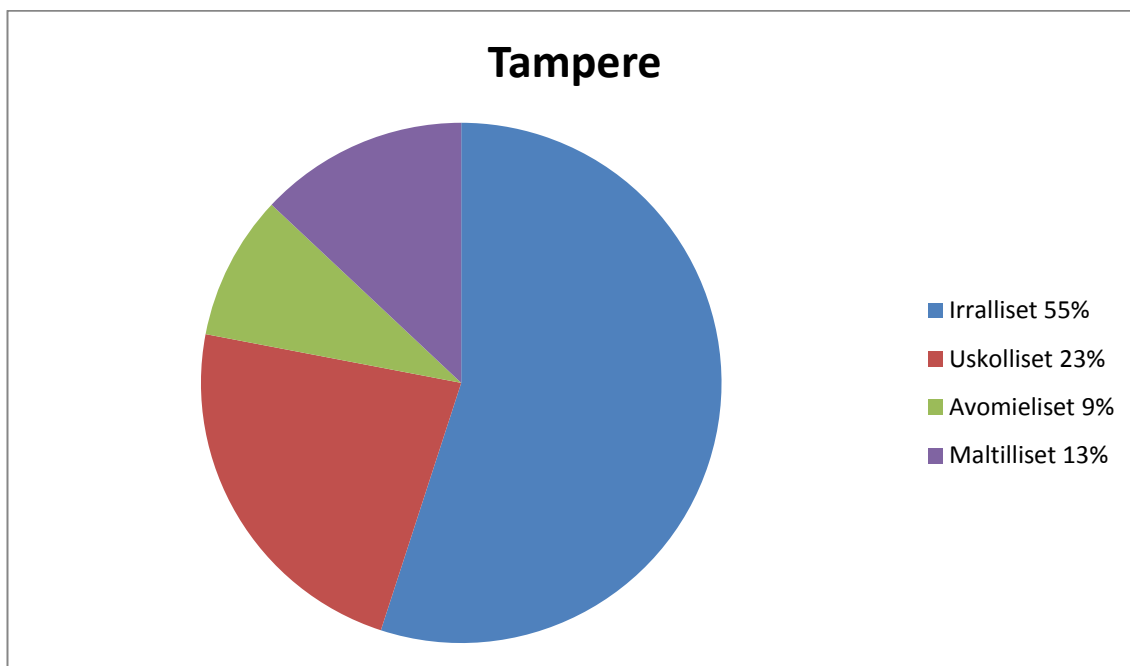
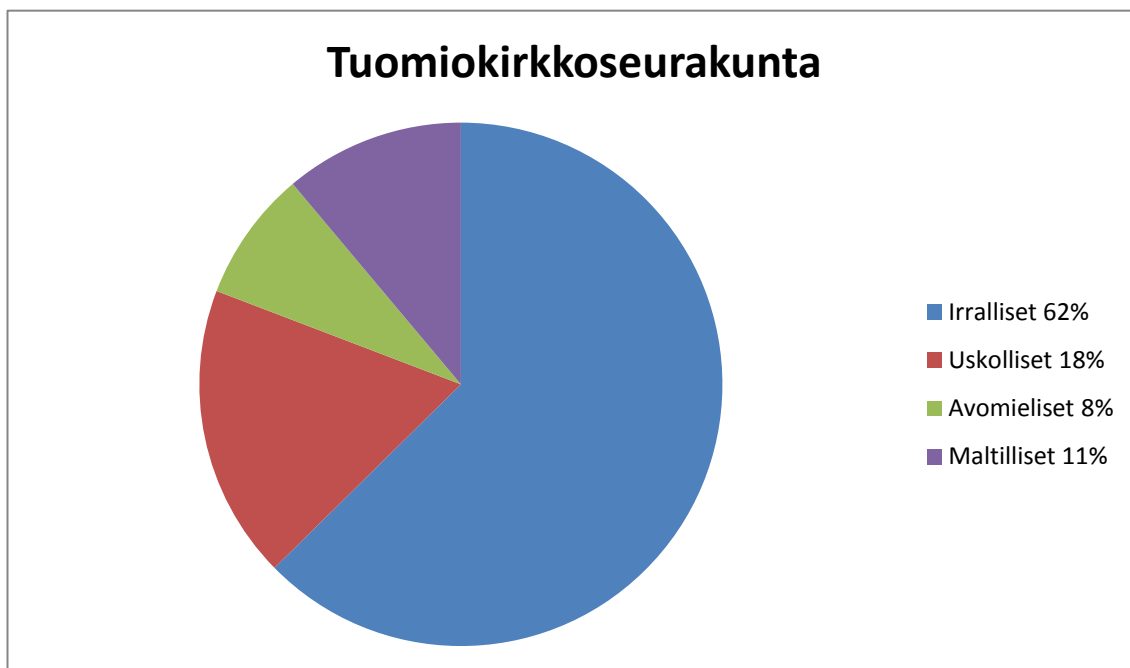
uskovansa enemmän johonkin korkeampaan voimaan kuin kirkon oppeihin. He eivät ole kovin aktiivisia kirkon toimintaan osallistujia, eniten he käyvät konserteissa. Avomieliset toivovat kirkon puuttuvan ponnekkaammin yhteiskunnan epäkohtiin, ja he kannattavat korostuneesti samaa sukupuolta olevien oikeutta avioliittoon. He suhtautuvat myös myönteisesti uskon ja kirkon aktiiviseen läsnäoloon lasten elämässä ja koulussa. (Jäsen 360° -käsikirja 2016.)

Uskolliset ovat erityisen uskollisia kirkon opille. Heistä 73 % on naisia ja 27 % miehiä ja he ovat yli 45-vuotiaita kunnissa tai maaseudulla asuvia. Erityisesti tässä joukossa korostuvat yli 65-vuotiaat. Uskollisista suurin osa on eläkeläisiä, jotka asuvat puolisonsa kanssa. He ovat avuliaita ja puuhakkaita ja valmiita myös auttamistyöhön. He etsivät elämän tarkoitusta uskonnon ja henkisen kehittymisen kautta. Heille on tärkeää ekologisuus, eettisyys, terveys ja hyvinvointi. Uskollisista 85 % kuuluu kirkkoon ja heille erilaiset kirkon palvelut ovat tärkeitä. He osallistuvat ryhmistä aktiivisimmin seurakunnan järjestämään toimintaan. Uskolliset toivovat kirkon tukevan kasvatustyötä ja perheiden hyvinvointia. Heidän mielestään kirkko voisi puhua aktiivisemmin Jumalasta ja keskittyä entistä enemmän puhtaasti hengellisiin tehtäviin. He suhtautuvat myönteisesti kirkon näkymiseen yhteiskunnassa ja toivovat kirkon tarjoavan jäsenilleen enemmän päätäntävaltaa. Uskollisilla on hyvin perinteinen ajattelutapa uskosta ja kirkon opeista, ja he kokevat vahvasti olevansa luterilaisia ja kristittyjä. (Jäsen 360° -käsikirja 2016.)

4.2.1 Eri segmentit Tuomiokirkkoseurakunnan alueella

Jäsen 360°-aineistosta on mahdollista postinumerotasolla etsiä tietoa alueen asukkaiden jakautumisesta eri segmenttien kesken. Tampereen tuomiokirkkoseurakunnan alueella painottuu erityisesti irrallisten segmentti. Irrallisia arvioidaan olevan 62 %, uskollisia 18 %, maltillisia 11 % ja avomielisiä 8 % 18–75-vuotiaista ihmisistä. Verrattuna koko Tampereen alueeseen erityisesti irrallisten määrä on suurempi ja uskollisten pienempi. Koko

Tampereen alueella segmentit jakautuvat seuraavasti: irralliset 55 %, uskolliset 23 %, maltilliset 13 % ja avomieliset 9 %. Tämä selittyy väestörakenteella, sillä kaupungin keskustan alueella asuu erityisen paljon nuoria aikuisia, esimerkiksi opiskelijoita, jotka kuuluvat irrallisten joukkoon ja toisaalta uskollisten osuus painottuu keskustan ulkopuolella olevalla haja-asutusalueella.

KUVIOT 1 JA 2. Eri segmentit Tampereen tuomiokirkkoseurakunnan ja koko Tampereen alueella

Aineistosta voi myös etsiä vastauksia siihen, miten ihmiset vastaisivat yksittäisiin kysymyksiin tietyllä alueella. Tutkin aineistosta, mitä ihmiset vastaisivat kysymykseen, jossa tiedustellaan, miten kirkon toiminnan tulisi profiloitua ja mitkä asiat tulisi painottaa. Vastaajille annettiin 13 vaihtoehtoa, joihin kaikkiin vastausvaihtoehdot olivat: ei kumpaakaan, eri mieltä, osittain eri mieltä, en osaa sanoa, osittain samaa mieltä ja täysin samaa mieltä. Otin huomioon ”osittain samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä” vastaukset, sillä tavoitteenani oli selvittää, mitkä asiat kirkon toiminnassa ovat merkittävimpiä vastaajille. 13 väittämää ja niihin myönteisesti vastanneet ihmiset näkyvät taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Kirkon tulisi...

Keskittyä entistä enemmän puhtaasti hengellisiin tehtäviinsä.	39%
Puhua nykyistä suuremmin yhteiskunnallisista epäkohdista.	69%
Keskittyä entistä enemmän heikompiosaisten auttamiseen.	77%
Toimia entistä enemmän heikommassa asemassa olevien puolestapuhujana yhteiskunnallisessa keskustelussa.	78%
Tukea maahanmuuttajia entistä enemmän.	44%
Otaa nykyistä voimakkaammin kantaa perheiden hyvinvoinnin puolesta.	69%
Auttaa turvapaikanhakijoita heidän uskonnostaan riippumatta.	56%
Lisätä yhteistyötä muiden kirkkojen kanssa.	59%
Lisätä yhteistyötä muiden uskonnollisten yhdyskuntien kanssa.	48%
Pitäytyä selkeämmin Raamatun opetukseen.	26%
Osallistua ponnekkaammin elämänarvoista käytävään keskusteluun.	57%
Tukea enemmän koulujen kasvatustyötä.	42%
Auttaa enemmän kolmannen maailman köyhiä.	42%

Vastauksista huomaa, että vastaajat pitävät tärkeimpänä kirkon roolia heikoimmassa asemassa olevien puolestapuhujana ja auttaja, yhteiskunnallisiin epäkohtiin puuttujana sekä perheiden hyvinvoinnin puolestapuhujana. Vähiten tärkeänä nähtiin puhtaasti hengellisiin tehtäviin keskittyminen sekä Raamatun opetuksessa pitäytyminen. Koska irrallisten osuus korostuu Tampereen tuomiokirkkoseurakunnan alueella, korostuu myös heidän näkemyksensä taulukossa 1 esitetyissä vastauksissa. Vastausten perusteella voi todeta, että

kirkon diakoninen toiminta puhuttelee lähes kaikkia ihmisiä, myös heitä, jotka eivät koe kirkkoa tai uskoa muuten tarpeelliseksi tai olennaiseksi omassa elämässään.

4.2.2 Jäsen 360° - aineiston hyödyntäminen seurakunnassa

Jäsen 360° -aineisto tarjoaa oivallisen tavan saada tietoa ihmisten arvoista ja asenteista sekä suhtautumisesta kirkkoon niin koko Suomessa kuin myös eri alueilla. Aineiston segmentit kuvaavat osuvalla tavalla ihmisten asenteiden ja elämäntodellisuuksien monimuotoisuutta. Seurakunnan toiminnan kannalta on olennaista tietää, millaisia ihmisiä heidän alueellaan asuu, minkälaisia tarpeita ja toiveita heillä on ja millainen seurakunta heitä puhuttelee. Arvojen ja asenteiden moninaisuuden ja erilaisten vastakkainasettelujen keskellä on syytä tunnustaa se tosiseikka, että kirkko ei pysty puhuttelemaan ja kohtaamaan kaikkia ihmisiä samoilla keinoilla. On rohkeasti kohdattava elämän ja ihmisten moninaisuus ja vastakkaiset vaatimukset ja toiveet suunnittelemalla toimintaa erilaisten ihmisryhmien tarpeista ja toiveista käsin.

Kirkon ja seurakunnan kannalta ehkäpä kaikkein haastavin ihmisryhmä on irralliset. Heitä on suurin joukko, erityisesti kaupunkien nuoria aikuisia. He eivät ole lähtökohtaisesti kiinnostuneita uskosta ja kirkosta ja pitävät uskontoja ylipäättään mielikuvituksen tuotteena. Seurakunnan perinteiset työmuodot eivät kiinnosta tai kosketa heitä. He ovat kuitenkin olennainen ihmisryhmä seurakunnan tulevaisuuden kannalta, sillä arvot ja asenteet ovat monesti melko pysyviä. Irrallisista ei ole kasvamassa keski-ikä ylittäneitä ja ehkä jo eläkeikää lähestyviä uskollisia, jotka tällä hetkellä muodostavat merkittävän joukon seurakunnassa aktiivisesti toimivista ihmisistä.

Irrallisille seurakunta on hahmoton ja epämääräinen, eivätkä he löydä mielekkäitä tapoja kiinnittyä seurakuntaan. Jäsen 360°-aineistoa tutkiessa huomaa, että irrallisten kohdalla korostuu ”en osaa sanoa” -vastausvaihtoehto kysyttäessä seurakuntaan liittyviä asioita. Kirkko ja seurakunta eivät kuulu

millään tavalla heidän elinpiiriinsä eivätkä he edes oikein tarkasti tiedä, mitä seurakunta on tai mitä sen pitäisi olla. Se ei kosketa heitä. Läheisten häät tai hautajaiset ovat ehkä ainoa paikka, jolloin he ovat tekemisissä seurakunnan kanssa.

Irralliset suhtautuvat kirkon työmuodoista myönteisimmin diakoniaan ja ylipäättään vähäosaisten auttamiseen. Diakoniatyön arvostus tuli esille myös muiden segmenttien vastauksissa. Auttamistyö ja heikoista huolen pitäminen näyttää siis puhuttelevan laajaa ihmisjoukkoa, olivatpa heidän arvonsa, asenteensa ja suhtautumisensa kirkkoon muuten mitä hyvänsä.

Vastatessaan ihmisten monimuotoisten arvojen ja asenteiden tuomaan haasteeseen, on vaarana, että kirkko ei enää uskalla olla oikein kenellekään mitään ja sen itseymmärrys omasta tehtävästään ja olemuksestaan alkaa haalistua, eikä lopulta enää puhuttele ketään. Jäsen 360°-aineiston äärellä seurakunnan on mahdollista lamaantua ja kauhistua erilaisten näkemysten ja mielipiteiden ristipaineessa tai ottaa aineisto mahdollisuutena ymmärtää paremmin oman alueen asukkaita ja kehittää seurakuntaa enemmän heidän tarpeistaan ja toiveistaan käsin.

4.3 Seurakunnan toiminta

Tampereen evankelis-luterilaisen seurakuntayhtymän toiminta-ajatus on tiivistetty seuraavasti:

Tehtävämme on lähetyskäskyn mukaisesti elää ja toimia lähellä armollista Jumalaa, lähimmäistä palvellen ja luomakuntaa varjellen.

Tampereella toimivien seurakuntien tehtävänä on julistaa Jumalan sanaa, jakaa sakramentteja sekä toimia muilla tavoilla kristillisen sanoman levittämiseksi ja lähimmäisenrakkauden toteuttamiseksi. Käytännössä seurakunnat huolehtivat jumalanpalveluselämästä, kirkollisista toimituksista, kristillisestä kasvatuksesta

ja opetuksesta, sielunhoidosta, diakoniasta ja lähetystyöstä toteuttaakseen tehtävänsä ja toiminta-ajatustaan. (Tampereen seurakunnat i.a.a.)

Tuomiokirkkoseurakunta on jakautunut kolmeen lähikirkkoalueeseen, joista jokainen on kehittynyt hieman omanlaisekseen jumalanpalvelusyhteisöksi. Tuomiokirkkoseurakunnalla on lisäksi kolme tehtävääluetta, joita toiminnassa toteutetaan: diakonia, kasvatus sekä menkää ja tehkää. Esittelen seuraavaksi nämä toiminta-alueet vuosikertomusten avulla, jotka kuvaavat seurakunnan toimintaa vuonna 2016.

4.3.1 Diakonia

Tuomiokirkkoseurakunnan diakoniatyö kattaa useita eri toiminta-alueita: ikäihmisten diakonia, aikuisdiakonia ja yhteisvastuu, perhediakonia ja nuorisodiakonia, avustustoiminta sekä diakoninen vapaaehtoistyö. Seurakunta on asettanut seuraavanlaiset tavoitteet diakoniatyölle:

- Työn painopiste on ihmisissä, jotka tarvitsevat erityisesti diakonista tukea.
- Tavoitteena oli ihmisen omatoimisuuden lisääminen sekä tukeminen omassa itsenäisessä elämässä.
- Tavoitteena on rohkaista ja kutsua ihmisiä seurakunnan yhteyteen, tukea seurakuntalaisuutta ja vahvistaa yhteisöllisyyttä.
- Vapaaehtoisia etsitään ja tuetaan tehtävissään. Vahvistetaan yhteistyötä seurakunnan eri työalojen, kuten Mummon Kammarin ja Vapaaehtoistyö.fi -toiminnan sekä muiden yhteistyötahojen kanssa
- Kohdataan ihmisiä siellä, missä he ovat, myös seurakuntatilojen ulkopuolella.
- Tavoitteena on elävöittää diakoniajumalanpalveluksia sekä kutsua ihmisiä mukaan osallistumaan ja toteuttamaan niitä.
- Kehitetään matalan kynnyksen tilaisuuksia avoimempaan ja yhteisöllisempään suuntaan (Mansukoski 2017.)

Ikäihmisten diakonia koostui vuonna 2016 jumalanpalveluksista, ohjelmallisista syntymäpäiväkakkukahveista, virkistyspäivistä ja retkistä, myyjäisistä, juhlista, sekä ryhmätoiminnasta. Toimintoihin osallistui vuoden aikana noin 4500 ikäihmistä. Erityisesti ryhmätoiminnassa tapahtui muutoksia vuoden aikana,

mikä sekä toi mukaan uusia osallistujia että karsi aikaisemmin käyneitä pois. Diakonista vanhustyötä toteutettiin koti- ja hoivakäynteinä sekä monenlaisena auttamistyönä. Kotiehtoollisen anto-oikeus otettiin käyttöön ja se sai hyvää palautetta. Lisäksi hoivakodeissa pidettiin hartauksia ja sielunhoitopäivystyksiä. (Mansukoski 2017.)

Aikuisdiakonian ja yhteisvastuun osa-alueella yksi merkittävä painopiste oli maahanmuuttajatyö. Maahanmuuttajille järjestettiin ryhmätoimintaa, kastetilaisuuksia sekä joulujuhla. Lisäksi aikuistyön alueella järjestettiin matalan kynnyksen tilaisuuksia, kuten soppamessuja ja Leipäkirkko sekä kohtaamistoimintaa seurakunnan tilojen ulkopuolella. Perhe- ja nuorisodiakonian puolella toimintaa oli muun muassa kahvilan, pelailuiltojen, ruokailujen, perheiden iltojen ja perhetapahtumien, mukulamessujen sekä perhevalmennuksen muodossa. (Mansukoski 2017.)

Avustustoiminta painottui ruuanjakoon. Vastaanotoilla jaettiin Ruokanyssen kassilupia sekä muuta taloudellista avustusta. Suurin avustusten saajaryhmä oli yksineläjät. Vapaaehtoiset olivat tärkeä resurssi seurakunnan diakoniatyölle. Heitä koulutettiin, tuettiin ja heille järjestettiin kiitosjuhlia. Vapaaehtoisia toimi muun muassa ryhmien ohjaajina, Avoimen kirkon päivystäjinä, tilaisuuksien järjestelyissä, retkillä, leireillä, ruokailutoiminnoissa ja messuavustajina. (Mansukoski 2017.)

4.3.2 Kasvatus

Tuomiokirkkoseurakunnan kasvatustoiminta on monimuotoista. Päiväkerhoja kokoontui vuonna 2016 viikoittain kahdeksan, joista neljä avoimia päiväkerhoja. Lisäksi kokoontui perhepyhäkouluja ja diakonisia perheiltoja. Päiväkotien uskontokasvatusta tuettiin konsultointikäynneillä ja päiväkotikummitoiminnalla. Lisäksi lapset tekivät Kotikirkko tutuksi -vierailuja lähikirkkoihin. (Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016a.)

Tavoittavaa toimintaa oli yhdessä kaupungin kanssa toteutettava perhekahvila. Myös monenlaisia perheille suunnattuja teemapäiviä ja tapahtumia järjestettiin säännöllisesti. Tuomiokirkkoseurakunnan alueella toimii lisäksi Lasten katedraali, jonka toiminta sisältää päivittäisen aukiolon, kirkkohetket, lasten pyhiinvaellusreitit sekä perheille suunnatut, musiikintäyteiset tapahtumat. (Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016a.)

Varhaisnuorisotyöhön kuului yhteistyö alueen koulujen kanssa. Koululaisille järjestettiin muun muassa kirkkoseikkailuja, luokkaleirejä, päivänavauksia, tukihenkilö ja -ryhmätoimintaa, koulupäivystystä sekä tutustumiskäyntejä Seurakuntien kirjastoon. Lisäksi 3.–7.-luokkalaisille järjestettiin vuonna 2016 yhteensä 18 leiriä, joille osallistui 424 alakouluikäistä sekä 17 kerhoryhmää, joissa kohdattiin yhteensä 227 tyttöä ja poikaa. (Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016b.)

Nuorisotyössä on koettu erityisen tärkeäksi nuorten osallisuuden edistäminen. Toimintaa on pyritty rakentamaan yhdessä nuorten kanssa heidän ääntään kuullen. Nuorteniltoihin kokoontui viikoittain 20–30 nuorta. Kävijöiden määrä oli laskussa vuonna 2016, mikä sai työntekijät pohtimaan uudestaan nuorteniltojen sisältöjä ja kokonaisuutta. Muun muassa apuopettajakoulutuksessa olleet nuoret kantoivat loppuvuodesta vastuuta iltojen toteuttamisesta. Uutena toimintamuotona oli säännöllisesti kokoontuva nuorten aikuisten talli, joka toimii myös linkkinä Tampereen seurakuntayhtymän sisällä toimivaan Uusi Verso-nuorten aikuisten yhteisöön. (Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016b.)

Isoskoulutus ja apuopettajakoulutus jatkuivat edellisten vuosien tapaan vilkkaana. Erityisesti ensimmäisen vuoden isoskoulutusryhmä oli totuttuun tapaan melko suuri. Vuoden mittaan nuoria tippui jonkin verran pois. Koulutuksiin osallistuville järjestettiin myös kaksi isoskoulutusleiriä sekä syksyn päätteeksi Valo-leiri. Vanhempien isoskoulutuslaisten sekä apuopettajien osallistuminen niin koulutuksiin kuin viikkotoimintaan oli aktiivisinta. (Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016b.)

Nuorten aikuisten toimintaa oli säännöllisesti kaksi kertaa kuukaudessa hartaus ja hengailuiltojen sekä toiminnallisempien iltojen merkeissä. Lisäksi oli bänditreenejä sekä yhteisiä tapahtumia, joista suosituimpia Gastro-pubin joululaulut sekä Kalevan Puurojuhla. Säännölliseen toimintaan osallistujia oli niukasti ja mietittiinkin, voisiko nuorten aikuisten toiminta olla siellä, mihin ihmiset jo luontaisesti tulevat. Myös yhteistyötä muiden Tampereen seurakuntayhtymän seurakuntien kanssa on mietitty. (Äyräväinen 2016.)

4.3.3 Menkää ja tehkää

Menkää ja tehkää kattaa työalajakonaisuutena lähetystyön, evankelioimistyön, Avoimen kirkon, Tuomasmessun, työpaikkatyön, hankkeet, raamattuopetuksen sekä kirkko ja yhteiskunta -yhteistyön. Toiminnan tavoitteena on yhteisölähtöisyys. Jokaisella lähikirkkoalueella on messuyhteisönsä ja oma tapansa työskennellä. Avoimen kirkon toimintaan kuuluvat papin ja diakonin vastaanotot sekä hengelliset ohjausryhmät avoimen kirkon päivystäjille. (Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016c.)

Evankelioimistyössä tehtiin yhteistyötä muiden toimijoiden, kuten Suomen Raamattuopiston kanssa. Erilaiset ylistyskokoukset ja riemumessut kasvattivat suosiotaan. Yhteistyötä tehtiin myös erilaisten huolto- ja hoitolaitosten kanssa. Lisäksi raamattupiirejä ja ryhmiä toteutui viikoittain. Vuoden aikana järjestettiin paljon teematapahtumia eri kohderyhmille sekä teemallisia jumalanpalveluksia kuten tulimessu, puutarhaväen messu ja maailmojen messu. Lähetystyön osaluetta olivat lähetyspyhät ja -lounaat, lähetyspiirit sekä lähetysmyyjäiset ja -tapahtumat. Tuomiokirkkoseurakunnassa pyritään myös jatkuvasti luomaan uusia toimintatapoja. Esimerkiksi messujen uusiutuminen matalamman kynnyksen avoimmiksi tilaisuuksiksi ja kohti yhtenäisempää suuntaa on ollut tavoitteena. (Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016c.)

4.4 Tuomiokirkko ja sen maalaustaide

Tampereen Johanneksen kirkkoa (nykyinen Tuomiokirkko) suunniteltiin ja rakennettiin kymmenen vuoden ajan 1900-luvun alussa. Suomessa elettiin tuolloin ensimmäistä sortokautta ja itsenäinen valtio oli kansakunnan yhteinen haave. Tampereesta kasvoi vuosisadan vaihteen tienoilla tärkeä, maan johtava teollisuuskaupunki, joka vaurastui muualta tulleiden pääomien ja osajien voimin. (Seppälä 2007, 13–14.) Tampere oli saanut oman papin 1786 ja ensimmäisen oman kirkon (nykyinen Vanha kirkko) vuonna 1824. Ensimmäinen kappalainen saatiin 1881, samana vuonna, kun Tampereen ensimmäinen kivikirkko, Aleksanterin kirkko, valmistui. Samoihin aikoihin nousi myös Finlaysonin tehdasalueelle pienempi kivikirkko palvelemaan tehdasyhdyskuntaa. Näin Tampereella oli kolme kirkkoa, mutta kaikki kosken länsipuolella, huolimatta siitä, että melkein puolet väestöstä asui Kyttälässä, kosken itäpuolella. (Seppälä 2007, 17–18.)

Tampereen seurakunnan kirkkoneuvoston kokouksessa todettiin, että uuden kirkon rakentaminen Tampereelle olisi välttämätöntä. Kirkon suunnittelukilpailu julistettiin käyntiin 7. marraskuuta 1899. Suunnittelukilpailuun osallistui kaikkiaan 23 ehdotusta. Voittajaksi valikoitui arkkitehti Lars Sonckin suunnittelema kansallisromantiikkaa ja jugendia henkivä suunnitelma. Ulkoseinien materiaaliksi Sonck oli valinnut raa'an luonnonkiven ja katteeksi paanumaisen punatiilen. Sonck oli laskenut kirkkoon yhteensä 2515 istumapaikkaa ja saarnatuoli oli sijoitettu siten, että jokainen kuulija näkisi puhujan. (Seppälä 2007, 19–20.)

Kirkko oli arkkitehtuuriltaan monessa mielessä melko pelkistettyä; esimerkiksi suuria kattoholveja oli kannattelemassa vain kaksi vahvaa pylvästä (Seppälä 2007, 19–20). Kirkko oli tarkoitettu ennen kaikkea evankeliseksi saarnakirkoksi, mikä osaltaan määräsi kirkon arkkitehtuuria ja saarnastuolin keskeistä sijaintia (Silfverhuth 2007, 40). Kirkon rakentaminen aloitettiin huhtikuussa 1902. Pohjatöitä tehtiin vuosi, kunnes peruskivi muurattiin 18.4.1903 klo 12. Lopputarkastus suoritettiin kirkolliskokouksen valitseman tarkastusvaliokunnan

toimesta torstaina 16. toukokuuta 1907. Kirkko oli samaan aikaan avoinna myös yleisölle. (Seppälä 2007, 26, 36.)

Tampereesta tuli hiippakuntakaupunki 1.12.1923, sillä valtioneuvosto oli päättänyt maan jakamisesta viiteen hiippakuntaan. Tästä seurasi, että jokin kaupungin kirkoista oli muutettava hiippakunnan pääkirkoksi eli tuomiokirkoksi. Valinta tehtiin Aleksanterin ja Johanneksen kirkkojen välillä. Lopulta valinta kohdistui Johanneksen kirkkoon erityisesti sen hyvän akustiikan ja visuaalisuuden vuoksi. (Seppälä 2007, 85–87.) Uuden nimen virallinen käyttöönottoajankohta jäi hieman epäselväksi. Tamperelaiset tunsivat pitkään juhlakirkkonsa Johanneksen kirkkona. Kirkko jäi lopulta virallisesti julistamatta Tuomiokirkoksi, mutta käytännössä nimi kuitenkin vaihtui hiljalleen. Seurakunta alkoi kutsua kirkkoa Tuomiokirkoksi lehti-ilmoituksissaan lokakuun viimeisestä sunnuntaista lähtien vuonna 1927. (Seppälä 2007, 90–92.)

Tampereen tuomiokirkossa on koettu sen 110-vuotisen historian aikana monenlaisia hetkiä. Kirkko on ollut keskellä elämää ja ihmisiä ja sen suojiin ihmisen ovat kokoontuneet erilaisista syistä. Jumalanpalvelusten, konserttien, hartaushetkien, rippikoulujen ja erilaisten kirkollisten toimitusten lisäksi kirkkoon on kokoonnuttu sodan kauhuja pakoon useampaan otteeseen. Sisällissodan aikana 1918 kirkossa piilotteli noin tuhat pakolaista (Seppälä 2007, 69). Talvisota vuosina 1930–40 puolestaan siirsi kosteusvaurioista kärsineen ja sittemmin korjatun Tuomiokirkon käyttöönottoa. Kirkon koristeelliset lasi-ikkunat kärsivät myös pahasti sodan pommituksissa. (Seppälä 2007, 138–140.)

Tampereen tuomiokirkon koristelu ja maalaukset ovat Hugo Simbergin ja Magnus Enckellin kädenjälkeä. Oikeastaan koko kirkon voidaan ajatella olevan valtava taideteos, jonka sanomaa kirkkovieraat ovat saaneet nyt jo toista sataa vuotta hämmästellä ja ihmetellä. Taiteilijat eivät ole halunneet juurikaan selittää teoksiaan auki, vaan ovat jättäneet katsojan tehtäväksi löytää itse merkityksiä ja samastumiskohteita. (Hallikainen & Karhu 2007, 4–5.) Opinnäytetyössäni kiinnostuksen kohteena olevan Köynnöksenkantajat-freskon on kuitenkin

perinteisesti ajateltu symboloivat elämänköynnöstä piikkeineen ja ruusuineen ja sitä erilaisilla tavoilla kantavia ihmisiä.

Tuomiokirkon maalauskoristelu syntyi Suomen taiteen kultakautena. Vuosisadan alussa realistinen suuntaus oli alkanut väistyä ja tilalle tuli symbolismi, jossa yksi taiteilijan rooleista oli olla tuonpuoleisuuden tulkkina ja paljastaa jotakin ikuisuudesta. Lisäksi varhaisrenessanssin ihailu oli herättänyt kiinnostusta freskomaalaukseen, eli tuoreen vastarapatun muurilaastipinnan maalaamiseen. Tuomiokirkon sisäkoristelu päätettiin arkkitehti Enckellin toivomuksesta tehdä fresko-tekniikalla. Tehtävään valittiin taiteilijat, joiden parhaiten uskottiin selviävän koristelusta: Magnus Enckel ja Hugo Simberg. Enckell sai tehtäväkseen kuoriosan koristelun ja Simberg muun osan kirkkosalia. (Kivinen 1986, 73–74,125.)

Hugo Simberg aloitti työnsä lokakuussa 1904 (Kivinen 1986, 76). Opinnäytetyöni kannalta kiinnostus kohdistuu Simbergin maalauksista kirkon lehteriä kiertävään köynnösmaalaukseen. Tummanvihreässä köynnöksessä on punaisia ruusuja ja sitä kiertää teräväpiikkinen orjantappura. Köynnöstä kantaa kaksitoista alastonta poikaa. Köynnöksen on ajateltu symboloivan elämänköynnöstä piikkeineen ja ruusuineen, jota ihmiset kantavat eri asennoissa. Simbergin luonnoksista selviää, että alun perin hän lienee ajatellut poikia Jeesuksen opetuslasten vertauskuviksi. Opinnäytetyössäni poikien henkilöllisyydellä ei ole väliä, vaan he kuvaavat yksinkertaisesti erilaisia tapoja kantaa oman elämän köynnöstä. Fresko jatkuu molemmissa köynnöksen päissä metsään ja molemmissa päissä olevat pojat suuntaavat kulkuaan kohti alttarin Ylösnousemus-maalausta (Kivinen 1986, 89–90). Opinnäytetyössäni poikia tarkastellaan yksilöinä, eikä heidän sijainneillaan alkuperäisessä köynnösmaalauksessa ole merkitystä.

Opinnäytetyössäni kirkkotaide toimii tiedonkeruun välineenä. Köynnöksenkantajat-fresko hallitsee koko kirkkosalia ja kirkkovieraan huomio ei voi olla siihen kiinnittymättä. Fresko on herättänyt ihastusta, vihastusta ja ihmetystä syntyajoistaan lähtien. Elämänköynnös piikkeineen ja ruusuineen sekä sitä eri asennoissa kantavat henkilöt on universaali aihe, joka saattaa puhutella

aivan jokaista ihmistä. Kantajien kehonkieli, ilmeet ja eleet tarjoavat samaistumismahdollisuuksia. Maalaus on sanomaltaan toisaalta myös hyvin lohdullinen: Kaikki me ihmiset taaperramme tässä samassa maanpäällisessä elämässä, kuka milläkin tyylillä, kuitenkin jokainen ylösnousemuksen mahdollisuutta kohti.

5 KYSELYTUTKIMUS TUOMIOKIRKON KÄVIJÖILLE

5.1 Tavoite ja tarkoitus

Tutkimuksen tavoitteena oli kerätä tietoa elämäntodellisuudesta, jossa ihmiset nykyään elävät Tampereella. Olin kiinnostunut, millaisia iloja ja suruja ihmiset kantavat elämässään ja millä tavalla he itse kokevat elämänsä ja suhtautuvat siihen. Tavoitteena oli myös saada palautetta siitä, millä tavalla seurakunta on tähän mennessä onnistunut olemaan läsnä ihmisten elämässä, ja ideoita siihen, millä tavalla seurakunta voisi tulevaisuudessa vastata paremmin ihmisten tarpeisiin.

Laadullisen tutkimuksen yhteydessä ei useinkaan edes käytetä sanaa ”tutkimusongelma” vaan puhutaan tutkimustehtävästä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2014, 126). Näin on myös oman tutkimukseni kohdalla. Tarkoituksena ei ole ratkaista ongelmaa, vaan tehtävänä on oppia ymmärtämään sitä todellisuutta, jossa ihmiset elävät ja koota heidän ajatuksiaan seurakuntatyön kehittämiseksi.

Kyselyyn osallistuminen saattoi vastaajille parhaimmillaan olla hetki, jolloin oli mahdollisuus oivaltaa jotakin uutta omasta elämästään. Kyselyn äärellä tarjottiin mahdollisuus pysähtyä ja sanoittaa omaa elämää. Köynnöspoikien äärellä saattoi havahtua siihen, että on todella monenlaisia tapoja suhtautua elämään ja kantaa oman elämänsä köynnöstä. Emme useinkaan voi valita olosuhteita, piikkejä ja ruusuja, mutta saamme aina päättää, millä tavalla kannamme köynnöstämme ja voimme myös oppia elämän varrella uusia tapoja. Ei ole oikeaa tai väärää tapaa kantaa omaa köynnöstään, olla ja elää. On vain monia mahdollisuuksia. Elämä on aina arvokasta eikä sitä tässäkään kyselyssä pyritty normittamaan.

5.2 Prosessin kuvaus

Opinnäytetyöprosessini lähti käyntiin helmikuussa 2017 keskustellessani Tuomiokirkkoseurakunnan diakoniatyöntekijän kanssa opinnäytetyöaiheesta, johon eräs seurakuntalainen oli saanut idean. Kiinnostuin tästä aiheesta ja sovin tapaamisen kyseisen seurakuntalaisen, idean isän kanssa. Hän kertoi minulle seikkaperäisesti ideastaan ja vastaili kysymyksiini. Aloin saada selkeämpää kuvaa siitä, mistä tässä kaikessa oli kysymys ja mihin kokonaisuuteen seurakuntalaisen idea liittyi. Seurakuntalainen on taiteen harrastaja, erityisesti kirkkotaiteesta kiinnostunut. Hän oli kiinnostunut selvittämään, löytävätkö ihmiset edelleen samastumiskohtaa Tuomiokirkon 110 vuotta vanhasta Köynnöksenkantajat-freskosta sekä minkälaisia piikkejä ja ruusuja ihmiset kantavat elämässään. Aihe liittyi Tuomiokirkon 110-vuotisjuhluvuooteen sekä juhlanäyttelyyn, joka pystytettiin kevään aikana.

Opinnäytetyöni aihe alkoi hiljalleen tarkentua, kun lähdin miettimään opinnäytetyöohjaajani kanssa, millä tavalla tällainen kysely voisi toimia opinnäytetyön tiedonkeruumenetelmänä ja millaista tietoa sillä voisi kerätä. Tuntui luontevalta, että 110-vuotisenäyttelyn yhteydessä olisi paikka, jossa ihmiset voisivat antaa palautetta ja kehitysehdotuksia seurakunnan työstä. Näin alkoi hahmottua kokonaisuus, jonka tavoitteeksi muodostui ihmisten elämäntodellisuuden ymmärtäminen ja sitä kautta seurakuntatyön, erityisesti diakoniatyön kehittäminen.

Sain kutsun 110-vuotisenäyttelyn suunnittelutilaisuuksiin, ja näissä tilaisuuksissa sain tietoa siitä, millainen osa suurempaa kokonaisuutta kyselytutkimukseni tulisi olemaan. Seurakunnan työntekijät vastailivat avuliaasti kysymyksiini ja antoivat mielipiteitä kysymysten muotoilua koskien. Tapasin myös idean isää useaan otteeseen, ja mietimme yhdessä paljon köynnöksenkantajapoikien välittämiä viestejä ja erilaisia tulkintamahdollisuuksia. Hän kertoi minulle maalauksen historiasta paljon mielenkiintoisia yksityiskohtia ja auttoi pääsemään sisälle aiheeseen. Kyselylomakkeen tarkemmasta sisällöstä kerron myöhemmin lisää.

Köynnöksenkantajapoista teetettiin yksinkertaiset A4-kokoiset julisteet (liite1), jotka sijoitettiin sermeille yhteen kirkon eteisistä. Jokaiseen sermiin tuli myös ohjaava teksti (liite 3), jossa kirkkovierasta kehoitetaan hetki viivähtämään kuvien äärellä ja vastaamaan kyselyyn. Eteiseen sijoitettiin pöytiä, tuoleja, vastauslomakkeet (liite 2) ja palautuslaatikko. Tila pyrittiin rakentamaan sellaiseksi, että vastaajilla olisi mahdollisuus rauhassa tutkailla kuvia ja istahtaa alas täyttämään vastauslomaketta siten, että riittävä yksityisyys säilyisi.

110-vuotisnäyttelystä julkaistiin pieni artikkeli seurakuntayhtymän Silta-lehteen (liite 4). Artikkelissa mainittiin opinnäytetyöni ja sain antaa pienen haastattelun sitä varten. Kyselystä julkaistiin lisäksi sähköinen versio. Seurakuntayhtymän Facebook-sivulle jaettiin muutaman kerran tutkimuksen aikana Siltalehden verkkouutinen aiheesta, jossa oli myös linkki nettikyselyyn.

Näyttelyn avajaispäivänä 14.5.2017, Tuomiokirkossa järjestettiin messu, jossa olin myös itse paikalla. Messun jälkeen kirkkokahveilla kirkon alakerrassa sain esitellä tutkimustani ja rohkaista ihmisiä vastaamaan kyselyyn. Tuona päivänä kertyikin runsas määrä vastauksia. Helluntaina 4.6.2017 (kirkon vihkimispäivä 17.5.1907 oli myös helluntai) Tuomiokirkossa vietettiin juhlamessua 110-vuotiaan kirkon kunniaksi. Myös tuolloin messun lopuksi mainittiin kirkon eteisessä olevasta kyselystä. Kysely sekä kirkon alakerrassa oleva näyttely purettiin 27.8.2017. Kaiken kaikkiaan kysely oli vastaajille avoinna 14.5.–27.8.2017. Kirkossa oli tavanomaisen jumalanpalveluselämän lisäksi kesän aikana esimerkiksi konsertteja, toimituksia ja turistiryhmiä. Kirkko oli kesäkuukaudet avoinna klo 10–17, muulloin 11–15.

5.3 Tutkimusmenetelmät ja aineiston kerääminen

Tutkimukseni oli laadullinen tutkimus, sillä tavoitteena ei ollut faktojen löytäminen vaan tutkittavan asian ymmärtäminen. Kun tarkoituksena on tutkia kokemuspohjaista ilmiötä, on laadullisia menetelmiä hyvä pitää työkaluina (Eskola & Suoranta 1999, 14–15). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei pyritä

tilastollisiin yleistettävyyksiin, vaan pyritään ymmärtämään ja kuvaamaan jotakin tapahtumaa, toimintaa tai ilmiötä (Eskola ym. 1999, 61). Lähtökohtana on todellisen, moninaisen elämän kuvaaminen (Hirsjärvi ym. 2014, 161).

Tutkimusmenetelmäksi valitsin laadullisen kyselytutkimuksen. Kysely on kätevä tapa kerätä tutkimusaineistoa, sillä sen avulla pystytään keräämään suhteellisen laajakin aineisto pienemmällä vaivalla kuin esimerkiksi haastatteluissa. Kyselyssä voidaan kysyä monia asioita ja tutkija voi itse määritellä, kuinka strukturoituja tai vapaamuotoisia vastauksia hän saa. (Hirsjärvi ym. 2014, 194–195.) Kun halutaan tietää, mitä ihminen ajattelee tai miksi hän toimii niin kuin toimii, on luontevinta ja järkevintä kysyä asiaa häneltä itseltään (Tuomi & Sarajärvi 2013, 72). Omassa tutkimuksessani käytössä oli Tuomiokirkossa oleva paperinen kyselylomake sekä seurakunnan verkkosivuilla ollut sähköinen kysely. Molemmissa kohteissa kysymykset olivat identtiset. Kolmeen kysymykseen pyydettiin vapaamuotoista vastausta ja yksi kysymys oli monivalinta.

Avointen kysymysten tavoitteena on, että vastaajilta saataisiin mahdollisimman spontaaneja mielipiteitä (Vilkkä 2015, 106). Kyselytutkimuksen haittoina voidaan pitää Hirsjärven ym. (2014, 195) mukaan muun muassa sitä, miten vakavasti vastaajat suhtautuvat tutkimukseen. Tämä haaste konkretisoitui myös omassa tutkimuksessani. Erityisesti verkkolomakkeen välityksellä tuli joukko vastauksia, joissa ei suoraan vastattu kyselyyn, vaan niissä lähinnä purettiin turhautumista kirkkoa, seurakuntaa ja sen toimintaa kohtaan. Nämä vastaukset olivat kieliasusta ja aihepiiristä päätellen saman ihmisen kirjoittamia. Tällaiset vastaukset toki valaisevat kattavasti yksittäisen ihmisen näkemyksiä ja kokemuksia, mutta mikäli nämä vastaukset käsiteltäisiin samalla tavalla kuin muu aineisto, tulisi tämä näkökulma ylikorostetuksi vastauksia analysoitaessa.

Kyselylomakkeen laatijan on oletettava, että vastaajat ovat luku- ja kirjoitustaitoisia eikä heillä ole vastaamista haittaavia esteitä, kuten alentunutta näkökykyä (Tuomi ym. 2013, 73). Omassa tutkimuksessani paperinen kyselylomake oli tulostettu mustalla musteella valkoiselle paperille selkeyden

vuoksi. Fontin ja kirjasinkoon pyrin valitsemaan mahdollisimman suuriksi ja selkeiksi.

5.4 Kohderyhmä

Tutkimuksen kohderyhmä ei ollut kovin rajattu. Vastauksia odotettiin kaiken ikäisiltä tamperelaisilta, erityisesti Tuomiokirkkoseurakunnan jäseniltä. Tuomiokirkko on kesäaikaan suosittu matkailukohde ja turistinähtävyys, joten vastauksia saattoi odottaa myös sellaisilta ihmisiltä, jotka olivat vain piipahtamassa kirkossa. Kyselystä oli myös sähköinen versio, seurakunnan Internet-sivustolla. Tämä lisäsi entisestään vastaajien moninaisuutta ja houkutteli kyselyyn osallistumaan myös sellaisia ihmisiä, jotka ovat mukana jonkun toisen seurakunnan toiminnassa Tampereella. Vilkan (2015, 150) mukaan laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyssä tutkimuksessa aineiston koolla ei ole väliä. Sen sijaan tavoitteena on, että tutkimusaineisto toimii apuvälineenä ilmiön ymmärtämiseen ja teoreettisen tulkinnan muodostamisessa.

Laadullista tutkimusta tehdessään tutkija joutuu pohtimaan kysymystä aineiston statuksesta eli sen teoreettisesta merkityksestä tutkimusongelman suhteen (Eskola ym. 1999, 60). Tutkimusten tulosten kannalta on suotavaa, että vastaajajoukko ei rajoittuisi pelkästään johonkin tiettyyn ihmis- tai ikäryhmään. Oman tutkimukseni tulos ei ole kattava, eikä tyhjentävästi kuvaa ihmisten iloja ja suruja tai kokemuksia seurakunnasta, mutta se antaa esimerkkejä siitä, millaisia asioita ihmiset kantavat elämässään. Eskola ja Suoranta (1999, 16) toteavat myös, että tutkittaessa sosiaalisen todellisuuden ilmiöitä, ei tutkimustuloksia voi pitää ajattomina ja paikattomina, vaan historiallisesti muuttuvina ja paikallisina.

5.5 Laadullinen kyselylomake

Perinteisesti tutkimuksen teko aloitetaan määrittelemällä tutkimusongelma ja tutkimuskysymykset. Oman opinnäytetyöni kohdalla prosessi eteni hieman päinvastaisessa järjestyksessä, sillä minulle tarjottiin ensin käyttöön metodi, jonka käyttöä aloin sitten suunnitella tarkemmin ja miettiä, millaisia asioita sen avulla voisi saada selville. Tässä lähestymistavassa on vaarana, että käytetyllä metodilla ei saada toivottuja tutkimustuloksia, sillä metodia ei ole valittu tutkimusongelman mukaan, vaan päinvastoin.

Tutkimukseni lähti liikkeelle kyselylomakkeen laatimisesta. Päädyin kysymään tutkittavilta kolmea asiaa. Ensimmäinen kysymys liittyi köynnöspoikiin samastumiseen. Vastaajilta kysyttiin, kehen poikaan he voisivat samastua oman elämänsä köynnöksenkantajina. Tätä kysymystä varten vastaustilassa, kirkon yhdessä eteisessä, oli esillä A4-kokoinen kuva kustakin pojasta (liite 1). Tilassa vastaajien oli mahdollisuus kaikessa rauhassa tutustua köynnöksenkantajiin ja pohdiskella niitä oman elämänsä kannalta. Tämän ensimmäisen kysymyksen ajattelin toimivan eräänlaisena orientaationa aihepiiriin: aluksi vastaajat johdatetaan oman elämänköynnöksensä äärelle, minkä jälkeen vastaaminen seuraaviin kysymyksiin voisi tuntua helpommalta ja luontevammalta.

Ensimmäiseen kysymykseen kohdalla oli pohdittava, kirjoitanko poikien kuviin johdattelevat kuvatekstit vai annanko kuvien puhua puolestaan. Päätöksenteon tueksi kuulin mielipiteitä näyttelyn suunnitteluun ja pystyttämiseen osallistuneilta seurakunnan työntekijöiltä sekä omalta lähipiiriltäni. Tulin lopulta siihen tulokseen, että pienet kuvatekstit ovat paikallaan, sillä kuvat saattaisivat olla melko abstrakteja erityisesti niille, joille maalaus ei ole niin tuttu. Kuvatekstejä laatiessani pyrin monipuolisuuteen, eli siihen, että pojista välittyvät viestit kattaisivat mahdollisimman laajan elämänkirjon. Tekstit viestivät omia tulkintojani ja näkemyksiäni sekä köynnöksenkantajista että elämästä ylipäätään. En pidä tätä kuitenkaan ongelmallisena, sillä kuten todettu, ensimmäinen kysymys toimi lähinnä orientaationa aiheeseen.

Toisessa kysymyksessä ihmisiä kehoitettiin jakamaan oman elämänsä piikkejä ja ruusuja. Kysymys on melko henkilökohtainen, joten tilaa rakennettaessa oli huomioitava, että vastaajilla olisi mahdollisuus yksityisyyteen ja omaan tilaan. Tämän kysymyksen tarkoituksena oli kartoittaa sitä elämäntodellisuutta, jossa ihmiset parhaillaan elävät, hyvinvointia lisääviä ja sitä uhkaavia tekijöitä. Poikien kuvien lisäksi sermeissä olleet ohjaavat tekstit avasivat aihepiiriä siten, että ihmisten olisi helppo ymmärtää, mitä piikeillä ja ruusuilla tarkoitetaan. En halunnut rajata kysymystä mitenkään, vaan toivoin saavani mahdollisimman monipuolisia vastauksia, joissa tulisi esille piikkejä ja ruusuja eri elämänalueilta.

Kolmas ja neljäs kysymys muodostivat kokonaisuuden, jonka tarkoituksena oli kerätä ihmisiltä palautetta ja kehitysideoita seurakunnan toimintaan liittyen. Kysymyksien näkökulma oli jossakin määrin diakoninen, sillä kysymyksissä käytin ”auttaa”-sanaa. Kolmannessa kysymyksessä kysyttiin, miten seurakunta on auttanut piikkien ja ruusujen kantamisessa. Neljännessä kysymyksessä kysyttiin, miten se voisi tulevaisuudessa auttaa.

Mietin kysymysten muotoilua pitkään etenkin ”seurakunta”-sanon osalta. Olisin ollut taipuvainen selittämään jollakin tavalla tarkemmin tätä sanaa, mutta pelkäsin sen tekevän kysymykset liian monimutkaisiksi. Itse ajattelen seurakunnan tarkoittavan Kristuksen ruumista, joka koostuu työntekijöistä, seurakuntalaisista, kristillisestä uskosta ja monenlaisesta toiminnasta. Kyselyyn vastanneet eivät välttämättä kaikki ymmärtäneet seurakunta-käsitettä näin laajasti, ja se saattoi jossakin määrin ohjailla vastauksia.

5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Uuden oppiminen edellyttää, että tutkija tiedostaa ja hylkää ennakkoletuksensa, joita hänellä on tutkimuskohteestaan (Eskola ym. 1999, 20). Laitimastani kyselylomakkeesta sain vastauksena laadullista, vapaasti kirjoitettua aineistoa. Näitä vastauksia analysoidessani ja tulkitessani oli

unohdettava kaikki se, mitä uskoin ja kuvittelin ihmisten kantavan elämässään ja luettava vastauksia avoimesti, tarkasti ja uutta ymmärrystä etsien.

Tutkimuksen teon aikana eettisyys joutuu koetukselle moneen otteeseen, sillä jokainen tutkimus sisältää lukuisia eri päätöksiä, joita tutkijan on tehtävä (Eskola ym. 1999, 52). Olen pyrkinyt kuvaamaan tutkimusprosessiani mahdollisimman tarkasti ja läpinäkyvästi sekä avaamaan ja perustelemaan tekemiäni päätöksiä. Ensimmäinen, prosessin käynnistänyt päätös, oli aiheen valinta. Sain kunnian toteuttaa aktiivisen seurakuntalaisen idean Köynnöksenkantajat-maalaukseen liittyvästä kyselystä. Arvostan valtavasti tätä mahdollisuutta tukea seurakuntalaisen osallisuutta saadessani näin olla mukana luomassa seurakuntaan yhteisöllisyyden ja osallisuuden ilmapiiriä työntekijälähtöisen organisaatiokeskeisyyden sijaan. Tapasimme seurakuntalaisen kanssa useaan otteeseen kahvikupin äärellä tai Tuomiokirkossa maalauksen äärellä ja keskustelimme aiheesta. Olimme myös sähköpostitse yhteydessä. Halusin varmistua siitä, että kyselyn lopullinen muoto kunnioittaisi seurakuntalaisen alkuperäistä ideaa ja saisin sille hänen hyväksyntänsä.

Tärkeä eettinen periaate tutkimusta tehdessä on ihmisarvon kunnioittaminen. Tutkittavia ei saa millään tavalla vahingoittaa tai loukata. Tietoja käsitellessä kaksi keskeistä käsitettä ovat puolestaan luottamuksellisuus ja anonymiteetti. (Eskola ym. 1999, 56–57.) Omassa tutkimuksessani anonymiteetin ja luottamuksellisuuden vaatimukset täyttyvät jo kyselyn muodon puolesta, sillä kyselyssä ei tiedustella mitään henkilötietoja eikä personointitietoja kuten ikää tai sukupuolta. Toisaalta vastaajat saattoivat kirjoittaa vastauslomakkeisiin hyvin henkilökohtaisiakin kuvauksia elämän piikeistä ja ruusuista. Tämän vuoksi oli tärkeää, että kirkossa olevassa vastauspisteessä huomioitiin tarve yksityisyydelle. Tilaan sijoitettiin useita tuoleja ja riittävän suuri pöytä, jotta useampi ihminen pystyi kirjoittamaan yhtä aikaa vastauksiaan saaden myös yksityisyyttä.

Kvalitatiivisen tutkimuksen kohdalla tutkimuksen validius ja reliabelius ovat saaneet erilaisia tulkintoja sillä voidaan ajatella, että aina kun pyritään ymmärtämään ihmisten elämäntodellisuutta, ei ole kahta samanlaista tapausta.

Sen sijaan, että tutkimuksen luotettavuus perustuisi toistettavuuteen, onkin tärkeämpää kiinnittää huomiota tarkkaan selostukseen tutkimuksen teosta sekä erilaisten valintojen perustelemiseen ja auki kirjoittamiseen (Hirsjärvi ym. 2014, 232). Laadullista tutkimusta ei voi toistaa koskaan sellaisenaan, sillä jokainen tutkimus on kokonaisuutenaan ainutkertainen (Vilka 2015, 197).

Laadullisella tutkimusmenetelmällä tehdyn tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida tarkastelemalla tutkimuskohteen ja tutkittavan materiaalin yhteensopivuutta. Tämä tarkoittaa, että tutkijan tekemät tulkinnot ja tutkittavan käsitykset vastaavat toisiaan. (Vilka 2015, 196.) Tutkijan tulisi siis ymmärtää, mitä tutkittava on vastauksillaan tarkoittanut, eikä tulkita niitä mielivaltaisesti. Tämä oli omassa tutkimuksessani joidenkin vastausten kohdalla hieman haastavaa johtuen epäselvästä käsitelmästä, sanojen ja lauseiden lyhentämisestä sekä vapaamuotoisesta vastaustyylistä. Tulosten analysointia vaikeutti myös se, että vastaukset olivat osittain päällekkäisiä ja vastaajat olivat saattaneet kirjoittaa samoja asioita vastauksiksi eri kysymyksiin. Myös kysymysten tulkinnoissa oli joitakin näkökulmaeroja ja aina kysymykset ja vastaukset eivät aivan kohdanneet.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSIA

6.1 Analysointimenetelmät

Analyysivaiheessa tutkijalle selviää, millaisia vastauksia hän on saanut tutkimusongelmiinsa. Analysoitaessa tutkimusaineisto käydään läpi käyttämällä jotakin analyysimenetelmää. (Hirsjärvi ym. 2014, 221.) Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, ja sitä voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä (Tuomi 2013, 91). Samalla tavalla kuin aineisto kuvaa tutkittavaa ilmiötä, on analyysin tarkoitus luoda sanallinen ja tiivistetty kuvaus ilmiöstä. Aineisto on tarkoitus saattaa tiiviiseen ja selkeään muotoon kadottamatta informaatiota, jota se pitää sisällään. (Tuomi 2013, 108.)

Sisällönanalyysi voidaan jakaa karkeasti kahteen erilaiseen muotoon, aineistolähtöiseen ja teorialähtöiseen. Aineistolähtöisessä analyysissä aiemmilla tiedoilla ja havainnoilla ei pitäisi olla tekemistä lopputuloksen kanssa. Tällöin analyysiyksiköt valitaan aineistosta eikä niitä ole etukäteen sovittu ja harkittu. Teorialähtöinen analyysi puolestaan nojaa johonkin jo olemassa olevaan teoriaan tai malliin. Tällöin aineiston analyysia ohjaa valmis kehys, joka on luotu aikaisemman tiedon pohjalta. (Tuomi 2013, 95–97.)

Tässä tutkimuksessa käytin analyysimenetelminä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä sekä teemoittelua. Analyysiäni ei ohjannut mikään aiempi teoria, vaan lähdin tutkimaan, millainen todellisuus saamani aineiston pohjalta välittyi. Vasta myöhemmin, johtopäätöksiä tehdessäni, vertasin saamiani tuloksia tämän raportin alkuosassa esittämäni teorian tietoon.

Sisällönanalyysi lähtee liikkeelle aineiston läpikäymisestä. Ennen tätä on hyvä palata takaisin tutkimuskysymyksiin ja pohtia, mikä on tärkeää ja olennaista ja keskittyä analyysissä siihen. Aineistossa on aina mukana myös muuta mielenkiintoista materiaalia, joka ei kuitenkaan ole olennaista kyseisen tutkimuksen kannalta. (Tuomi 2013, 92.) Luin aluksi saamaani aineistoa useaan

otteeseen läpi, jotta tutustuisin siihen ja saisin jonkinlaisen yleiskuvan. Tämän jälkeen palasin tutkimuskysymyksiini ja kävin vielä kerran läpi, mitä ne asiat olivat, joita pyrin vastauksista löytämään.

Sain verkkokyselyn vastaukset sähköpostiini ja kopion ne World-tiedostoksi, jonka lopulta tulostin. Näin minulla oli kaikki vastaukset paperisessa muodossa. Tämän jälkeen lajittelin vastaukset niihin, joissa oli pyritty vastaamaan esittämiini kysymyksiin, ja niihin, joissa ei oltu varsinaisesti vastattu kysymyksiin vaan esitetty yleistä kritiikkiä seurakunnan toiminnasta. Lopuksi merkitsin muistiin näiden vastausten määrät. Nämä kaksi eri vastaustyyppiä oli helppo erottaa toisistaan, sillä kritiikki oli enemmän monologin kaltaista ja aiheet liittyivät toisiinsa.

Tämän jälkeen otin käyttööni erivärisiä kyniä ja ryhdyin käymään aineistoa läpi systemaattisemmin kysymys kerrallaan. Ensimmäisestä orientoivasta kysymyksestä taulukoin ylös, kuinka monta samaistumista kukin köynnöksenkantaja sai. Toisen kysymyksen kohdalla kävin jokaisen vastauslomakkeen läpi punaisen ja sinisen värikynän avulla. Punaisella värillä alleviivasin ruusut ja sinisellä piikit. Tämä ei ollut aivan helppo vaihe, sillä välillä oli hankalaa saada käsialoista selvää. Lisäksi jouduin välillä pohtimaan melko pitkäänkin, mitä vastaaja tarkoitti vastauksellaan ja mikä osa siitä oli piikkejä ja mikä ruusuja. Tällaisia tilanteita tuli eteen erityisesti niiden vastausten kohdalla, jotka eivät olleet pelkästään listauksia piikeistä ja ruusuista vaan kertomuksenomaisia pohdintoja elämänkulusta ja elämäntilanteesta.

Kolmannen ja neljännen kysymyksen kävin läpi kirjoittaen kahdelle tyhjälle paperille ylös jokaisen mainitun asian, joka liittyi seurakunnan toimintaan tai seurakuntana olemiseen. Yhdelle paperille kirjoitin ne asiat, jotka tulivat esille kolmannessa kysymyksessä ja toiselle paperille neljännen kysymyksen vastaukset. Näin sain siis toiselle paperille kokoelman niistä asioista, joiden avulla seurakunta on ollut mukana ihmisten elämässä ja jotka he ovat kokeneet tarpeellisiksi, ja toiselle paperille puolestaan kokoelman niistä asioista, jotka vastaajat kokivat tärkeiksi tulevaisuuden seurakuntaelämässä. Samalla kun keräsin vastaukset paperille, alleviivasin ne myös vastauslomakkeista.

Teemoittelu tarkoittaa, että aineistosta nostetaan esille tutkimuskysymyksiä valaisevia teemoja. On myös mahdollista vertailla tiettyjen teemojen esiintymistä tutkimuksessa saadussa aineistossa. (Eskola ym. 1999, 175–176.) Tämä on sopiva menetelmä erityisesti silloin, kun tavoitteena ei ole tilastotieto vaan aineistosta välittyvän todellisuuden ja ihmisten kokemusten ymmärtäminen. Teemoittelussa laadullinen aineisto pilkotaan ja ryhmitellään erilaisten aihepiirien mukaan. Lisäksi tutkitaan, mitä vastaajat sanovat kustakin teemasta. (Tuomi 2013, 93.)

Oma analysointini jatkui aineiston läpikäymisen, alleviivaamisen ja muistiinpanojen tekemisen jälkeen teemoittelulla. Ensin otin käsittelyyn piikit ja ruusut. Aloin käydä alleviivaamiani vastauksia läpi uudestaan kirjoittaen samalla ylös niistä nousevia teemoja. Tämän jälkeen kävin jokaisen vastauksen uudelleen läpi ja sijoitin jokaisen piikin ja ruusun jonkin teeman alle. Tämän jälkeen yhdistelin vielä joitakin pienempiä teemoja laajemmiksi kokonaisuuksiksi, kuten eri sairaudet yhden otsikon ”sairaus” alle. Lopuksi nimesin valitsemani teemat ja laskin, kuinka monta kertaa kukin teema mainittiin vastauksissa.

Tämän jälkeen oli vuorossa toisen ja kolmannen kysymyksen teemoittelu. Tutkin aikani papereita, joihin olin koonnut kaikki vastaukset ja aloin kokoamaan vastauksia niille sopivien otsikon alle. Teemat, joista oli paljon mainintoja, muodostuivat nopeasti. Tämän jälkeen tutkin, mitä yhtäläisyyksiä löysin harvemmin mainituista asioista ja voisivatko ne kuitenkin kuulua johonkin jo löytämäni olevaan teemaan. Sijoitin vastauksia eri otsikoiden alle ja lisäsin vielä jokusen uuden teeman. Tämän jälkeen vielä yhdistin joitakin vastausryhmiä laajemmiksi pääteemoiksi. Sitten kävin jokaisen vastauslomakkeen uudelleen läpi ja tarkistin, että olin huomionut kaiken, mitä valitsemistani teemoista oli sanottu. Lopuksi nimesin valitsemani teemat ja laskin, kuinka monta kertaa kukin teema mainittiin vastauksissa.

Teemoittelu sujui aluksi joutuisasti ja tuntui kohtalaisen yksinkertaiselta, sillä ihmiset olivat vastauksissaan maininneet samoja asioita, jopa samoilla sanoilla. Hankalampaa oli teemoitella sellaisia asioita, jotka mainittiin vain kerran mutta

jotka kuitenkin tuntuivat liittyvän johonkin suurempaan kokonaisuuteen. Esimerkiksi piikkien ja ruusujen kohdalla ”mahdollisuudet” ja ”epävarmuus” olivat teemoja, joita kuvattiin vastauksissa hyvin monenlaisin sanoin ja lausein. Erityisesti kolmannen ja neljännen kysymyksen kohdalla oli jonkin verran vastauksia, jotka olisivat voineet sopia useampaan teemaan, esimerkiksi tapahtumat ja elämykset sekä toimintamuodot ovat osittain päällekkäisiä teemoja. Sijoitin kuitenkin jokaisen vastauksen vain yhden teeman alle.

6.2 Köynnöksenkantajiin samastuminen

Vastauksia tuli kaiken kaikkiaan 95, 45 sähköisen kyselylomakkeen kautta ja 50 Tuomiokirkossa olleen kyselyn kautta. Sähköisistä vastauksista 10:ssä vastattiin selkeästi kyselyyni, joten kaiken kaikkiaan analysoitavia vastauksia kertyi 60. Muut vastaukset käsittelen lyhyesti luvussa ”Kriittistä palautetta seurakunnalle”.

Ensimmäisessä, orientoivassa kysymyksessä, vastaajilta tiedusteltiin, kehen köynnöspoikaan he voisivat samaistua. Ohjeistus oli seuraavanlainen: ”Voitko oman elämäköynnöksesi kantajana, juuri siinä elämäntilanteessa, kun nyt olet, samaistua johonkin pojista? Jos voit, ole hyvä ja vastaa kyselyyn – pääset myös kuvailemaan oman elämäsi piikkejä ja ruusuja sekä kertomaan, millä tavalla seurakunta on ollut läsnä elämässäsi.” Vastauslomakkeissa oli paikka pojan numerolle. Poikien kuvat kuvateksteineen löytyy liitteestä 1.

Kaikki vastaajat eivät merkinneet lainkaan poikaa, johon samastuvat ja osa merkitsi useamman pojan numeron. Kaikkiin poikiin samastui joku. Oheisesta taulukosta 2. näkyy, kuinka moni vastaaja on samastunut kuhunkin poikaan.

TAULUKKO 2. Köynnöksenkantajiin samastuminen.

Köynnöksenkantajan numero ja otsikko	Samastuneiden ihmisten määrä
1: Vakaasti eteenpäin	5
2. Katse kohti kauneutta	9
3. Epävarmuus	10
4. Periksi en anna	7
5. Kaveria ei jätetä	2
6. Pettymys	8
7. Uusin voimin	9
8. Ote kirpoamassa	3
9. Elämän haavoittama	8
10. Oikeaa suuntaa etsimässä	7
11. Vielä yksi yritys	5
12. Kiire eteenpäin	3

Suosituin samastumiskohde oli poika numero 3. Tämän kuvan teemana oli ”Epävarmuus” ja kuvateksti oli seuraavanlainen: ”On pysähdyttävä. Mietittävä. Mitä tällä elämällä tekisin? Tulevaisuus huolettaa.” Vähiten samastuttavaksi koettiin puolestaan poika numero 5, jonka teemana oli ”Kaveria ei jätetä”. Tämän kuvan kuvateksti oli ”Kyllä minä pärjään, mutta entäs te muut? Oma otteeni on vakaa, voinko auttaa sinua?”.

Vastaajat kokivat kaikki pojat samastuttaviksi. Vähiten suosiota saaneet köynnöksenkantajat olin nimennyt kuvaamaan melko rajattuja ja vähemmän yleistettäviä elämäntilanteita. ”Kaveria ei jätetä”, ”Kiire eteenpäin” ja ”Ote kirpoamassa” olivat omalla tavallaan hieman erikoisia ja ehkäpä harvinaisempia näkökulmia elämänkulkuun.

Köynnöksenkantajien kuvat ja kuvatekstit onnistuivat tavoittamaan hyvin ihmisten elämäntodellisuutta, sillä suurin osa vastaajista merkitsi samastumiskohteen ja samastumiset jakaantuivat kaikille pojille melko tasaisesti. Tämän ensimmäisen kysymyksen tavoitteena oli olla ennen kaikkea johdantona ja orientaationa kyselyn muihin kysymyksiin. Tässä tarkoituksessa se toimi hyvin.

6.3 Elämän piikit ja ruusut

Toisessa kysymyksessä kysyttiin elämän piikkejä ja ruusuja. Vastaajat kuvasivat elämänsä iloja ja suruja monipuolisesti ja monimuotoisesti. Vastausten muodot vaihtelivat yksittäisistä sanoista erilaisten listausten kautta aina pidempiin tarinoin, joissa kuvattiin omaa elämää piikkeineen ja ruusuineen. Vain kolme vastaajaa jätti vastaamatta tähän kysymykseen, eli ihmisiltä löytyi halua jakaa elämäänsä.

Vastauksissaan ihmiset olivat ottaneet erilaisia näkökulmia tarkastellessaan elämänsä piikkejä ja ruusuja. Ensinnäkin osassa vastauksista näkökulma oli koko elämäntodellisuuden kattava, kun toisissa puolestaan keskityttiin rajatusti vain hengelliseen elämään ja seurakuntaelämään liittyviin piikkeihin ja ruusuihin. Toiseksi joissakin vastauksissa kuvattiin ylipäättään jotakin elämäntilannetta, jossa yhdistyvät erilaiset piikit ja ruusut, kun taas toiset vastaukset olivat selkeitä listauksia, joissa oli eritelty piikit ja ruusut omiksi listoikseen. Kolmanneksi osa vastaajista kuvasi hyvin abstrakteja asioita ja toiset taasen konkreettisia ja selkeitä asioita. Esimerkiksi ruusuina saatettiin mainita ”sinnikkyys”, ”johdatus” ja ”toivo”, jotka eivät ole konkreettisia ja yksitulkintaisia asioita toisin kun esimerkiksi ”lapset”, ”työ” ja ”mökki”.

Seuraavaksi esittelen teemoja, jotka toistuivat vastauksissa useimmin. Kuten jo aiemmin olen todennut, piikeillä kuvataan tässä tutkimuksessa elämässä olevia suruja, taakkoja ja uhkia, jotka heikentävät hyvinvointia. Elämän piikkeihin liittyen vastauksista muodostui 11 eri teemaa, jotka olivat **sairaus, ihmissuhdeongelmat, epävarmuus, työ ja työttömyys, läheisen kuolema, avioero, riippuvuus, talous, yksinäisyys, elämän kolhut** sekä **kiire ja stressi**. Käyn seuraavaksi läpi näitä teemoja ja kerron tarkemmin, millaisia vastauksia kukin teema sisältää.

Useimmin vastauksissa mainittu piikki oli **sairaudet**, joista mainittiin 17 vastauksessa. Vastaajat kuvasivat sekä fyysisiä että psyykkisiä sairauksia niin itsellään kuin läheisilläänkin. Tällaisia olivat esimerkiksi diabetes, kivut, masennus, itsemurhayritys, mielenterveysongelmat, työuupumus ja lapsen sairaudet.

Iso ikävä piikki on nuorimman lapsen moni-sairaus.

Sairauksien rinnalle erilliseksi teemaksi nostin **riippuvuudet**. Viisi vastaajaa mainitsi jonkin riippuvuuden itsellään tai läheisellään. Erityisesti alkoholismi mainittiin useaan otteeseen.

Oma piikkini on alkoholi. Kun otan yhden, otan toisenkin jne. Kun olen ”kuivilla” elämä on aivan ihanaa ja iloitsen pienistäkin asioista.

On erilaisia vaikeita riippuvuuksia, joista haluan eroon! Niiden kanssa taistelu on sitä, että haluaa yrittää vielä kerran, onko tahdonvoimaa.

Läheisten ja **tärkeiden ihmisten kuolemat** saivat paljon mainintoja, yhteensä kahdeksan. Vastaajat kertoivat kokeneensa raskaina esimerkiksi pojan kuoleman, äidin varhaisen kuoleman ja puolison kuoleman.

Ikävä piikki oli myös isän varhainen kuolema.

Ihmissuhteisiin liittyvistä haasteista kerrottiin 11 vastauksessa. Vastaajat kuvasivat vaikeita ihmissuhteista ja huolta läheisistä. Vastauksissa mainittiin esimerkiksi riidat ja loukkaukset, pettymykset ihmisiin, aviomiehen salainen suhde, parisuhdeväkivalta ja lapsenlapsien tapaamisen kieltö. Ihmissuhteisiin liittyen erilliseksi teemaksi nousi **avioero**. Sen kokeminen on ollut monelle vastaajalle satuttava kokemus. Tästä oli maininta kuudessa vastauksessa.

Kolme vuotta sitten kirjoitin nimeni avioerohakemukseen, elämäni on ollut kamalaa sen jälkeen, ex-mieheni on ollut todella hankala minua kohtaan ja kostanut lasten kautta.

Avioero oli ikävä piikki aikoinaan. Mutta opetti.

Yksinäisyys tuli esille neljässä vastauksessa. Näissä se liittyi lapsettomuuteen, yksinhuoltajuuteen ja yksin vanhenemiseen.

Jos perhe ei tue, kukaan ei kysy, miten voit. Saat olla niin yksin. Kukaan ei välitä, tai aika näennäisesti.

Työhön ja työttömyyteen liittyviä asioita kahdeksan vastaajaa mainitsi piikkeinä. Jotkut näistä vastaajista olivat pettyneitä työhönsä tai työpaikan ilmapiiriin ja osa koki pitkään jatkuneen työttömyyden taakkana. Vastaajat olivat pettyneitä muun muassa lyhyeen työuraan, työelämän epävarmuuteen, huonoon työilmapiiriin sekä irtisanomiseen. **Kiire tai stressi** puolestaan mainittiin piikkinä kolmessa vastauksessa. **Taloudelliset asiat** nousivat myös keskeiseksi teemaksi vastauksissa. Viisi ihmistä kuvasi vastauksissaan velkaantumista, taloudellisia vaikeuksia tai huolta jatkuvasta hintojen noususta.

Työelämä ja terveys näyttäytyvät epävarmoina, mistä seuraa taloudellinen huoli. Ja huoli lisää stressiä, joka edelleen nakertaa terveyttä.

Elämä on aika kallista. Kaikki aina vaan nousee, hinnat, ruoka, asuminen, kaikki.

Useamman maininnan saivat myös elettyyn elämään liittyvät erilaiset **elämän kolhut**. Näistä kertoi neljä ihmistä. Vastaajat kuvasivat vaikeita lapsuuskokemuksia ja menetettyjä tilaisuuksia. **Epävarmuuden** teemaa tuotiin esille myös useissa vastauksissa. Piikkinä se mainittiin yhdeksässä vastauksessa. Vastaajat kuvasivat elämäntilanteita, joissa kokivat suunnan olevan hukassa ja mahdollisuuksia liian paljon tai vähän. Toisilla puolestaan oli kasaantunut elämään useita epävarmuutta ja näköalattomuutta lisääviä asioita, pelkoa, ahdistusta ja epäilystä.

Elämänpolkujen risteysvaiheessa, paineen alla ja pysähdyksissä. Mihin suuntaan uskallan ja pyrin lähtemään? Miten tämä päätös vaikuttaa läheisiini...?

Piikkini ovat pelkoni ja ahdistukseni.

Elämänsäköynnöksen ruusuilla puolestaan kuvattiin tässä tutkimuksessa iloa, tasapainoa ja onnea tuottavia asioita, jotka vastaajat kokivat hyvinvointia lisääviksi. Elämän ruusuihin liittyen muodostui yhdeksän teemaa, jotka olivat **puoliso, lapset ja perhe, sosiaalinen verkosto, harrastukset, toivo, mahdollisuudet, työ ja opiskelu, usko, koti ja mökki sekä terveys**.

Ruusujen kohdalla silmiinpistävän paljon saivat mainintoja **lapset, perhe ja puoliso**, yhteensä 17 mainintaa. Mainintoja saivat esimerkiksi adoptiopoika, onnellinen suhde, veli, lapset, mies, puoliso, rakkaus, sisarukset ja lastenlapset. Muun **sosiaalisen verkoston** nostin erilliseksi teemaksi. Tämä teema mainittiin kahdeksassa vastauksessa. Vastaajille ruusuja olivat muun muassa ystävät, verkosto, ihmissuhteet ja läheiset. Läheiset ihmissuhteet voidaan siispä nähdä tulosten perusteella sekä voimavarana että joskus myös taakkana, sillä ihmissuhteisiin liittyviä asioita mainittiin sekä piikeissä että ruusuissa.

Kolme ruusua ovat minun rakkaat lapseni.

Ruusuni ovat sinnikkyys, lohtua ja apua tuovat ihmiset, läsnäolo hetkessä, jooga, muutto, lapset ja puoliso sekä vesi ja luonto.

Mutta enemmän on ruusuja: perhe, ystävät, sisarukset, äitikin vielä (93v.).

Samaan tapaan kuin ihmissuhteet myös työ ja terveys olivat teemoja, jotka nousivat esille piikkien lisäksi ruusuina. **Opinnot tai työ** toivat iloa kuudelle vastaajalle. He kiittelivät mieluista ammattia ja mieleistä opiskelualaa sekä pelkästään sitä, että on töitä. Hyvänä pysyneestä **terveydestä** oli kolme vastaajaa iloisia.

Mutta yksi asia on paras ja siitä ruusu. Terveys on ollut hyvä eikä lääkkeitä tarvitse ostaa.

Piikkien yhteydessä esille tullut epävarmuuden teema esiintyi myös ruusuna, tosin hieman käänteisellä tavalla. Kaikki vastaajat eivät kokeneet epävarmuutta huonona asiana vaan pikemminkin mahdollisuutena jollekin uudelle ja hyvälle. Tähän **mahdollisuuksien** teemaan tuli kuusi mainintaa. Vastaajat kokivat elämää kannatteleviksi asioiksi ja positiivisiksi mahdollisuuksiksi muun muassa sinnikkyuden, rohkeuden, uuden suunnan löytämisen, muutokset sekä elämänpolkujen risteysvaiheen.

Epävarmuus on joskus sekä ruusu että piikki, ihmisen osa.

Erilaiset **harrastukset** mainitsi kahdeksan ihmistä tärkeänä voimavarana. Mainintoja saivat esimerkiksi luonnossa liikkuminen, musiikki, taide, käsityöt ja matkustelu. Oman **kodin tai mökin** koki ruusuksi neljä ihmistä.

Useissa vastauksissa mainittiin voimavaroja lisääväksi asiaksi jokin hengelliseen elämään ja **uskoon** liittyvä teema. Viidessä vastauksessa kirjoitettiin Jumalan, Jeesuksen, Raamatun tai armon olevan elämän ruusu. Esille nousi myös vahvasti **toivon** teema. Seitsemässä vastauksessa kuvailtiin sitä, kuinka on edelleen toivoa tulevaisuuden suhteen ja tuleva on mahdollista nähdä valoisana huolimatta aiemmista haastavista ja haavoittavista kokemuksista ja elämäntilanteista. Vastajat sanoittivat tätä teemaa esimerkiksi positiivisella pohjavireellä, toiveikkuudella ja innokkaalla odotuksella, mitä elämä jatkossa tarjoaa.

Elämässäni on ollut haastavia vaiheita useita. Nyt päällimmäisenä irtisanominen ja uuden työn / alan etsiminen. Odotan innolla, mitä ihanaa elämä minulle tarjoaa.

Olen jo kokenut 31 vuoden elämäni aikana kaikki mahdolliset murheet. Odotan, että kyllä ne ruusutkin vielä puhkeavat. Lasten kanssa istuttiin alas ja rukoiltiin Isä meidän -rukous.

6.4 Seurakunta osana elämää

Kaksi viimeistä kysymystä koskivat vastaajien kokemuksia seurakunnasta omassa elämässään. Näiden kysymysten tarkoituksena oli kartoittaa ihmisten kokemuksia seurakunnan tekemästä työstä sekä tarjota mahdollisuus tuoda esille kehittämisideoita. Vastaajista seitsemän jätti vastaamatta molempiin näistä kysymyksistä.

Ensiksi kysyttiin, millä tavalla seurakunta ja seurakuntalaiset ovat auttaneet kantamaan piikkejä ja ruusuja. Vastauksista nousi esille 11 teemaa, jotka olivat **erilaiset toimintamuodot, yhteisöllisyys ja yhteys, yhteinen rukous,**

jumalanpalvelus, kristillisen uskon ylläpito, kirkkorakennukset, kuuntelu ja keskustelu, musiikki, opetus, toimitukset sekä tapahtumat ja elämykset.

Vastausten perusteella seurakunta ja seurakuntalaiset ovat auttaneet ihmisiä monin tavoin. Pelkästään seurakunnan olemassaolo ja **kristillisen uskon ylläpitäminen** puhuttelee monia. Usko, tietoisuus seurakunnan olemassaolosta ja Jumalan olemassaolosta auttaa vastaajia. Näitä teemoja tuotiin esille kuudessa vastauksessa.

Jumalasta saan voimaa.

Saan apua ja tukea jos tarvitsen, pelkkä tietoisuus riittää.

Yhteisöllisyys, seurakuntalaisten välinen **yhteys** sekä seurakunnassa olevat ystävät auttoivat kymmentä vastaajaa. Näitä kuvattiin muun muassa sanoilla hoitava kirkkoyhteys, hyväksyntä, myötätunto, tutut ihmiset, ystävät, Tuomas-yhteisö ja yhteisö, johon kuulua.

Yhteisöllisyyden kokemus eri tilaisuuksissa antaa voimia.

Seurakuntalaisissa on paljon hyviä ihmisiä, joita on mukava tavata.

Vastaajat kiittelivät seurakunnan eri **toimintamuotoja** kuten leirejä, retkiä, perheneuvontaa, kerhoja, vapaaehtoistyötä, ryhmiä, lapsi- ja perhetyötä, ruoka-apua ja retriittejä. Näistä oli maininta 12 vastauksessa. Myös kirkolliset **toimitukset** nousi apua tuoneeksi teemaksi. Vastaajat kertoivat, kuinka seurakunta on esimerkiksi saattanut hautaan läheisiä. Näistä mainitsi kolme vastaajaa.

Seurakunta ja tuttu pappi ovat olleet saattamassa isääni, äitiäni, veljeäni ja siskoani tästä ajasta ikuisuuteen.

Omaksi teemakseen muotoutui **jumalanpalvelus** tärkeänä ja auttavana asiana seitsemän ihmisen elämässä. Vastaajat kokivat saavansa voimaa

jumalanpalveluksesta, ehtoollisesta ja kirkkokahveista. Erilaiset **tapahtumat ja elämykset** mainittiin mielekkääksi toiminnaksi kolmessa vastauksessa.

Saan voimaa käydessäni jumalanpalveluksessa, tutuista ihmisistä seurakuntakuorossa, henkilökunnasta ja kirkon työntekijöistä.

Hoidin lapsia kotona kymmenen vuotta ja silloin seurakunta oli minulle suuri tuki.

Ehtoollinen virkistää aina.

Kirkkorakennusta viisi ihmistä piti merkittävänä paikkana. He kokivat kirkon hiljentymisen ja lohdutuksen paikkana. **Rukouksen**, yhteisen esirukouksen, rukoilevien ystävien sekä rukouspiirien merkitys korostui vastauksissa. Yhteensä yhdeksän ihmistä mainitsi rukouksen olevan kantava asia elämässä. Mainintoja saivat myös keskusteluryhmät sekä ylipäätään seurakunnassa tapahtuva **kuuntelu ja keskustelu** seurakuntalaisten ja työntekijöiden kanssa. Viisi ihmistä koki nämä auttaviksi asioiksi.

Seurakunta / kirkko on paikka, jossa rauhoittua.

Uskonnaiset rukoilevat puolestani.

Seurakunnan piirissä on rukousryhmiä, joista olen saanut tukea monissa tilanteissa. Kirkossa käynti rauhoittaa ja lohduttaa ilman jumalanpalvelustakin.

Musiikki osoittautui usealle vastaajalle tärkeäksi asiaksi. Viisi vastaajaa koki saavansa lohtua ja apua elämäänsä esimerkiksi virsistä, kuorossa laulamista ja erilaisista musiikkihetkistä. Raamatun **opetusta** piti tärkeänä ja auttavana neljä vastaajaa.

Olen kuullut vaikuttavia saarnoja ja musiikkia, joka erityisesti puhuttelee.

Laulu antaa voimaa ja kuoroista olen myös saanut ystäviä, jotka lohduttavat ja tukevat.

Viimeinen kysymys liittyi tulevaisuuden auttamismuotoihin. Vastaajilta kysyttiin, kuinka seurakunta ja seurakuntalaiset voisivat tulevaisuudessa auttaa kantamaan elämän piikkejä ja ruusuja. Vastaajat eivät lähteneet ideoimaan juurikaan uusia toimintamuotoja, vaan kertoivat jo olemassa olevista asioista, joita ehkä toivoisivat enemmän tai joihin toivoisivat jotakin muutosta. Vastauksista nousi esille seuraavat teemat: **erilaiset toimintamuodot, yhteisöllisyys ja yhteys, kristillisen uskon ylläpito, kuuntelu ja keskustelu, opetus, muut ideat, diakonia, yhteinen rukous sekä elämykset ja tapahtumat.**

Pelkästään **kristillisen uskon ylläpito** ja seurakunnan pysyminen uskollisena julistukselleen koettiin tärkeänä. Kuudessa vastauksessa oli maininta tästä teemasta. Toivottiin esimerkiksi, että kirkko pysyisi totuudessa ja pitäisi uskoa ja Jeesusta entistä rohkeammin esillä ja kerrottiin, että pelkästään seurakunnan olemassaolo on elämää kannatteleva asia. Raamatun **opetukseen** ja selittämiseen toivottiin panostusta viidessä vastauksessa. Kolme vastaajaa puolestaan toivoi jatkossakin **rukousta** erilaisissa tilanteissa ja tilaisuuksissa.

Pitäkää uskoa ja instituutiota yllä. Vaikka maailmassa olisi jäljellä vain yksi kristitty, olisi tällainen paikka kuin kirkko tarpeen. Sielu tarvitsee paikan, jossa sitä ei tuomita.

Opettamalla Jumalan Sanaa. Elämäntaito-opettajat ja etiikka eivät riitä.

Avoin **keskustelukulttuuri** ja **kuunteleminen** oli teema, joka tuli esille viidessä vastauksessa. Vastaajat toivoivat, että työntekijät olisivat enemmän läsnä ja ottaisivat todesta seurakuntalaisten mielipiteet. Toivottiin, että olisi enemmän keskusteluapua sekä jokin yleinen keskustelufoorumi, jossa voisi keskustella ja pohtia uskoon liittyviä kysymyksiä. **Yhteisöllisyyttä ja yhteyden** tuntua toivottiin lisää kuudessa vastauksessa. Vastaajat kaipasivat luonnollista yhteyttä kirkkoväen kesken, lämmintä ja kaikille avointa yhteisöä, toinen toisistaan huolta pitämistä sekä seurakuntalaisten näköistä toimintaa ja tiloja.

Toivoisin, että seurakuntalaisten palaute huomioitaisiin, eikä heti asennoiduttaisi puolustellen ja selitellen.

Pidetään toisistamme huolta, ollaan kaikille ihmisiä, ei tuomita.

Työntekijät eivät suostu keskustelemaan. Myöskään nettisivuilta ei löydy pohdiskelupalstaa. Kielteinen asenne ajatustenvaihtoon loukkaa.

Erilaisista seurakunnan **toimintamuodoista**, jotka vastaajat kokivat tulevaisuudessakin tärkeiksi, mainittiin perhe- ja avioliittoneuvonta, perhekerhot, erilaiset ryhmät, solut ja raamattupiirit, yhteiset tilaisuudet, vapaaehtoistyö, alfa-kurssit sekä lapsi- ja nuorisotyö. Näistä mainittiin yhdeksässä vastauksessa.

Jatketaan rukousta, äitien ja naisten tapahtumia ja soluja. Perhekerhot ovat hyvin tärkeitä.

Perhe- ja avioliittoneuvonta on tärkeä apu monille pareille. Sitä voisi lisätä.

Olen työllistynyt seurakuntaan työharjoittelun kautta ja tämä toivottavasti auttaisi talousasioissa.

Elämyksiä ja tapahtumia toivoi kolme vastaajaa. Erityisesti mainittiin positiiviset elämykset, sekä moniarvoiset, moniääniset ja iloiset tilaisuudet.

Olisi hienoa löytää toimintaa, joka olisi moniarvoista, ja -äänistä, naurua, iloa ja laulua. Hengellisyyttä, mutta ei liian vakavasti.

Selkeästi **diakonisia** työmuotoja mainittiin kolmessa vastauksessa. Vastaajat mainitsivat tulevaisuudessa tärkeiksi ruoka-avun, köyhien avustamisen sekä julkisen puhumisen syrjäytyneiden asemasta. Lisäksi oli joukko yksittäisiä mainintoja erilaisista asioista, jotka olivat vastaajien mielestä tulevaisuuden kannalta olennaisia. Tällaisia **muita ideoita** olivat vanhainkoti, apua messuun pääsyyn, harrastustoiminta sekä kirkot auki myöhempään.

Seurakunta voisi alkaa puuhata vanhainkotitoimintaa, jossa saisi kunnollista hoitoa ja kodinomaista huoltoa.

6.5 Kriittistä palautetta seurakunnalle

Tutkittavilla saattaa olla erilaisia tarkoitusperiä tutkimukseen osallistumiseen. He saattavat esimerkiksi liioitella, vähätellä, muunnella tai kaunistella asioita vastatessaan. (Vilka 2015, 121). Oman tutkimukseni kohdalla jouduin miettimään vastaajien tarkoitusperiä erityisesti nettivastausten kohdalla.

Seurakuntayhtymän verkkosivustolla ollut sähköinen kyselylomake osoittautui paikaksi, jossa vastaajilla oli mahdollisuus tuoda esiin muitakin asioita, kuin tutkimuksessa kysytyjä. 45 verkkovastauksesta kymmenessä oli selkeästi vastattu esittämiini kysymyksiin. Loput vastauksista oli yleistä kritiikkiä seurakuntatyötä kohtaan. Suurin osa vastauksista saattoi tulla samalta vastaajalta, sillä kirjoitustyyli ja aiheet olivat hyvin samanlaisia ja ne tulivat tiettyinä päivinä, peränjälkeen.

Näissä vastauksissa ei valittu lainkaan köynnöksenkantajapoikaa, johon samaistua. Vastauksissa ei myöskään mainittu elämän ruusuja ja piikit keskittyivät siihen, millaisia pettymyksiä seurakunta on aiheuttanut. Tällaisia olivat esimerkiksi humanismin korostaminen Raamatun oppien sijaan, Raamatun vääristely, epäuskoiset työntekijät, huono opetus, pyhyden puute, hyvinvoinnin edistäminen evankeliumin levittämisen sijaan, synnintunnon puute, viihteelliset tilaisuudet perussanomien julistuksen sijasta, lähetyksen laiminlyönti, liberalisoituminen sekä maahanmuuttajien auttaminen suomalaisten kustannuksella.

Eihän seurakunnan tehtävänä ole toimia viihdetoimistona. Kyllä jumalanpalvelukset ja Raamattuun pohjautuva toiminta ovat ykkösasioita.

Piikkini seurakunnassa on pyhyden katoaminen. Viihde ja viihtyminen on nostettu edelle.

Olut ja teatterivaatteet pubeihin ja teattereihin. Messussa en halua olutvaahtoa ryystä.

Hengellinen nälkä on iso. Siinä ei koiradeitit, paritussessiot eikä julkkisten kanssa fiilistely auta. Perinteinen kirkon sanoma olisi paikallaan.

Jälkimmäisissä kysymyksissä, joissa tiedusteltiin, kuinka seurakunta on auttanut ja kuinka voisi auttaa tulevaisuudessa vastaukset pyörivät samojen teemojen ympärillä kuin ensimmäisessäkin kysymyksessä: Raamattua tulisi opettaa vääristämättä, aitoa opetusta ja rukoilua, seurakunnan tulisi olla uskosta elävien yhteisö – ei sosiaalitoimisto, työntekijöiden pitäisi suostua keskusteluun, enemmän evankeliumin julistusta, Kristus esiin, uskon perusasioissa pysyminen ja viihteellisistä tilaisuuksista luopuminen.

Pysytään Raamatussa, niin kuin Lutherkin pysyi.

Minuun voimakkaimmin pistävä piikki on seurakunnassa vallalla oleva trendi, että Raamattu ohitetaan ja ihmisen mielihaluja ruokitaan.

Onko moniarvoisuus mahdollista? Ovatko Kristus, Buddha ja Allah samoja? Ei, ei! Raamattua peliin!

Tänään Tuomiokirkon jumalanpalveluksessa rukoiltiin kolehdin menevän ”rauhan, oikeuden ja hyvinvoinnin” edistämiseksi. Kokonaan unohdettiin lähetysseuran ja kirkon missio, evankeliumin levittäminen. Rauha, oikeus ja hyvinvointi ovat seurauksia/tuloksia evankeliumin leviämisestä ihmisten keskuuteen.

Kaikenlainen palaute on otettava tosissaan ja myös negatiivisessa palautteessa piilevät kehitysmahdollisuudet on huomioitava. En kuitenkaan tämän tutkimuksen puitteissa lähde analysoimaan ja arvioimaan tätä vastausryhmää kovin tarkasti, sillä se aiheuttaisi yhden näkökulman liiallisen korostumisen. Etenkin, kun valtaosa vastauksista näyttää tulleen yhdeltä ja samalta vastaajalta. Opinnäytetyöni tarkoituksena ei ole niin ikään ottaa kantaa seurakunnassa käytävään arvokeskusteluun, erilaisiin Raamatun tulkintatapoihin, tai erilaisiin tapoihin elää kristillistä uskoa todeksi. Tavoitteenani oli löytää vastauksia siihen, millä tavoin seurakunta voisi paremmin palvella eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä erilaisine hengellisine, henkisine ja fyysisine tarpeineen

7 TULOSTEN TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖSET

7.1 Vastaajajoukko

Tutkimus ei ole valmis tulosten analysoinnin jälkeen. Tuloksia on tämän lisäksi selitettävä ja tulkittava lukijalle. Tämä tarkoittaa sitä, että tutkija pohtii analysoimiaan tuloksia ja tekee niistä omia johtopäätöksiä. Tämä prosessi selkeyttää tutkimusaineistosta nousevia merkityksiä. (Hirsjärvi ym. 2014, 229.)

Vastausten määrä oli kohtalaisen suuri, kun ottaa huomioon, että tänä päivänä ihmisiltä pyydetään palautetta ja arviointeja jatkuvasti eri tahoilta, joten vapaaehtoiseihin kyselyihin vastaaminen, ei ole välttämättä kovin houkuttelevaa. Saamieni vastausten määrä kertonee siitä, että ihmisillä on tarvetta ja halua jakaa elämänsä sekä kertoa iloistaan ja suruistaan.

Vastaajajoukko näyttää muodostuneen jäsen 360°-aineiston segmentointia käyttäen erityisesti uskollisista, avomielisistä ja maltillisista, painottuen uskollisten joukkoon. Vastauksissa korostui tyytyväisyys ja kiitollisuus seurakunnan toimintaan ja työmuotoihin, mikä kertonee siitä, että vastaajat suhtautuvat myönteisesti kirkkoon ja uskoon. Negatiivisessakaan palautteessa ei ollut kyse välinpitämättömyydestä kirkkoa ja uskoa kohtaan vaan pettymyksestä kirkon välittämiin arvoihin ja seurakunnan tekemään työhön. Irrallisten ryhmään kuuluvia ei todennäköisesti juurikaan vastaajissa ollut, sillä heille ei ole tavanomaista edes vierailta kirkossa tai seurakunnan Internet-sivustolla.

Vastaajilla oli myös paljon tietoa seurakunnan perinteisistä työmuodoista, mikä kertonee heidän olleen tekemisissä seurakunnan kanssa. On siis tärkeä huomioda, että vastaajajoukosta puuttuu lähes kokonaan Tuomiokirkkoseurakunnan alueen suurin ihmisryhmä eli irralliset. Vastaukset ovat näin painottuneet kuvaamaan sellaisten ihmisten elämäntodellisuutta sekä

kokemuksia ja mietteitä seurakunnasta, jotka suhtautuvat jo valmiiksi positiivisesti kirkkoon ja seurakunnan tekemään työhön ja jotka ovat jollakin tavalla osallisia seurakunnan toiminnasta.

Tämä tutkimus ei anna juurikaan tietoa siitä, millaisen elämäntodellisuuden keskellä irralliset elävät ja mitä he toivoisivat seurakunnalta. Jotta kirkko voisi puhutella irrallisia ihmisiä, olisi kirkon oltava jotain muuta kuin hahmoton instituutio. Seurakunta ei voi odottaa ja olettaa, että irralliset löytäisivät nykyisen kaltaisesta toiminnasta jotakin puhuttelevaa ja merkityksellistä vaan sen tulisi tarjota monipuolisempia liittymäkohtia seurakuntaan. Ei voida olettaa, että jäsenyys olisi heidän kohdallaan välttämättä tapahtumiin ja toimintoihin osallistumista. Kiinnittyminen kirkkoon ja seurakuntaan voi tapahtua myös joidenkin muiden kanavien kautta.

Huolimatta siitä, että tutkimukseni vastaajajoukko muodostui ihmisistä, joille seurakunta oli jo jollakin tavalla osa elämää, välittyi saamistani vastauksista kuitenkin oivallisella tavalla vastaajien arvojen ja asenteiden monipuolisuus sekä ristiriitaisetkin toiveet seurakuntaa kohtaan.

7.2 Elämän ilojen ja surujen kirjo

Ensimmäisen kysymyksen tarkoituksena oli selvittää, millaisia asioita ihmiset kantavat elämässään, mikä tuottaa heille iloa ja surua ja millaiset asiat lisäävät ja vähentävät hyvinvointia. Toivoin saavani vastauksia, joista välittyisi vastaajien elämäntodellisuus. Kysymyksen muotoilu oli onnistunut, sillä sain kaipaamiani vastauksia ja niissä tuli esille elämän monimuotoisuus ja ihmisten erilaiset elämäntarinat.

Saamistani vastauksista välittyi elämän piikkien ja ruusujen suuri kirjo. Useimmin esille nousevissa teemoissa toistuu samoja asioita, jotka myös tutkimusten perusteella ovat merkittäviä ihmisen hyvinvoinnin ja onnellisuuden kannalta. Tällaisia ovat esimerkiksi terveys, työhön ja työllisyyteen liittyvät asiat,

sosiaalinen pääoma, perhe sekä taloudelliset asiat. Aiemmin esittelemieni Erik Allardtin (1976, 36–38) hyvinvoinnin ulottuvuuksien näkökulmasta vastaajat kuvasivat sekä puutteita että voimavaroja kaikilta hyvinvoinnin ulottuvuuksilta (having, loving, being). Esimerkiksi elintason ulottuvuuteen liittyvät positiivisiksi koettu oma koti tai mökki ja negatiiviseksi koettu velat. Sosiaalisen hyvinvoinnin alueella puolestaan kiiteltiin perhettä ja ystäviä ja koettiin taakaksi yksinäisyys ja avioero. Itsensä toteuttamisen alueella hyvinvointia lisääviksi koettiin harrastukset sekä hengellinen elämä ja hyvinvointia heikentäväksi epätyytyttävä työ.

Onnellisuuden näkökulmasta kaksi ensimmäistä kysymystä olivat mielenkiintoisia, sillä niissä ohjattiin vastaajia pysähtymään hetkiseksi oman elämän ilojen ja surujen äärelle sekä pohtimaan omaa tapaa kantaa elämänsä raskaista ja haavoittavista piikeistä, löysivät myös vähintään yhtä paljon onnen ruusuja. Vastauksista välittyi toiveikkuus ja onnellisuus vaikeistakin elämäntilanteista ja elinolosuhteista huolimatta.

Mitä sitten nämä ihmisten kuvaamat piikit ja ruusut voisivat merkitä seurakuntaelämän ja seurakunnassa tehtävän työn kannalta? Yksi tärkeimmistä asioista on huomioida ihmisen hyvinvoinnin kokonaisvaltaisuus ja moniulotteisuus. Seurakunnassa, kuten muissakin tilanteissa, ihminen tulisi aina kohdata kokonaisena. Työttömien ruokailuun tulevalla on varmasti paljon muitakin tyydyttymättömiä tarpeita kuin taloudellinen hätä. Jumalanpalvelukseen tuleva ihminen saattaa kaivata Jumalan kohtaamisen lisäksi toisten ihmisten tai seurakunnan työntekijän kohtaamista. On tärkeää, että seurakuntalaiset tulisivat kuulluiksi piikkiensä ja ruusujensa kanssa ja saisivat itse määritellä, mikä heitä painaa ja mikä ilahduttaa. Ei ole yhdentekevää, millä tavalla ihmiset tulevat kohdatuksi seurakunnassa. Jeesus ei vain luvannut olla kanssamme kaikkina päivinä, vaan opetti esimerkillään, kuinka me ihmiset voimme olla Kristuksia toinen toisillemme.

Kaikkein eniten esille nousseet teemat piikkeihin liittyen olivat sairaus, ihmissuhdeongelmat, epävarmuus, läheisen kuolema sekä työttömyys tai tyytymättömyys työhön. Tämän perusteella kirkon tekemä parisuhde- ja perhetyö on edelleen tärkeää ja ajankohtaista. Erilaisille sururyhmille on myös tarvetta, sillä läheisen menetys näyttää olevan elämään suuresti vaikuttava tapahtuma. Työttömille järjestettävät ruokailut sekä kaikenlainen osallisuutta vahvistava toiminta on tervetullutta. Seurakunnalla on mahdollisuus olla paikka, jossa voi löytää itselleen mielekästä ja merkityksellistä tekemistä esimerkiksi juuri työttömyyden aikana.

Erilaisten sairauksien ja fyysisten kipujen kanssa eläville ei ole erityistä toimintaa tällä hetkellä. Toisaalta seurakunnassa oleminen ja toimiminen voi olla tapa hetkeksi unohtaa omat vaivat ja näin ollen on ehkä hyväkin, että on paikka, jossa voi olla ihminen ihmisten joukossa, eikä sairauden määrittämä. Voi kuitenkin olla, että pitkäaikaisten sairauksien ja kipujen kanssa elävät kaipaisivat myös seurakunnassa jonkinlaista vertaistukea tai paikkaa, jossa olisi mahdollisuus yhdessä pohtia ja miettiä, kuinka säilyttää luottamus Jumalan hyvyyteen kaikkien vaivojen keskellä ja mitä armo, anteeksiantamus ja Jumalan rakkaus merkitsevät sairauden ja kivun keskellä.

Ruusuihin liittyen esille nousseita teemoja olivat muun muassa perhe, lapset, läheiset ja harrastukset. Tämän perusteella, kuten jo aiemmin totesin, tilaisuudet, tapahtumat ja toimintamuodot, jotka vahvistavat perheenjäsenten ja ylipäättään ihmisten välistä luottamusta ja suhteita ja antavat mahdollisuuden yhdessä olemiselle ja tekemiselle, ovat tärkeitä ja tarpeellisia. Kun perhetyö nähdään laaja-alaisena, ymmärretään, että vastuu seurakunnan perhetyöstä kuuluu kaikille työntekijöille. Sen tulisi olla kaikkien työntekijöiden ja vapaaehtoisten toimintaa, jolla vahvistetaan perheiden ja niiden jäsenten hengellistä elämää, kasvua ihmisenä, keskinäistä välittämistä ja kunnioitusta, jaksamista vaikeissa elämäntilanteissa sekä yhteyttä seurakuntaan. (Minäkö perhetyöntekijä? 2009, 3–7.)

Harrastusten osalta seurakunnassa pyörii esimerkiksi musiikkiin ja kädentaitoihin liittyviä ryhmiä. Vaikka seurakunnan ensisijainen tehtävä ei ole

järjestää harrastustoimintaa, on yhteinen ja mielekäs tekeminen kuitenkin tärkeä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta rakentava asia. Ehkäpä seurakunta voisi aktiivisemmin tarjota tilojaan seurakuntalaisten käyttöön erilaisiin harrastustoimintoihin.

7.3 Seurakunta ihmisten arjessa

Seurakunnan tehtävää ja olemusta määrittellessäni aiemmin löysin vastauksia Raamatusta, Luterilaisista tunnustuskirjoista, Kirkkolaista ja erilaisista kirkon strategioista ja linjauksista. Tulin siihen tulokseen, että seurakunnan tulisi olla yhteisö, jossa on mahdollisuus erilaisiin tapoihin olla jäsen ja osallinen. Seurakunnan tehtävänä on julistaa hyvää sanomaa, evankeliumia Jeesuksesta Kristuksesta ja edistää lähimmäisenrakkauden toteutumista sekä yksittäisten ihmisten kohdalla että laajemmassa, jopa maailmanlaajuisessa mittakaavassa. Näiden määritelmien sisälle mahtuu monenlaista seurakuntaelämää. Tutkimukseni avulla pyrinkin löytämään järkeviä ja tarkoituksenmukaisia keinoja olla seurakunta niin, että se kohtaisi ihmisten tarpeet ja odotukset.

Kolmannessa ja neljännessä kysymyksessä kysyttiin, miten seurakunta on auttanut ja miten se voisi tulevaisuudessa auttaa piikkien ja ruusujen kanssa elämisessä. Tarkoituksena oli kerätä ihmisten kokemuksia seurakunnan toiminnasta ja saada sekä palautetta jo olemassa olevasta toiminnasta että ideoita liittyen siihen, millainen seurakunta voisi tulevaisuudessa olla. Vastauksista löytyi aineistoa tutkimuskysymyksiini liittyen, tosin tulevaisuuden toiveet rajoittuivat suurelta osin jo olemassa oleviin toimintamuotoihin.

Kolmannen ja neljännen kysymyksen vastuksista esiin tulleissa teemoissa oli päällekkäisyyksiä. Osa vastaajista totesi neljännen kysymyksen kohdalla, että toivoisi seurakunnan jatkavan samaan malliin viitaten näin kolmannen kysymyksen vastauksiin. Toiset puolestaan kirjoittivat molempiin kysymyksiin erilliset vastaukset, eivätkä maininneet neljännessä kohdassa enää niitä asioita, joita olivat kolmannessa kohdassa maininneet. Näin ollen se, miten monta

kertaa jokin teema on mainittu vastauksissa, on suuntaa-antava luku, eikä kerro tarkasti vastausten määrästä. Huomioin laskuissani vain ne kohdat, joissa vastaaja oli selvästi maininnut jonkin teemaan liittyvän asian.

Sain vastauksia, jotka kertoivat millaiset seurakunnassa olevat asiat, elementit ja toimintamuodot ovat olleet tärkeitä vastaajien elämän kannalta ja mitä he jatkossa toivoisivat seurakunnalta. Vastauksista selvisi, että jo pelkästään seurakunnan olemassa olo on merkityksellistä. Se, että yhteiskunnassa on joku virallinen taho pitämässä yllä ja esillä kristillistä sanomaa ja arvomaailmaa. Olemalla uskoa ylläpitävä ja harjoittava taho yhteiskunnassa, kirkko voi olla omalta osaltaan lisäämässä ihmisten onnellisuutta ja hyvinvointia.

Onnellisuustutkimusten mukaan ihmisten koettua hyvinvointia lisäävät esimerkiksi riittävä toimeentulo ja hyvät ihmissuhteet (Saari 2012). Näihin asioihin seurakunta pystyy vaikuttamaan erilaisten työmuotojen kautta kuten esimerkiksi diakoniatyöllä, lapsi- ja perhetyöllä sekä parisuhde- ja avioliittotyöllä. Kirkolla on myös mahdollisuus olla yhteiskunnallinen vaikuttaja, joka tekee työtä tasa-arvoisemman yhteiskunnan puolesta, jossa ihmisarvon, onnellisuuden ja hyvinvoinnin mitta ei ole vain suorituksissa ja tuottavuudessa. Tutkimusten mukaan uskonnot myös ylipäätään lisäävät onnellisuutta yksilötasolla, sillä ne auttavat selviytymään elämänkriiseistä tuomalla toivoa, lohtua, mielekkyyttä ja tarkoitusta. Pelkkä rationaalinen ajattelu ei tuo toivoa, vaan se pakottaa elämään lohduttomuuden keskellä ilman selityksiä. (Ojanen 2001, 94–95.)

Vastaajat kokivat kirkkorakennukset merkittäviksi paikoiksi hiljentymiselle ja pyhän kohtaamiselle. Kirkkojen aukioloaikoihin, erityisesti Tuomiokirkon kohdalla toivottiin laajennuksia. Perinteisiä jumalanpalveluksia pidettiin myös tärkeinä. Lieneekö tähän osaltaan vaikuttanut se, että useamman kymmenen ihmisen kirkkokahviporukka oli messun jälkeen hyvin innokas vastaamaan kyselyyni.

Tuomiokirkkoseurakunnan alueella järjestetään perinteisten sunnuntain aamumessujen lisäksi myös muuntyyppisiä messuja. Tämä mahdollistaa sen, että useammilla ihmisillä on mahdollisuus löytää itseään puhuttelevaa

jumalanpalveluselämää. Messutoiminnan kehittämisen kannalta olisi hyvä miettiä, millä tavoin seurakuntalaiset voisivat halutessaan olla tiiviimmin mukana tekemässä ja toteuttamassa jumalanpalveluksia.

Yhteisöllisyyden ja ihmisten kaipuu välittyi vastauksista. Osa vastaajista koki seurakunnan jo nyt olevan hyväksynnän, välittämisen ja myötätunnon yhteisö. Toiset puolestaan toivoivat, että jatkossa yhteisöllisyys ja yhteys seurakuntalaisten välillä voisi vahvistua ja seurakunta voisi olla matalan kynnyksen yhteisö, johon on turvallista tulla kaikenlaisten ihmisten. Mielestäni tämä on haaste seurakunnalle. Ihmisillä on monenlaisia tulkintoja siitä, mitä kristillisen elämän tulisi olla, miten Raamattua tulisi tulkita ja millainen toiminta on oleellista. Olisi pyrittävä luomaan kulttuuria, jossa saa keskustella avoimesti ja olla eri mieltä, mutta toisaalta jossa pidetään enemmän kiinni siitä, mikä meitä kristittyinä yhdistää kuin siitä, mikä meitä erottaa.

Vastauksissa tuli esille ihmisten tarve ja halu keskusteluun ja kommunikaatioon. Toivottiin, että työntekijät olisivat enemmän läsnä, olisi jokin yleinen keskustelufoorumi ja ylipäätään erilaisia mahdollisuuksia ja tilaisuuksia ajatustenvaihtoon ja keskusteluun. Ennakkoluulojen murtamiseen ja moninaisuuden hyväksymiseen paras keino on kohtaaminen ja dialogiin asettuminen. Vuorovaikutuksessa ei tarvitse luopua omista arvoistaan tai mielipiteistään, mutta on luovuttava arvostelevasta ja arvottavasta asenteestaan.

Erilaiset toimitukset, kerhot, leirit ja ryhmät ovat olleet vastaajille tärkeitä eri elämänvaiheissa ja näitä toivottiin jatkossakin. Tapahtumia, retkiä ja elämyksiä sekä kiiteltiin että moitittiin. Jotkut vastaajat toivoivat nimenomaan erilaisia matalankynnyksen tilaisuuksia ja elämyksiä tarjoavia tapahtumia, kun taas toisissa vastauksissa painotettiin turhien ”sirkushuvien” karsimista. Seurakunnan ei ole toki tarkoituskaan olla ohjelmatoimisto, joka keksii erilaisia tempauksia sillä perusteella, miten saisi houkuteltua eniten ihmisiä paikalle. Nykypäivän ihmisiä on kuitenkin puhuteltava sellaisilla keinoilla, joita he ymmärtävät. Seurakunnan on samanaikaisesti osattava pitää kiinni perinteistä sekä uudistuttava. Uudistusten kohdalla on kuitenkin pidettävä mielessä

seurakunnan perustehtävä ja pystyttävä perustelemaan uudet kokeilut järkevästi pysyen uskollisena omalle sanomalleen ja olemukselleen.

Useissa vastauksissa mainittiin uskossa pysyminen tai totuudesta kiinni pitäminen seurakunnan tärkeäksi tehtäväksi. Vastausten perusteella tämä kuitenkin tarkoitti eri vastaajille hieman eri asioita. Joillekin se merkitsi Sanan selitystä ja Raamatun opetusta kun taas toisille avustusten jakamista köyhille, lähetystyön lisäämistä tai julkista vähäosaisten puolustamista. Tämä kertoo, että ihmisillä on monenlaisia odotuksia kirkkoa kohtaan ja seurakuntalaisten tulisikin saada toimia ja olla mukana sellaisissa asioissa, jotka puhuttelevat heitä itseä. Työntekijöillä tulisikin olla myös mahdollistajan ja kannustajan rooli, jolloin heidän tehtävänsä olisi antaa seurakuntalaisille itse mahdollisuus kehittää jotakin toimintaa, jota ei vielä ole olemassa, mutta johon olisi innostusta.

Kaiken kaikkiaan vastaajilla oli melko vakiintunut käsitys seurakunnan erilaisista toimintatavoista ja toimintamuodoista. Vastauksista ei noussut juuri esille mitään sellaista, jota ei vielä lainkaan olisi olemassa. Tästä herää kysymys, onko seurakunnan toiminta niin vakiintunutta ja rutinoitunutta, että ihmisten on vaikeaa alkaa ideoida mitään uutta, vai johtuuko tämä vastaajajoukosta, joka on tyytyväistä seurakunnan tekemään työhön nykyisellään. Toisaalta Tuomiokirkkoseurakunnan toimintakertomusten perusteella voi todeta seurakunnan eri työmuotojen olevan hyvinkin monipuolisia. Luulenpa, että moni tamperelainen hämmästyisi, jos perehtyisi siihen, millä laajuudella seurakunta toimii ihmisten kesellä ja kuinka monenlaista toimintaa ja tapahtumaa on tarjolla. Seurakunnan kannalta haasteena on varmasti osaltaan tiedotus. Ihmisten tavoittamiseen tarvitaan monenlaisia kanavia.

7.4 Jäsenyys, seurakuntalaisuus ja osallisuus

Seurakunnan ei tulisi olla ylhäältäpäin ohjautuva organisaatio, jossa seurakuntalaiset vierailevat, vaan sen tulisi olla jotain, mikä rakentuu ihmisten

ollessa ja toimiessa yhdessä, yhteydessä toisiinsa ja Jumalaan. Kirkon jäsenyyteen tulisi aina liittyä mahdollisuus osallisuuteen yhteisöön kuulumisen ja yhteisön elämään osallistumisen kautta. Seurakuntalaisten tulisi kuitenkin saada määritellä itse oma jäsenyytensä ja se, millä tavalla he haluavat olla osa yhteisöä.

Tekemällä seurakunnan toiminnasta ja tiloista enemmän ajassa kiinni olevaa, avointa ja seurakuntalaistensa näköistä kokonaisuutta.

Saamissani vastauksissa nousi esille yhteisöllisyyden ja yhteyden teemat. Osa vastaajista mielsi kirkon välittäväksi ja hyväksyväksi yhteisöksi ja kertoi tämän olleen tärkeä asia omassa elämässä. Toiset puolestaan toivoivat, että seurakunta voisi tulevaisuudessa olla yhteisöllisempi ja että uskovien välinen yhteys olisi näkyvämpää ja tuntuvampaa. Ensin tarvitaan yhteisö ja ihmisten välistä yhteyttä, jotta voi syntyä osallisuutta.

Aiemmin esittelemissäni Suomen evankelis-luterilaisen kirkon strategioissa ja linjauksissa painotetaan muun muassa kohtaamista yhteisöllisyyden ja osallisuuden lähtökohtana – Jumala toimii kohtaamisen kautta. Toiseksi osallisuutta voidaan vahvistaa tarjoamalla seurakuntalaisille mahdollisuuksia osallistua toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Vapaaehtoistoiminnan ei tulisi olla vain erillinen toimintamuoto, vaan sen tulisi läpäistä kaiken seurakuntaelämän ja olla tapa elää kristillistä uskoa todeksi.

Seurakunnan tulisi ottaa tosissaan sen rooli yhteyden ja yhteisöllisyyden ylläpitäjänä yhteiskunnassa, jossa yksilökeskeisyys on tällä hetkellä korostuneena ihanteena. Yksinäisyys on keskeinen hyvinvointia ja elämänlaatua horjuttava tekijä nykypäivän suomalaisten elämässä. Seurakunnassa olisi edelleen hyvä miettiä keinoja, joilla eri-ikäisiä ja erilaisissa elämäntilanteissa olevia yksinäisiä voisi auttaa sosiaalisten suhteiden löytämisessä ja vahvistamisessa.

Muutamissa saamissani vastauksissa oli maininta vapaaehtoistyöstä sekä yksi maininta kuntouttavasta työtoiminnasta. Nämä vastaajat olivat kokeneet seurakunnassa toimimisen ja työskentelyn tuoneen merkityksellisyyttä elämään. Seurakunta on kaikessa moninaisuudessaan mahtava paikka vapaaehtoistyölle, sillä mahdollisuuksia ja tapoja toimia on lukuisia. Niin ikään kuntouttavan työtoiminnan mahdollistajana seurakunnalla olisi paljon annettavaa. Myös onnellisuustutkimusten näkökulmasta on merkityksellistä, että seurakunnassa olisi mahdollista päästä tekemään asioita, joiden avulla voi palvella toisia ihmisiä.

Herääkin kysymys, ovatko seurakuntalaiset edes tietoisia, mitä kaikkia mahdollisuuksia heillä voisi olla hyödyntää omaa osaamistaan ja harrastuneisuuttaan. Toisaalta tänä päivänä ihmiset elävät myös kiireen ja tiukkaan aikataulutetun arjen keskellä ja seurakunnan tilaisuudet ehkä ovat pikemminkin lepoetki kaiken arjen, työn ja touhun keskellä. Seurakunnan tulisikin olla paikka, johon voi tulla palveltavaksi, mutta myös palvelemaan niin halutessaan. Jäsenyyttä ja osallisuutta on monenlaista ja tätä tulisikin kunnioittaa seurakuntatyössä.

Saan voimaa muiden auttamisesta. Se tuo myös rytmitystä päiviin.
Vapaaehtoistyötä siis...

Yhteisöllisyyttä ja yhteyttä on helpompi rakentaa ja kokea pienessä tai keskisuuressa ryhmässä. Vahvempaa osallisuutta kaipaavia seurakuntalaisia olisi hyvä ohjata tällaisiin ryhmiin. Kirkonpenkissä istuminen ehkä herättää tunteen kuulumisesta maailmanlaajuiseen Kristuksen ruumiiseen, mutta se ei välttämättä lisää kokemusta osallisuudesta ja omasta merkityksestä osana jotakin porukkaa. Toisaalta messujenkin ympärille voi syntyä yhteisöllisyyttä, kuten Tuomas-yhteisö, jonka yksi kyselyyni vastaaja mainitsi tärkeänä asiana. Jokaisella seurakunnan työntekijällä on omalla paikallaan mahdollisuus vahvistaa yhteisöllisyyttä ja osallisuutta niissä toiminnoissa, joita on itse järjestämässä, toteuttamassa tai ohjaamassa. Se, millä tavalla kohtaa seurakuntalaisia ja millainen ilmapiiri ihmisten välille rakentuu, on merkittävästi rakentamassa tai heikentämässä yhteisöllisyyden syntymistä. Työntekijöillä on

myös mahdollisuus kehittää itseään yhteisönrakentajina ja ottaa käyttöön toimintatapoja, jotka on todettu toimiviksi.

7.5 Diakonian näkökulma

Yhtenä tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, kuinka saamieni vastausten perusteella seurakunnan diakoniatyötä tulisi kehittää ja millä tavalla voitaisiin vastata paremmin ihmisten tarpeisiin. Vastauksissa ihmiset pohtivat seurakunnan eri toimintamuotoja laajasti ja vain harvoissa vastauksissa mainittiin selkeästi diakonian työalaaan liittyviä asioita. Diakonia-sanaa ei mainittu yhdessäkään vastauksessa. Mikäli olisin halunnut saada aineistoa erityisesti diakoniatyöhön liittyen, olisi aineistoa pitänyt kerätä diakoniatyön asiakkailta ja toimijoilta. Mikäli diakoniatyötä ajattelee erillisenä työalana, saamastani aineistosta ei juurikaan löytynyt suoria vastauksia sen kehittämiseen liittyen. Toisaalta jos diakonian ajattelee koko seurakuntatyön läpäiseväksi asenteeksi ja tavaksi tehdä työtä, antoivat vastaukset aineksia diakonia-näkökulman pohtimiseen.

Esille tulleet diakoniaan liittyvät maininnat koskivat avustusten jakamista ja syrjäytyneiden asemaa. Vastajaat toivoivat, että jatkossakin vähävaraisille jaettaisiin ruoka-apua ja että kirkko ottaisi enemmän kantaa ja puhuisi julkisesti vähäosaisten puolesta. Useampi maininta oli myös keskusteluavusta, jota vastaajat kaipasivat enemmän. Erikseen oli mainittu perhe- ja avioliittoneuvonta sekä erilaiset keskusteluryhmät. Se, miten paljon vastauksissa sai mainintoja perhe, lapset ja läheiset ihmiset, kertonee diakoniatyön kannalta siitä, että perhe-, lapsi- ja nuorisodiakoniaan panostaminen sekä ihmissuhteisiin liittyvän keskusteluavun tarjoaminen ovat konkreettisia ja tärkeitä apuja ihmisille.

Elämän piikkien ja ruusujen osalta saamissani vastauksissa painottuu elämän haasteiden monimuotoisuus ja samanaikaisuus. Suurin osa diakonian asiakkaista tarvitseekin apua monella elämänalueella. Elämän ongelmat ovat monesti kietoutuneita toisiinsa ja kaikessa kokonaisvaltaisuudessaan ihmisen

elämä ei ole lokeroitavissa eri sektoreihin. (Hakala 2002, 234.) Diakonin virassa toimivilta vaaditaan laajaa ja monipuolista osaamista ja kykyä kohdata ihmisiä huomioiden tyydyttymättömät tarpeet elämän eri osa-alueilla. Diakonit tarvitsevat tietoa laajasti lähialueensa palvelujärjestelmästä, jotta osaavat ohjata asiakkaitaan tarpeen vaatiessa esimerkiksi sosiaali- ja terveyspalveluiden piiriin.

8 POHDINTA

Tutkimukseni avulla olen saanut laajasti tietoa ihmisten elämän iloista ja suruista sekä siitä, millaiset asiat seurakunnassa ovat olleet heille merkityksellisiä ja mitä he jatkossa toivoisivat. Vastajien kuvaamat piikit ja ruusut ovat monelta osin yhteneviä hyvinvointitutkimuksissa esille tulleisiin hyvinvointia uhkaaviin ja vahvistaviin tekijöihin. Ihmisten halukkuus jakaa elämäänsä ja kertoa piikeistään ja ruusuistaan kosketti minua tutkimuksen tekijänä. Ihmisillä on tarve jakaa elämäänsä, tulla kuulluiksi ja nähdyiksi.

Seurakunnan tulisi olla paikka, johon voi turvallisesti mielin tulla piikkeineen ja ruusuineen. Vastausten perusteella ihmiset kaipaavat enemmän kohtaamisia, keskusteluja ja todesta ottamista, niin seurakunnan työntekijöiden kuin toisten seurakuntalaistenkin kanssa. Työntekijöitä kutsutaan entistä enemmän astumaan ulos kiireestään ja alas asemastaan ja olemaan läsnä seurakuntalaisille.

Vastauksissa kiiteltiin paljon seurakunnan toimintaa ja vastaajat ilmaisivat tyytyväisyyttään olemassa oleviin toimintamuotoihin ja toivoivat niiden jatkossakin säilyvän. Monille pelkkä kirkon ja seurakunnan olemassaolo luo turvaa, toivoa ja pysyvyyttä elämään. Vastaajat eivät toivo ja kaipaa kovin erikoisia tai monimutkaisia asioita, monille riittää jumalanpalvelukset, erilaiset toimintamuodot ja Raamatun opetus. Toiset puolestaan kaipaavat vahvempaa yhteisöllisyyttä, oman paikan löytymistä ja iloista yhdessäoloa.

Kiitoksen lisäksi seurakunta sai myös kritiikkiä. Jotkut vastaajat kokivat seurakunnan maallistuneeksi ja liberalisoituneeksi organisaatioksi, joka ei enää pysy uskollisena omalle sanomalleen välittäen valinnoillaan kristinuskolle vastakkaisia arvoja. Nämä vastaajat kokivat, että heitä ei kuunnella seurakunnassa, eikä seurakunnalla ole heille enää oikein mitään annettavaa. Pettymys on suuri.

Ihmisillä on erilaisia tulkintoja kristinuskosta, siihen liittyvistä opillisista asioista ja kristillisten arvojen mukaisesta elämästä, mikä nousi esille myös omassa tutkimuksessani. Vastaajien toiveissa ja odotuksissa seurakuntaa kohtaan oli yhtäläisyyksien lisäksi myös eroja ja ristiriitaisuuksia. Se, mikä seurakunnan olemuksessa ja seurakuntatyössä on kullekin merkityksellistä, on yksilöllistä. Mielestäni tulevaisuudessa seurakunnan haasteena onkin olla yhteisö, jonka sisälle mahtuvat niin työntekijät kuin seurakuntalaisetkin monenlaisten tulkintojen ja mielipiteiden kanssa

Opilliset kiistat saattavat murentaa seurakuntien sisäistä yhteyttä ja lähimmäisenrakkaus on vaarassa unohtua monessa kohtaan. Ajattelen, että Jumalan rakkaus seurakuntalaisia kohtaan ja seurakuntalaisten välinen lähimmäisenrakkaus voi kuitenkin olla kuin liimaa, joka pitää seurakuntaa yhdessä kaikesta erimielisyydestä huolimatta. Jotta seurakunnalla olisi kenellekään mitään merkitystä, tulisi sen olla rohkeasti seurakunta, jolla on kristillinen sanoma, jota ei haluta peitellä sekä selkeät arvot, joiden mukaan toimitaan ja jonka toiminnassa näkyy ja kuuluu lähimmäisenrakkauden välittäminen.

Toivo muodostui yhdeksi vastaajien hyvinvointia ja onnellisuutta lisääväksi teemaksi tutkimuksessani. Vastauksista välittynyt ihmisten toiveisuus monien haasteiden ja vaikeiden kokemusten keskellä sai miettimään, onko kristillisellä uskolla jotakin tekemistä tämän toiveisuuden kanssa. Ensimmäisessä Pietarin kirjeessä todetaan kristityillä olevan elävä toivo Jeesuksessa (1.Piet.1:3–7). Ei siis mikä tahansa toiveisuus tai uskottelu vaan elävä toivo. Voisiko yksi seurakunnan merkittävimmistä tehtävistä olla toimiminen tämän elävän toivon tuojan, vahvistajan ja ylläpitäjän roolissa maailman myllerrysten keskellä? Seurakunta voi tuoda toivoa ja lohtua yksittäisille ihmisille heidän elämänsä kamppailujen ja pettymysten keskellä ollen samaan aikaan toivontuojana koko maailmalle ja ihmiskunnalle Jeesuksen ristin ja ylösnousemuksen kautta.

Huolimatta siitä, että sain paljon hienoja vastauksia, tutkimuskysymykset osoittautuivat hieman haastaviksi kaikessa laajuudessaan. Ensimmäiseen orientaatiokysymykseen lähes kaikki vastaajat vastasivat ja se toimi hyvin

aiheeseen johdattajana. Toisen kysymyksen toivoin antavan vastauksia koskien ihmisten iloja ja suruja, elämäntodellisuutta sekä hyvinvointia lisääviä ja heikentäviä asioita. Tämän kysymyksen muotoilu olikin onnistunut, sillä vastaukset koskivat edellä kuvaamiani asioita. Kolmas ja neljäs kysymys olivat puolestaan hieman ongelmallisia. Kuvittelin saavani vastaukseksi enemmän suoraan diakoniatyöhön liittyviä ajatuksia ja konkreettisia ehdotuksia tulevaisuuden seurakuntatyötä ajatellen. Vastauksissa ihmiset toivat kuitenkin esille enimmäkseen jo seurakunnassa olevia toimintamuotoja, joihin ovat osallistuneet tai asioita jotka ovat tärkeitä seurakunnassa. Vastauksista välittyivät ihmisten tulkinnat seurakunta-sanasta: toiset mielsivät sen laajemmin ja toiset hyvin kapea-alaisesti.

Jatkossa olisi tarpeellista tutkia ihmisten mielipiteitä ja toiveita seurakunnan erilaisista toimintamuodoista erikseen. Kyselystä saamastani aineistosta välittyi jonkinlaista yleiskuvaa koko seurakuntaa koskien, mutta siitä ei selvinnyt kovin tarkkaa tietoa ihmisten toiveista ja tarpeista eri toimintamuotoja koskien, esimerkiksi millaisia kokemuksia diakoniavastaanotolla käyneillä tai perhekerhoon osallistuneilla on ollut. Ylipäätään seurakuntalaisilta olisi hyvä kysellä enemmän palautetta ja kehitysehdotuksia, sillä totuttuihin työmuotoihin ja tapoihin on helppo jämähtää.

Alun perin tarkoitukseni oli analysoida vastauksia diakonian näkökulmasta ja pohtia, minkälaisia ideoita vastauksista kumpuaa diakonian toteuttamiselle. Kuten jo aiemmin totesin, vain harvassa vastauksessa oli maininta jostakin erityisesti diakoniatyöhön kuuluvasta asiasta. Toisaalta koko kirkon perustehtävää voi pitää diakonisena, sillä kirkon olemassaolo perustuu Jeesuksen diakoniaan eli uhriin. Kirkko ei ole uskottava ellei se elä uskoaan näkyvällä tavalla todeksi maailmassa. Diakonia on koko kirkon keskeinen tunnusmerkki. (Veikkola 2002, 110–111.) Jokainen seurakunnan jäsen voi toteuttaa elämässään diakoniaa rakentamalla yhteiskuntaa, jossa pidetään huolta heikoimmista jäsenistä. Diakonian tulisi olla seurakunnan tapa elää ja seurakuntalaisia tulisi kutsua, rohkaista ja valmentaa vastuuseen lähipiiristä. Diakoninen palvelu koskee koko ihmiselämää: syntymää, kuolemaa, kasvua, arkea, iloja ja kipuja. (Jääskeläinen 2002, 192.)

Ei ole niin tärkeää, kenen toimenkuvaan eri asiat kuuluvat tai kuka niistä on vastuussa, kunhan ne toimivat. Vastajat eivät erittele vastauksissaan työntekijöitä tai työaloja. On tärkeä, että joku kohtaa ja kuuntelee. On tärkeää, että jumalanpalvelukset, leirit, kerhot ja kuorot pyörivät. Seurakuntalaisen kannalta ei ole olennaista, kenen työalaa ne kuuluvat. Tästä näkökulmasta katsottuna voisi ajatella, että lopulta saamani vastaukset kertovat juurikin tästä työrajat ylittävästä koko seurakunnan diakonisuudesta. Tutkimukseni rohkaisee seurakunnan työntekijöitä näkemään oman paikkansa enemmänkin osana yhteisöä, rakentamassa jotakin yhteistä hyvää, eikä vain oman tiukasti rajatun toimenkuvansa näkemisenä ja hoitamisena.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen oppinut sinnikkyyttä, kärsivällisyyttä ja keskeneräisyyden sekä tietämättömyyden sietämistä. Vaikka opinnäytetyö onkin yksi opintotehtävä muiden joukossa, on se kuitenkin laajuudessaan omaa luokkaansa. Toisinaan turhautuminen ja kyllästyminen ovat meinanneet vallata mieltä, kun viikko ja kuukausi toisensa jälkeen on ollut istuttava alas ja palattava samojen teemojen, kysymysten ja ongelmien ääreen. Toisaalta on ollut palkitsevaa huomata, kuinka kokonaisuudet hahmottuvat pikkuhiljaa ja kysymyksiin löytyy vastauksia.

Teoriaosuutta kirjoittaessani oma ammatillinen osaamiseni diakoniatyöstä ja seurakuntatyöstä lisääntyi. Kirjallisuuteen perehtyminen laajensi ymmärrystäni diakoniatyön perusteista ja diakoniasta osana seurakunnan toimintaa. Sain tutustua myös ihmisten hyvinvoinnin, onnellisuuden ja elämänlaadun kokonaisvaltaisuuteen sekä niihin vaikuttaviin yksilöllisiin ja yhteiskunnallisiin ulottuvuuksiin. Tutkimuksen tekeminen oli itselleni aivan uusi maailma. Vaati aluksi ponnisteluja ymmärtää käytettyjä käsitteitä ja päästä sisälle tutkimuksen maailmaan. Opinnäytetyötä tehdessäni sain kokonaiskuvan tutkimusentekoprosessista ja sen eri vaiheista. Tällä hetkellä minulla on myös paremmat valmiudet lukea, arvioida ja ymmärtää muiden tekemiä tutkimuksia, kuin ennen opinnäytetyön tekemistä.

Diakoniatyöntekijän ydinosaamisalueista (Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010), jotka ovat hengellisen työn osaaminen, diakonisen asiakastyön

osaaminen, organisaatio- ja kehittämisosaaminen sekä yhteisöllinen ja yhteiskunnallinen osaaminen, osaamiseni syveni jossakin määrin jokaisella alueella. Opin kristillisen uskon ja diakoniatyön keskeisistä sisällöistä, pysähdyin pohtimaan omaa ihmiskäsitystäni, opin tunnistamaan diakonian keskeisiä työalueita ja diakoniatyötä määrittävää lainsäädäntöä sekä tutustuin yksilöiden erilaisiin elämäntilanteisiin ja opin voimavarojen ja elinolosuhteiden moninaisuudesta.

Sosiaalialan osaamisen kompetensseista (Sosiaalialan AMK-verkosto 2016) eettinen osaamiseni kehittyi tutustuessani ihmisten ainutkertaisiin elämäntarinoihin ja kuvauksiin elämän piikeistä ja ruusuista sekä pohtiessani hyvinvoinnin ja huono-osaisuuden teemoja niin yksilön kuin yhteiskunnan näkökulmasta. Asiakastyön osaamiseni kehittyi käsitellessäni diakoniatyön taustalla olevaa arvomaailmaa ja ihmiskäsitystä ja tätä kautta miettiessäni myös omaa ihmiskäsitystäni ja sen vaikutusta asiakkaiden kohtaamiseen. Kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista kehitti hyvinvoinnin ja osallisuuden käsitteisiin perehtyminen. Tutkimuksellista kehittämisosaamista puolestaan sain tekemällä oman tutkimuksen ja pohtimalla seurakuntatyön kehittämisen näkökulmia.

Tuloksia tulkitessani koin olevani melko pienellä paikalla. Tuntui haastavalta tehdä tutkimustulosten pohjalta johtopäätöksiä siitä, miten Tampereen tuomiokirkkoseurakunnan elämää voisi kehittää. Totesin seurakunnan olevan suuri ja sen sisälle mahtuvan hyvin monenlaista elämää ja toimintaa. Jotta olisin voinut tehdä päätelmiä runsaammin ja syvemmin ja peilata vastauksia jo olemassa olevaan, olisi minun pitänyt tuntea Tuomiokirkkoseurakunnan toiminta paremmin. Tämä on kuitenkin melko suuri vaatimus seurakunnan koon ja toiminnan runsauden vuoksi. Seurakunnan työntekijöillä on kuitenkin mahdollisuus saamiensa tulosten perusteella tehdä omia johtopäätöksiään koskien toimenkuvaansa ja rooliaan ja saada ideoita tai ajatuksia omaan työhönsä Tuomiokirkkoseurakunnassa.

Tampereen tuomiokirkko on toiminut viimeisten 110 vuoden aikana monenlaisissa rooleissa, ei pelkästään tyypillisten kirkonmenojen pitopaikkana.

Esimerkiksi sodan aikana se tarjosi turvaa ja suojaa lukuisille ihmisille pommien paukuessa ympärillä. Kirkon siipien suojasta on historian saatossa etsitty turvaa niin elämän ulkoisten kuin sisäistenkin myllerrysten keskellä. Kirkko ottaa suojiinsa kaikenlaiset taivaltajat elämänsäköynnöksineen, piikkeineen ja ruusuineen. Kirkkorakennuksen tavoin myös seurakunta voi parhaimmillaan olla lohdullinen ja turvallinen paikka, johon on hyvä tulla kaikkien ilojen ja surujen kanssa, omana itsenään, kokemaan yhteyttä, jakamaan elämää ja elämään todeksi Kristuksen rakkautta.

LÄHTEET

- Ahonen, Risto A. 2002. Diakonia ja kirkon virka. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 71–86.
- Allardt, Erik 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Helsinki: WSOY.
- Augsburgin tunnustus i.a. Viitattu 19.6.2017.
<http://tunnustuskirjat.fi/augstunn.html#Kirkko> .
- Elenius, Antti & Latvus, Kari 2007. Diakonian teologia – auttamisen teologia. Teoksessa Kari Latvus & Antti Elenius (toim.) Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja, 271–282.
- Elenius, Antti 2007. Avaran diakonian puolustus. Teoksessa Kari Latvus & Antti Elenius (toim.) Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja, 158–178.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Grönlund, Henrietta & Falk, Hanna 2016. Kolmas sektori ja yksinäisyyden vähentäminen. Teoksessa Juho Saari (toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 253–272.
- Hakala, Pirjo 2002. Ihmisen kokonaisvaltainen auttaminen. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 233–268.
- Hallikainen, Katariina & Karhu, Anna-Kaija 2007. Jotakin on. Tampereen Tuomiokirkon siipien suojassa. Helsinki: LK-kirjat.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2014. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hjerppe, Reino 2011. Hyvinvointi, hyvä elämä ja onnellisuus. Teoksessa Osmo Kontula (toim.) Suomalaisen hyvinvoinnin ja onnellisuuden tulevaisuus. Helsinki: VL-markkinointi Oy, 210–230.
- Jelli-järjestöpalvelu i.a. Osallisuus. Viitattu 29.10.2017.
https://www.jelli.fi/yhdistykset_yhteistyossa/osallisuus/osallisuus-aineistoa/osallisuus-sanastoa/.
- Jokainen on osallinen – kirkon vapaaehtoistoiminta 2015. Viitattu 29.10.2017.
<http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F772D7BC236419FAC2257E3400>

[2FE352/\\$FILE/Jokainen%20on%20osallinen%20-%20Vapaaehtoistoiminnan%20linjaukset%20lopulliset2015.pdf.](#)

Junttila, Niina 2016. Yksinäisyyden ulottuvuudet. Teoksessa Juho Saari (toim.)
Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 52–72.

Jäsen 360° -käsikirja 2016. Kotimaa-yhtiöt.

Jääskeläinen, Ilkka 2002. Diakoniatoiminnan muodot. Teoksessa Riitta
Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani Veikkola
(toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 192–232.

Kainulainen, Sakari 2016. Yksinäisen elämänlaatu. Teoksessa Juho Saari
(toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 114–128.

Kirkkolaki 1993/1054, 26.11.1993. Viitattu 29.6.2017.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1993/19931054> .

Kivinen, Paula 1986. Tampereen Tuomiokirkko. Helsinki: WSOY.

Kohtaamisen kirkko 2014. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon toiminnan
suunta vuoteen 2020. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon
julkaisuja. Viitattu 2.11.2017.

[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/\\$FILE/253062_KKH_Kohtaamisen_kirkko.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/9297F603C875C1C8C225770A002E3448/$FILE/253062_KKH_Kohtaamisen_kirkko.pdf).

Kopperi, Kari 2007. Miksi rakastaa lähimmäistä. Teoksessa Kari Latvus & Antti
Elenius (toim.) Auttamisen teologia. Helsinki. Kirjapaja, 143–157.

Kopperi, Kari 2015. Ristin rakkaus. Matka Lutherista suomalaiseen
seurakuntaelämään. Helsinki: Kirjapaja.

Koskenvesa, Esko 2002. Diakonia kirkon elämässä ja toiminnassa. Teoksessa
Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani
Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 35–58.

Kuusimäki, Kalle 2012. Diakonia kirkon perustehtävänä. Teoksessa Raili
Gothóni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki & Karoliina Puuska
(toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Helsinki: Kirjapaja, 11–48.

Latvus, Kari 2007. Auttajan viran alkuperän uusi tulkinta. Teoksessa Kari Latvus
& Antti Elenius (toim.) Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja, 52–
82.

Laulaja, Jorma 2002. Diakonia uskon ja rakkauden risteyksessä. Teoksessa
Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani
Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 59–70.

- Launonen, Pekka 2008. Kasvattava ja palveleva kirkko – Kristillinen lapsi- ja nuorisotyö historian murrosvaiheissa. Teoksessa Jouko Porkka (toim.) Johdatus kristilliseen kasvatukseen. Helsinki: LK-kirjat, 221–234.
- Lyubomirsky, Sonja 2009. Kuinka onnelliseksi? Uusi tieteellinen lähestymistapa. Helsinki: Basam Books.
- Malkavaara, Mikko 2007. Suomalaisen diakoniatyön taustat ja nykytilanne. Teoksessa Kari Latvus & Antti Elenius (toim.) Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja, 83–121.
- Mansukoski, Anna-Leena 2017. Toimintakertomus 2016. Tuomiokirkkoseurakunta. Diakoniatyö.
- Melin, Harri 2012. Muuttuva yhteiskunta haastaa diakonian. Teoksessa Raili Gothóni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki & Karoliina Puuska (toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Helsinki: Kirjapaja, 49–79.
- Minäkö perhetyöntekijä? – Suuntaviivoja perhelähtöisen työtteen vahvistamiseen seurakunnassa 2009. Suomen evankelisluterilaisen kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2009:10. Viitattu 4.12.2017.
[http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/CC6AAD0813F8EB75C2257E2E0012D4A1/\\$FILE/Min%C3%A4k%C3%B6%20perhety%C3%B6ntekij%C3%A4.pdf](http://sakasti.evl.fi/julkaisut.nsf/CC6AAD0813F8EB75C2257E2E0012D4A1/$FILE/Min%C3%A4k%C3%B6%20perhety%C3%B6ntekij%C3%A4.pdf) .
- Munne-Ojala, Paula 2002. Tampereen seurakunnasta seurakuntayhtymään. Viitattu 10.5.2017.
https://tampereenseurakunnat.fi/kirkko_tampereella/seurakuntayhtyma/historia.
- Ojanen, Markku 2001. Ilo, onni, hyvinvointi. Kuinka löytää syvempi onnellisuus. Helsinki: Kirjapaja.
- Ojanen, Markku 2011. Voiko onnen saavuttaa? Teoksessa Osmo Kontula (toim.) Suomalaisen hyvinvoinnin ja onnellisuuden tulevaisuus. Helsinki: VL-markkinointi Oy, 232–249.
- Pessi, Anne Birgitta & Seppänen, Marjaana 2011. Yhteisöllisyys. Teoksessa Juho Saari (toim.) Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus, 288–313.

- Puuska, Karoliina 2012. Diakoniatyö ryhmissä ja lähiyhteisöissä. Teoksessa Raili Gothóni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki & Karoliina Puuska (toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Helsinki: Kirjapaja, 111–150.
- Raamattu. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksen vuonna 1992 käyttöön ottama suomennos. Helsinki: Kirjapaja.
- Räisänen, Heikki 2007. Raamattu, varhaiskirkko ja diakonia. Teoksessa Kari Latvus & Antti Elenius (toim.) Auttamisen teologia. Helsinki: Kirjapaja, 37–51.
- Rättyä, Lea 2012. Diakoniatyö yksilöiden ja perheiden parissa. Teoksessa Raili Gothóni, Riitta Helosvuori, Kalle Kuusimäki & Karoliina Puuska (toim.) Kantakaa toistenne kuormia. Helsinki: Kirjapaja, 80–110.
- Saari, Juho 2011. Hyvinvoinnin kentät. Teoksessa Juho Saari (toim.) Hyvinvointi. Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Helsinki: Gaudeamus, 33–78.
- Saari, Juho 2012. Onnellisuuspolitiikka. Kohti sosiaalisesti kestäväää Suomea. Kalevi Sorsa -säätiön julkaisuja 1/2012.
- Saari, Juho 2016. Matkalla yksinäisyyteen. Teoksessa Juho Saari (toim.) Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus, 9–32.
- Saari, Juho 2016. Yksinäisten Suomi. Helsinki: Gaudeamus.
- Seppälä, Raimo 2007. Kivi-Tampere syntyy. Teoksessa Olli Helen, Rakel Kallio & Voitto Silfverhuth (toim.) Syntisen kaunis ja pyhä. Sata vuotta Tampereen tuomiokirkon elämää. Helsinki: Kirjapaja, 13–15.
- Silfverhuth, Voitto 2007. Ensimmäinen vuosikymmen 1907–1917. Teoksessa Olli Helen, Rakel Kallio & Voitto Silfverhuth (toim.) Syntisen kaunis ja pyhä. Sata vuotta Tampereen tuomiokirkon elämää. Helsinki: Kirjapaja, 40–63.
- Sosiaalialan AMK-verkosto 2016. Sosiaalialan ammattikorkeakoulutuksen kompetenssit. Viitattu 4.12.2017.
www.diak.fi/opiskelu/harjoittelu/Documents/Sosionomi_kompetenssit_2016.pdf .
- Suomen evankelis-luterilainen kirkko 2010. Diakonian viranhaltijan ydinosaamiskuvaukset. Viitattu 4.12.2017.
[http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/\\$FILE/diakonia_yo.pdf](http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/0/F69989152F5F3B0AC2257744002BF5ED/$FILE/diakonia_yo.pdf) .

Tampereen seurakunnat i.a.a. Kirkko Tampereella. Viitattu 21.6.2017.

https://tampereenseurakunnat.fi/kirkko_tampereella .

Tampereen seurakunnat i.a.b. Tuomiokirkkoseurakunta. Viitattu 21.6.2017.

<https://tampereenseurakunnat.fi/seurakunnat/tuomiokirkkoseurakunta> .

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos i.a. Hyvinvointi- ja terveyserot. Viitattu

1.7.2017. <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot>.

Thitz, Päivi 2013. Seurakunta osallisuuden yhteisönä. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_isbn_978-952-493-214-1/urn_isbn_978-952-493-214-1.pdf.

Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016a. Toimintakertomus 2016. Kasvatustyö.

Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016b. Toimintakertomus 2016. Nuorisotyö.

Tampereen tuomiokirkkoseurakunta 2016c. Toimintakertomus 2016. Menkää ja tehkää.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Vaarama, Marja; Karvonen, Sakari; Kestilä Laura; Moisio, Pasi & Muuri, Anu 2014. Suomalaisten hyvinvointi 2014. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos.

Veikkola, Juhani 2002. Diakonian perustehtävä, visiot ja tavoitteet. Teoksessa Riitta Helosvuori, Esko Koskenvesa, Pauli Niemelä & Juhani Veikkola (toim.) Diakonian käsikirja. Helsinki: Kirjapaja, 107–128.

Vilka, Hanna 2015. Tutki ja kehitä. Jyväskylä: PS-kustannus.

Äyräväinen, Mervi 2016. Toimintakertomus 2016. Tuomiokirkkoseurakunta. Nuoret aikuiset.

LIITTEET:

LIITE 1: Köynnöksenkantajat

Köynnöksenkantajien kuvat kuvateksteineen. Kuvat alun perin A4-kokoisia.

1. VAKAASTI ETEENPÄIN

Kannan köynnöstäni ylpeästi. Päätäväisesti.
Päämäärätietoisesti. Otteeni on vankka.

2. KATSE KOHTI KAUNEUTTA

Köynnökseni tuntuu keveältä. Saan voimaa
kohdistamalla katseeni ruusuihin. Poimin
talteen pienimmätkin ilonaiheet.

3. EPÄVARMUUS

On pysähdyttävä. Mietittävä. Mitä tällä elämällä
tekisin? Tulevaisuus huolettaa.

4. PERIKSI EN ANNA

Sitkeästi vain eteenpäin. Tunnollisesti. Periksiantamattomasti. Tämä on kuitenkin ainoa köynnös, joka minulle on annettu.

5. KAVERIA EI JÄTETÄ

Kyllä minä pärjään, mutta entäs te muut? Oma otteeni on vakaa, voinko auttaa sinua?

6. PETTYMYS

En voi iloita köynnöksestäni. Olen pettynyt. En ymmärrä, miten tässä näin kävi. On vain tarvottava eteenpäin.

7. UUSIN VOIMIN

Uusi yritys, uusin voimin. Olen alkanut oppia, kuinka juuri minun on hyvä kantaa köynnöstäni. Olen löytämässä hyvän otteen.

8. OTE KIRPOAMASSA

Voimani ovat lopussa. Köynnökseni on liian raskas kantaa. En jaksaisi enää edes yrittää. Otteeni on irtoamaisillaan.

9. ELÄMÄN HAAVOITTAMA

Elämä satutti ja haavoitti. Nyt on aika pysähtyä ja parannella haavoja. Toipua ja tutkailla elämää kaikessa rauhassa.

10. OIKEAA SUUNTAA ETSIMÄSSÄ

Hyväksyntä on lisääntynyt. Köynnökseni on helppo kantaa, huolettomasti hartialla. Vaan mihin suuntaan matkaani jatkaisin?

11. VIELÄ YKSI YRITYS

Jos kuitenkin, vielä tämän yhden kerran. Jaksaisinko yrittää? Kerään kaikki voimani. En halua luovuttaa.

12. KIIRE ETEENPÄIN

On kiire eteenpäin. Tärkeät tehtävät odottavat. En edes ehdi miettiä, kuinka köynnöstäni kannan.

LIITE 2: Vastauslomake

Vastauslomake Tuomiokirkossa. Alun perin A4-kokoinen.

VASTAUSLOMAKE

(VOIT JATKAA VASTAUKSIASI TOISELLE PUOLELLE)

POJAN NUMERO:

PIIKKINI JA RUUSUNI: (KERRO VAPAASTI OMAN ELÄMÄSI PIIKEISTÄ JA RUUSUISTA)

MITEN SEURAKUNTA JA SEURAKUNTALAISET OVAT
AUTTANEET SINUA KANTAMAAN ELÄMÄSI PIIKKEJÄ JA RUUSUJA?

MITEN SEURAKUNTA JA SEURAKUNTALAISET VOISIVAT AUTTAA
SINUA TULEVAISUUDESSA?

PUDOTA LOMAKE VASTAUSLAATIKKON.
LÄMMIN KIITOS VASTAUKSESTASI!

VASTAUKSET KÄSITELLÄÄN ANONYYMISTI TUTKIMUSAINEISTONA.

LIITE 3: Ohjaava infoteksti

Ohjaava infoteksti, joka oli kiinnitettynä köynnöksenkantajapoikien kuvien kanssa kirkon eteisessä oleviin sermeihin. Sähköisen kyselyn alussa sama teksti hieman mukautetuilla sanamuodoilla. Alun perin A4-kokoinen.

HYVÄ KIRKKOVIERAS,

NÄET TÄSSÄ YMPÄRILLÄSI 12 POIKAA, JOTKA KAIKKI KANTAVAT KÖYNNÖSTÄ, ELÄMÄN KÖYNNÖSTÄ. KUTEN KUVAN KÖYNNÖKSESSÄ, MYÖS MEIDÄN JOKAISEN ELÄMÄSSÄ ON PIIKKEJÄ JA RUUSUJA. ELÄMÄÄN KULUU SEKÄ ITKU ETTÄ NAURU, TUSKA JA RIEMU. KUVISSA OLEVIEN POIKIEN ERILAISET TAVAT KANTAA KÖYNNÖSTÄ KUVAAVAT ERILAISIA TAPOJA SUHTAUTUA OMAAN ELÄMÄÄN SEN PIIKKEINEEN JA RUUSUINEEN.

VOITKO OMAN ELÄMÄNKÖYNNÖKSESI KANTAJANA, JUURI SIINÄ ELÄMÄNTILANTEESSA, KUN NYT OLET, SAMAISTUA JOHONKIN POJISTA? JOS VOIT, OLE HYVÄ JA VASTAA KYSELYYN - PÄÄSET MYÖS KUVAILEMAAN OMAN ELÄMÄSI PIIKKEJÄ JA RUUSUJA SEKÄ KERTOMAAN, MILLÄ TAVALLA SEURAKUNTA ON OLLUT LÄSNÄ ELÄMÄSSÄSI.

VASTAUSLOMAKKEEN LÖYDÄT SIVUPÖYDÄLTÄ!

LIITE 4: Silta-lehden artikkeli

4.5.2017 Tampereen seurakuntien Silta-lehdessä ollut artikkeli liittyen opinnäytetyön aiheeseen.

Ajankohtaista Tuomiokirkkoseurakunnassa

4.5.2017 13.12

Jaa piikkisi ja ruususi Tuomiokirkon juhlanäyttelyssä

Tänä vuonna 110 vuotta täyttävää Tampereen tuomiokirkkoa juhlistetaan 14.5. avattavalla Piikit ja ruusut – Tuomiokirkko 110 vuotta -näyttelyllä. Kirkon sisätiloihin suunniteltu näyttely muodostuu kolmesta osasta, joista jokainen avaa oman näkökulmansa kirkkoon ja kirkon ympärillä tapahtuvaan elämään.

Mitä köynnöksestä pudonnut kukka ja sen tavoitteleminen symboloivat? Taiteilija Hugo Simberg maalasi freskoa poika kerrallaan 1900-luvun alussa. Kuva: Hannu Jukola

Näyttelyn ensimmäinen osa, joka sijaitsee kirkon Klassillisen lyseon puoleisessa eteisessä, on köynnöstenkantajapoikien kuvista rakennettu galleria. Lehterin kaidetta kiertävät pojat, jotka vaeltavat elämän lävitse kohti alttarin ylösnousemusta, maalasi taidemaalari Hugo Simberg.

Poikien persoonallisia tapoja kantaa oman elämänsä köynnöstä tutkiva näyttelyvieras voi etsiä kuvista samaistumispintaa ja jakaa oman elämänsä piikkejä ja ruusuja tilasta

löytyvään kyselyyn. Jaetut kokemukset elämän haavoista ja hyvistä hetkistä kerätään Diakonia-ammattikorkeakoulussa opiskelevan **Veera Korttesmaan** opinnäytetyöaineistoksi.

– Galleria tarjoaa mahdollisuuden pysähtyä oman elämän äärelle – pohtimaan sille merkitystä luovia ja jaksamaan auttavia hetkiä. Köynnöspoikien kuvien yhteydessä on lyhyet tekstit, jotka johdattavat pohtimaan omaa elämää eri näkökulmista.

Ajatus kokemusten keräämisestä oli alun perin erään seurakuntalaisen.

– Tärkeä syy idean toteuttamiseen on juuri seurakuntalaisuuden ja osallisuuden näkökulma. Ajattelen seurakunnan osallisuuden yhteisöksi, en työntekijälähtöiseksi instituutioksi.

– Tartuin ideaan myös, koska se vaikutti kiehtovalta ja inspiroivalta tavalta kerätä tietoa siitä, mitä seurakuntalaisille kuuluu tänä päivänä, mitä he kantavat elämässään ja miten seurakunta on onnistunut palvelemaan ihmisiä ja miten voitaisiin palvella paremmin. Kyselyssä ihmisille avautuu mahdollisuus kertoa, mitä he ylipäänsä kaipaavat seurakunnalta. Tällä tavoin näyttelyssä ei katsota vain menneisyyteen vaan myös tulevaan, kertoo Korttesmaa.

Näyttelyn kaksi muuta osaa on koottu kirkon ala-saliin. Siellä vierailijat voivat tutustua Aamulehden arkistosta koottuun valokuva- ja lehtijuttukokoelmaan, joka avaa mielenkiintoisia historiallisia näkökulmia Tuomiokirkkoon. Valokuvanäyttelyn lisäksi alakertaan pystytettyyn näyttelytilaan on asetettu sille Juhannuskylän koululaisten kuvataidetunnilla maalaamia ja piirtämiä kuvia Tuomiokirkosta.

Näyttelyn järjestäjinä ovat Tuomiokirkkoseurakunta, Aamulehti, Juhannuskylän koulu ja Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Vastaa Piikit ja ruusut -kyselyyn

Näyttely avautuu 14.5. messun jälkeen ja on avoinna joka päivä kello 10–17. Tuomiokirkon 110-vuotismerkkipäivää juhlistetaan myös piispanmessulla Tuomiokirkossa 4.6. kello 10.